

Zala-Somogyi Közlöny.

Ismeretterjesztő lap

szépirodalom, kereskedelem, ipar, gazdaság, tudomány és művészet köréből.
A somogyi gazdasági egyesület hivatalos lapja.

Megjelen a lap legalább egy ivon január hó 1-től kezdve minden hó 1-én 10-én és 20-án. — Előfizetési ár postán szétküldéssel és helyben házhoz hordva egész évre 5 frt.; félévre 3 frt. Negyed évre 1 frt. 70 kr. — Minden előfizető a tulajdonos kölesön könyvtárát az addigi fennálló feltételek mellett fel a rön-baszálhatja. — Nyilttör egy Petit sorért 10 kr. — Hirdetések hat hasábos Petit sorért 1-ör 7 kr., 2-ör 6 kr. és minden további beiktatásért 5 kr. a bolyegdíjért 30 kr. fizetendő. A beiktatási díj s a lap kezelését illető minden tárgy a kiadó hivatalhoz Nagy-Kanizsára; a lap szellemi tartalmát illető közlemények pedig, úgy minden levelek bérmentve a szerkesztőséghez küldendők Kaposvárra.

Lapunk október — deczemberi folyamára előfizethetni vidékre postán küldve és helyben házhoz hordva 1 frt 70 krért o. é.

Kegyelmes királyi országgyűlési egybehívó levél a törvényhatóságokhoz.

Első Ferencz József, stb. stb.

Népeink boldogítására törekvő atyai szívünk azon őszinte óhajta által üdítatva, hogy a fennálló törvények értelmében eszközendő királyi fölavatásunk, ünnepélyes megkoronáztatásunk, a királyi hitlevelünk kiállításával a szeretet azon köteleke, melylyel kedvelt Magyarországhoz osatoltunk, mindinkább megszilárdíttassék, — újra megnyitjuk ama tért, melyen mindenekelőtt szent. István apóst. dicső elődünk koronájához tartozó országaink kölcsönös viszonylata, — a függő közjogi kérdéseknek az újabb lényegesen változott viszonyokhoz mért igazságos és méltányos, s ugyanazért tartós megoldása, s szeretett Magyarországnak alkotmányos jogainak birodalmunk léte s hatalmi állásának elutasíthatlan követelményeivel leendő összehangzásba hozatala iránt, az ország rendjeivel és képviselőivel tanácskozhassunk s üdvös törvényeket alkothassunk.

E végből, — s a fennebbi előleges kérdések szerencsés megoldása után az 1861-dik évi Lőjtöl 14-kén kelt legkegyelmesebb királyi meghívó levelünkben kijelölt, valamint egyéb az ország boldogságának nevelésére, szellemi s anyagi érdekeinek előmozdítására, s a közjó gyarapítására czélzó számos nagyfontosságú, s halasztást nem szenvedhető törvényes intézkedések felett kedvelt Magyarországnak, s a hozzácsatolt részek hű rendjeivel és képviselőivel atyai szívünk kívánata szerinti értekezhetés végett folyó 1865. évi karácson hava 10-re eső advent második vasárnapjára szabad királyi Pest városunkba Isten kegyelméből saját Személyünkben megnyitandó és vezérlendő közországgyűlést rendelendők és hirdetendők elhatároztunk.

Mire névve Nektek ezennel komolyan parancsolván, kegyelmesen meghagyjuk, hogy a kirendelt helyre és időre kebeletekből az 1848. évi V. t. cz. alapján kibirdetett választó-rendszabály szerint választandó követeket (követet) béke- s nyugalomszerető alkalmas férfiakat (férfiut) kifogás nélkül küldeni tartoztatok, kik (ki) az érintett országgyűlésen jelen lenni, s ott a többi főpap és zászlós urakkal s nevezett Magyarországnak és az ahhoz osatolt részek rendjeivel és képviselőivel, kegyelmes szándokunkat s előterjesztvényeinket, mint egyedül az ország üdvére, fentartására s felvirágoztatására irányzottakat bővebben megérteni, s

azok felett tanácskozni és értekezni köteleességüknek ismerjék.) Hozzátokegyéb-iránt Császári Királyi kegyelmünkkel kegyelmesen hajlandók maradván.

Kelt birodalmi fővárosunkban Bécsben, Ausztriában, Szt.-Mihályó 17-dik napján, Urunk 1865-dik évében.

Ferencz József, s. k.

Majláth György, s. k.

Barthos János, s. k.

A főispáni székhely Zala-Egerszeg.

Megyénk alkotmányos életünk első sugara verődött az oly hosszú várakozás után, s nem csoda ha ez új fény főkép meggyénk székhelyén újabb, zajosabb mozgalomnak lőn szülő anyja.

Szept. hó 26-án Botka Mihály Zalamegye gazdasági elnöke egybehívta tanácskozársra az egylet tagjait, kik ritka szép számmal meg is jelentek. Elnök ur szokott velős és lelkes szavakkal üdvözölte a tagokat, kijelentvén, hogy a tagok egybehívásának czélja az volt, hogy az ujonnan kinevezett főispánt gr. Festetics György ő méltóságát minél ünnepélyesebb fogadtatás érhetné. A fölhívás nyomán bizottmány nevezeték ki, mely másnap reggelén az egylet nevében az érkező vendéget a megye határszélén illően fogadva üdvözölje.

A gyűlés bevégezte után gr. Batthyányi Zsigmond hívta fel a megye értelmiségét egy kis értekezletre, melyben a hon jobb létéért fáradhatlanul küzdő gróf ő méltósága felszólította minden nemesen érező honfit, hogy az új főispán ur ő méltóságát minden teendőiben lehetőleg támogatni kiki szent köteleességének tartsa s mindenki, ki a nép bizalmával találkozáva hivatalt viselni felszólítottatik, siessen azt elfogadva jobb érzelmével a haza, a megye felvirágoztatására közreműködni.

Másnap megyénk új főispánja gróf Festetics György ur ő méltósága reggeli 9 órakor tartotta bevonulását a székvárosba. — A megye határán, a gazdasági egylet küldöttsége élén, annak elnöke, a városen pedig helybeli éspéres és plébános fogadták üdvözölő beszédjikkal, melyekre ő méltósága igen szívélyesen válaszolt. A városba ezrek éljen kiáltása, s taraczk dörgések között érkezett meg, hol a főispáni lak előtt ismét üdvözöltetvén, a kölcsönös bizalom megszilárdulásának szükségét fejtegető érdekes beszéddel méltóztatott válaszolni.

Következett a „Veni Sancto“ és mise, mely után a nagy megyeházban, a tisztviselők tisztelgését fogadta ő mlta, s innen lakába vissza térvén, az egyes testületek, és küldöttségek tisztelgése után, megkezdődött egész nyilvánosan a megye ujan szervezése körüli tanácskozmány. — Hallottunk szép beszédeket, de melyek taglalása kiv. l esik lapunk szűk keretén.

Annyi bizonyos, hogy lényeges változásokat várhatunk!

Délután 3 órakor ebéd, melynél természetesen, hogy az áldomások ősi szokása is híven megtartott. — Ebéd után ugy este felé kezdett szállongani a hír, hogy Botka Mihály első-, Csillagh László másod alispánna, — Csutor Imre főjegyzővé, — Molnár Alajos tiszti főügyészé, s Gabeliás Imre muraközi főszolgabíróvá, a közakarati s kívánattal egyezőleg kinevezendők lennének.

Este szini diszelsadás, a „Szózat“ elneklése után „Bánkban“ drámával, melyen ő méltósága is a nép éljenei között megjelenni méltóztatott, ezután fátyol ment, mely alkalommal Szabó Samu volt országgyűlési képviselők tolmácsolta a közérzelmeket, úgy lát-szóttigen megvolt indulva, mert hangja fátyolozott volt; ő méltósága harsány éljenek közt vonult vissza az ablaktól hol megjelent.

A Kazinczy téren megegyeszer megállott a menet, a Botka Mihály ur első alispán, s Szabó Samu mint leendő országgyűlési képviselők éljenestettek meg.

A zaj mulni kezd... a hangok egyenként hálnak el, — de keblünk dagad... A késő éjben ragyogó csillagok felő tekintünk, s számolni kezdünk öntudatunkkal... Ennyi a nap egyszerű, de fontos és egy szép jövőjü reményekkel kecsgető eseménye. Részletekbe most nem bocsátkozunk, de hisszük, hogy lesz alkalmunk visszatekinteni a nap jeles mozzanataira... Mindenesetre örülünk, hogy lelkesültségünk közepett is gondolkozunk.

Az idegek lassu lüktető frisebb kezd lenni, de lázas hevességre vagy ingerültségre nem ragadnak tetteink.

Addig is még a megye új szervezéséről többet szólhatunk. Istentől mindenre áldást kérünk.

Üdvözlés

Méltóságos FESTETICS GYÖRGY ur,
Zala-megye főispánjához.
(1865. szept. 27.)

Miként ha zord-vihar után az ég derülni látszik, s ivén tündököl
Az éltető világ, s körében ég
Az ébredet magasztos szent tűze:

Miként a rabnak sőtét börtönét,
A kegyelemnek isteni szava
Ha megnyitá, hogy hosszú éjjelét
Feledve most, csak imát mondana:

Vihar s boru után derül egünk,
Ismét a régi nap ragyog reánk;
Egy fényes új korány virad velünk,
S velünk virul kissenvedett hazánk.

O nagy, magasztos eszme a haza,
Nagy és magasztos, mert a szeretet
Ébreszté föl, s ez vezércsillaga, —
S a mig ez él, a hon el nem vezett.

Nagy ünnep az, midőn egy szent jogért,
Szabadságért esd a népek szava;
A szeretet nem küzd babér- s hírért,
A szeretet az istenség tana.

S miként az istenségnek szent tanát,
Bölcs hível vezérlé közt kirdeték;
Ugy a szabadság fényes zászlóját
A népek bölcsel vezérlék.

De fáradalmas romlott utakon
Haladni... s itt a szeretet erény;
A hon, egy kert — most pusztá szép vadom,
Melyet nem látott régen a napfény.

De bölcs kezekre birta végzetünk,
S az új tavasz virágokat terem. —
S ha nagy lesz ismét népünk, nemzetünk, —
Fényssikra fog ragyogni neveden.

Légy üdvözölt, s engedj hínünk a nagy
És szép jövőben, melyet alkotott
Évszázadok küzdelme, harcza, vagy
Ha kell, — taníts mint kell'ne túrnunk most.

Légy üdvözölt, s miként a harc után,
A pihenetnek perczé ed s bér:
A győzelemnek öröm-hajnalán,
Babért neved: — neked s nekünk igérl...

Vidéki tudósítás.

Veszprém, szept. hóban.
F. hó 11-én örömtünnepe volt Veszprém-megyének és Veszprémvárosnak.

1861-dik évi főispánunk báró Fiáth Ferencz — kit, mert hazafiasága nem engedte, hogy a körülményekhez alkalmasskodjék — a 4 éves szomorú provisorium alatt mások helyettesítették majd váltottak fel — e napon foglalta el újra főispáni széket.

F. hó 7 én jött Vörös-Berénybe, hol 8-án Sára József plébános vezetése s szónoklása mellett a közönségnek, 9-én Pap Gábor ref. lelkesnek üdvözölése mellett s hely. hitv. egyháznak tisztelgését fogadta. Szokott megnyerő modorával fogadta a tisztelgőket, s előre bocsátván, hogy ő nem — hanem csak a körülmények változtak, s ajálván a politikai eszélyességet, higgadságot, türelmet, nehogy a bár törvényes, de nem eszélyes — félreérthető működés által a süker kockázattassék; igértó, hogy a kormány — melynek ő Veszprém megyébe kitett tagja — mindent el követend az ország ópségo visszaállításáért, s ő különösen igyekezni fog az irányában nyilvánuló bizalomnak megfelelni.

11-én reggel 64 díszfogaton, 1861-ki tisztviselők közül Kun Sándor, Hunkár Sándor, Vég hely Imre volt alispánok, Kéasmárky József fő-, Kőrössi Lajos aljegyző, Áca Rudolf lováltárnok stb. a clerus képviselőiként a veszprémi káptalan kér küldötje (s a szíri és bakonybéli apátok Sz. K. Szabadján castlakoztak). A főnemesség tagjai közül Waldstein János, Zichy Manó, Laránszky Sándor, Festetics Pál, grófok, s mezőföldi — Veszprém és vidéki intelligenciából számosan Vörös-Berénybe jöttek a főispán üdvözlőre, ki az üdvözölő szavakra vallásosságától áthatott lélekkel válaszolá, - hogy bár a kormány mindent elkövetend országunk ópségo s törvényes jogai helyreállítására és biztosításáért, de mert működése nehéz, pályája göröngyös, számít a hazafiak támogatására... s az isteni gondviselést kell kérnünk, hogy szent jogaiért nehéz küzdelmében támogatása s nemzetet. A főispáni lak magánteroméből a Vörös-Berényi igen szép rom. cath. templomban a főispán a nála tisztelgett urakkal, s ünnepélyes isteni tisztelget után kijelölt Vörös-Berényből. Egymásután robotgák el a tisztelkedni jött, s most kisérőtet képező uraknak díszos fogatai, s a fényes menet a főispáni fogat zárta be, vivén az ünnepély tárgyat (jobbán Sári-i birtokos Rosos István-nal) Veszprém felé. Szentkirály szabadjáról lovasok jöttek ősi szokás szerint a főispán elő, tisztelgeti kisérőttel, a község határán a rom. kath. s benn a faluban a

holv. hitv. lelkész általi közvetítettségben üdvözölje a Szabadjai lakosságát.

Délután 11 óra körül ért Veszprémbe, hol az öt kisértő urak díszfogatainak száma (a Sz. k. Szabadjain csatlakozottakkal) megközelítette a 80-at. Örömmel fogadta a veszprémi lakosság. A főispáni lakon fogadta az értelmiség tisztelőjét, a hol már várakozott rá a pápavidéki értelmiség. A hivatalnokai karból senki sem volt látható sem Vörösi-Borényben, sem Veszprémben a főispáni lakon. Kun Sándor 1861-ki alk. alispán üdvözölte a megye közönsége nevében. A főispán mélyen átérezte, hazaszeretetről tanuskodó szép beszéddel válaszolt, melyben kiemelte, hogy bár romélvé, sőt tudva, hogy Veszprém megye közönségével a ugyanekkor a régi hí barátai értelmekkel és már élvezett bizalommal találkozandik, de ezeknek oly nagy mérvbeni nyilatkozására nem számíthatott, s így ki-mondhatatlan meglepetése és öröme mely örmópharába azonban kosorú örmóseppként vegyül azon körülmény, hogy nem Veszprém megye összes közönségével, s a megjelöltekkel is nem a törvényes téren találkozhatott, mit csak az a tudat édesít némileg, hogy a találkozás oly uton történt, mely a törvényesség, alkotmányosság és szabadság templomába vezetett. Pár percre figyelmet a túrelmet kért, hogy mint Veszprém megyébe kitett tagja oly kormányának — mely visszaváltott síakkal lépett föl, hogy barátai és ellenői egyaránt megismerkedhesék, mindjárt 1-ös találkozáskor, működése kezdetpontjának lehetősége, hogy fölismerjék és megértésük egymást közjogi a helyhatósági viszonyaink felfoghatása s megítélhetőséget, visszavezette emlékeztetőnk a múltba, végig ment velünk az eredménytől kezdve az 1861-ki országgyűlés s a megyéknek ezt követő felosztása után a jelenidőig lefolyt szomorú, 4 éves provisorialis korzakon az országunk szétáradására, jogainak eltiprására irányzott működésnek sorozatát élénken rajzolja, melyek sulya alatt hallgatagon, de mélyen átérve, hordoztuk fíjdalmunkat, felmutassa sebeinket, a hallgatásra kárhoztatott, a szabad szó veszélye által olnmított sajtot, a csüggedni nem tudó — a thrónt környező tanácsosok ellonóba egy részről a király igazság-szeretője más részről a királyi szentségbe hívó magyar 1. ép dynasticus érzelmező történeti igazságból kiindulólag s mint a tapasztalás igazolta: alaposan építő egyes hazafiaknak fáradságtalan törekvéseit s odairányzott munkásságát, hogy az ország épsége, alkotmánya visszaállíttassék. Az Istenbe vetett bizalommal, üszéstelennül a haza javára szentelt munkásságot süker koronázta, megszentelt a hit, mely lehetetlennek tartotta, hogy Magyarország törvényes királya Sz. István 8 százados dicső koronájának jogait, egy alkotmányos gyormoklábban jngadozó s s kovós jóvőjű osztrák reichsrath javára feláldozza. Os Budapestban nyilvánítá ő Feléde, hogy királyi akarata: Magyarország a lehetőségig kioligítése. Erősen hangsúlyozza a következő szavakat: „Ennél többet nem várhattunk, mert a ki a lehetetlen akarja, a Danaidák hordóját töltögeti, Sisiphus halálán munkáját, de ugyazemind a vele járó felelősséget vállalta el.” Kijelenté, hogy a kormány, melynek ő is tagja, a csüggedést nem ismert hazafiak működése folytán a s fejedelmi magas ígért alapján alakult, s a csakis így törvényes országgyűlés összehívása, mely egyedül segíthet hazánk bajain, melyeket akaratosan s rendszeresen idéztek elő, ügyeinek mesteres összehonyoltása által. E célra működése, s az átmeneti korzakkal együtt járó bajok a kollektívosságoknak Veszprém megyéről lehetleg távol tartását ígőre figyelmeztetett mindenkit, hogy miután az isteni gondviselés még egyszer (azt a szót erősen megnyomta) közünkbe adta sorsunk fonálát, vigyázzunk, nehogy az újlag kijelenté kezünk közül. Isten átlását kérve rekosztó bo szép válaszbeszédét, d. u. 5 órára magánjellomű értekezésre körvön föl a jelen voltakat.

Az értekezést d. u. 5 órakor megtartott, Purgli Sándor, az 1861-ki tisztikar visszahelyezését; Csapó József, főispán általi közvetítettségben a kormányának a végelt leendő megkeresését indítványozta, hogy a beladminisztrációt illetőleg a megye közönsége választathassa szabadon tisztikarát; Hunkár Sándor kijelenté, hogy itt nekünk sajátlag helyünk sincs, oldg kijelenteni magánvéleményként, hogy bizunk a kormányban, míg a törvényességért, alkotmányosságunk egészeért küzd... de a kijelentés után távozzunk a helyről, — Rosos István a praemissá mellett: vértünk, életünköt áldozzuk a honért; ha tudnók is, hogy elestünk a csatatéren, — mért ne támogatnók hát hivatali vállalva a kormányt, melynek hazafiai céljairól megvagyunk győződve? indítványozta Kun Sándorunk — mint 1861-ki 1-ös alispáni székbe annyival inkább visszaváltást, mert a követválasztásoknál szerepe van Kun Sándor, ha a haza úgy kívánja, életét is feláldozza, de van az életnél drágább, a

becsület, ezt nem áldozhatja föl, nem szolgálhat azokkal, kiket a provisorium felhazánált, mert míg a megye közönsége elitélné, lokkismoreta sem nyugtatná meg. Rosos István, hosszan fejtegeté, hogy ha szigorú törvényességet kívánunk, akkor minden törvénytelenséget tetőztől talpig. A mostani állás átmeneti híd, hogy átnehecsünk, kell lenni átvezető közegnek, ne fesszegessük most a törvényességet, mikor átmeneti hídra van szükség. Gróf Zichy Manó és gróf Waldstein István a hivatali vállalás és a politika támogatásának szükségessége mellett szólottak ez utóbbi kiemolvén, hogy hazafiai köteletség bizni a kormányban a hivatali vállalni. Soha so volt ily rossz és kényes helyzetben az ország, s most, mikor kezünkbe nyertük a belőle kijuthatás vezérfonalát, s oly hazafiak vették azt kezükbe, kiknek jelleméhez, honszerelméhez, alkotmányos érzelmezőhöz gyanu nem fér, erkölcsi és hazafiai köteletségünk e kormánynak támogatása. A 61-ki tisztikar visszahelyezését ohajtók; ellonóba a főispán megjegyezte, hogy a választott tisztikarnak a magyar alkotmány szellemében kellene működnie, s már most ha ő neki ez átmeneti korzakkban fonsőbb utasítás folytán ezt kell mondani a tisztviselőknök, hogy a provisoris kormány alatt s így nem törvényesen kivettét adót hajtja be, mi módon tehető ezt? — Az, a ki a törvény örül van hivatalba, kinök a törvénytelen adó ellen ovást kéne tenni, behajthatná-e ezt? nem jön-e ellenkezésbe alkotmányos érzelmezővel?

Kerkapoly Károly hatalmas, logikailag erős vértözött, majdnem hozzá férhetlen beszéddében a megyék vissza nem állíthatását egy felől az államnak létezőse alapelemeiben meg nem támadhatásával, más felől a törvényesség örülit hivatott törvényes megyéknek a törvénytelenség organumaivá nem tehetősevel indokolá. Az átmenetnél nem szerepelhet a megye, az átvezető munkára egyeseknek kell vállalkozniuk, s a törvényes tört. szeszafoglalni, számunkra biztosítani törekvő kormányának egyesek hivatali vállalása általi támogatását nem is mint áldozatot, hanem mint honfiai kötelezettséget tüntette föl, miután a hivatali vállalás oly szükségesség, mit jelen helyzetünkben kivontakozhatásért, a haza javáért törekvéseink irányadójaul kell elismernünk, mert az egyesnek a hazáért áldozatul kell vinni nem csak vagyonát és életét, hanem minden törekvéseit, s még a küzvélemény nyomásának dacára is. Nem csak nem emelne hát szót a megyék országgyűlés elötti restitúciójáért, sőt köszönetet szavas a jelen kormányának, hogy nem állítván vissza a megyéket nem is tette azokat az átmeneti korzaktól elválhatlan törvénytelenségek organumaivá. A törvénytelen helyzetből (melynek sem a jelen kormány, sem mi nem vagyunk okai) szabadulhatásért egyeseknek kell teljesíteni a hivatali vállalás hazafiai kötelezettségét s b.

E beszéddel — melyet a főispán mai sok öröme megkoronázójának nevezett, az értekezést bezáródott. Többé senki sem emelte fel szavát. A megye restitúciójának barátai, kiknek elvo tisztviselőseét csak választás nem pedig kivonás után elfogadni, nem fogják kárhoztatni a megye vissza nem állíthatását politikai helyzetünk által előidézott szükségességgel tekintőket — sőt ópen rájuk néző, általok teljesítendő köteletségnek elegot tövőknek, olveik szerint eljáróknak tekintők őket, ha hivatali vállalnak, s a tagok ismert hazafisága által a megyék visszaállítást ohajtott résznek is teljes bizalmát bíró kormányt tottlogos részvételük által támogatandják a haza épsége s jogai visszaállításának és szerzésének nehéz munkájában. Mi — a megyék visszaállításának barátai — bizalmunkkal támogatjuk a kormányt, míg — ha bár a mentől elterő uton — de velünk egy és ugyanazon cél felé halad. Ez az oka, hogy a megyék vissza nem állításának pártolót nem csak nem kárhoztatjuk, sőt az olv hűséget bennök méltányoljuk is, ha hivatali vállalás által tottlogos tényezőkké lesznek azon az uton, melyen a haza boldogságát megalapíthatni hiszik; — sed hano veniam damus petimusque vicissim: ők se kárhoztatják a megyék vissza állításának barátait, a törvényességhez vas következetességgel ragaszkodókat, ha hivatali nem vállalnak s csak is bizalmunkkal támogatására szoritkoznak azoknak, kiknek jó akaratáról megvannak győződve, s kiktől csak az uton, de azon hitben válnak el, hogy mint egy szent és közös célra törekvők össze fognak találkozni, az ország vissza állított egységének, biztosított jogainak, s rendithetlen alapján az eddiginél nagyobb dicsáfényvel ragyogó alkotmányosságának szent ünnepe.

Estkor a város kivilágítottát, a Bényei vezérleto alatt álló szintáruulat díszelőadást tartott, a veszprémvárosi lakosság nagyzerű fáklýs menettel vonult a szeretett főispán lakához, s Assády Sándor ügyvéd általi közvetítettségben üdvözölte őt.

Adja Isten, hogy a szép reményeket — melyek ez ünnepegy alatt mindenkit áthatottak — mi előbb az ohajtott valóság váltsa föl. PAP GÁBOR.

A protestans egyház kölcsönös biztosítási ügyében kiküldött s Miskolczon összeült bizottmánynak alapszabályterve, egyházbiztosítási önévédegy-lethez.

(Végo.)

Az igazgató minden az 8 vétőkből orodg károkért az egyletnek felelni tartozik. Ö rendeli el a kár felvételeket és eszközli annak kifizetését. Itt megjegyeztetik, hogy az egylet saját maga koozkázására egy osztatlan tömegben 5000 frtnál nagyobb értéket nem tarthat meg onnek fölöslege viszont biztosítandó.

A vezénylő igazgató oldalán áll egy titkár a ki egyszerűmínd gátoltatása esetében helyettesíti az igazgatót, egy pénztárnok, egy könyvvívő, és szükségképp egy vagy két írnök.

A vezénylő igazgató a megszabandó állandó fizetésen kívül a tisztá nyoreménynek a 22. §-ban megjelölt hanyadát húzza.

VI. Fejezet.

Ügynekességok.

20. §. Minden egyházi megyének centralis főhelyön a világi vagy az egyház megye által megválasztandó képviselője veszi fel a kerületéhez tartozó egyházi biztosításokat az arra külön szerkesztett nyomatottat bevallási ivon. Minden egyház köteles levén a maga tűz ellen biztosítandó vagyonát teljes értékben bejelenteni, ez az erre külön megbízandó egyházi organumok által és az egyes egyházak hozzájárultával történik, hogy a helyes becs már előtte is meghatározatik a helyszínen és küldi be azokat az igazgatóságoknak. Ez szedi be a díjjakat és tartozik azt a székhelyre rendszeren beküldeni. Ezek kötelesege az igazgatóságtól vett lejáratú időt, a pénzbevitel végett az illető egyházakkal a lejárat előtt 14 nappal tudatni. Ha valamely egyház a biztosítása lejártáig az új időre nem küldi be illetőséget, az ügynek tartozik azt még egyszer sürgetve és ajánlva felszólítani, orról egyszerűmínd jelentés tétetvén, ugy az igazgatónak mint az illető kerületi főtitkár. superintendentának, mely időközileg fedezni fogja az egyházkerületi pénztárból a majdan visitatiokor behajtandó illetőséget. Ez esetben azonban obligát kötelesege lévén az egyház biztosítása, a lelkész és gondnok felelős és a kárértétele köteles az ily időközben történendő kárért az egyházi kerület irányában. Későbbi években az évenként fizetendő díjak az egyházkerületek főpénztárai által fizetődők az egyletnek, mely azokat az egyes egyházaktól a most mondott módzatokban inossalja.

Ekkor majd kötelesek leonndek az egyes vizsgálo egyházi organumok rendszeren után nézni, vajjon a biztosítás rendszerint történt-e és hogy díjjuk pontosan befizetettek-e?

21. §. Titkár esetén az 5. §-ban elfogadott biztosítási feltételre lesznek irányadók azon megjegyzéssel, mikép a biztosítás felvételénél azon érték legyen mérvadó, a mennyiből az illető tárgy, szoronsótlanosság esetén teljesen helyreállítható lenne ugy, a mennyben annak jelenlegi helyreállítása a felvétel idejében a helyviszonyok szerint kerülne.

VII. Fejezet.

Ügyvitel.

22. §. Az egylet üzleti éve a naptári év. A választmány a közgyűlés által jóvá hagyott olvek alapján szervezett ügyrend értelmében az igazgatóság, a pénztár, a könyvvitel számára kimeríté utasításokat szerkesztend és azokat az illetőkkel közlendi.

Az egylet mindennemű értéke, pénze tűz és betörés ellen biztos szokrényben 2 vagy 3 különböző nyílású zárral ellátott pénztárban fog őriztetni.

Ennek egyik kulcsa a választmány működésben levő tagjánál vagy az alelnöknél, másika pedig az igazgatónál van. A kész pénzről a kézi pénztárban 4000 frt tartatik csak, a többnek gytműködészetéséről a választmány gondoskodik, első évben valamely pénztintézetnél folytonos fölmondhatás mellett tartassák; a tartaléktörke teljes fokrajutása után pedig a 10. §. módozata szerint.

Az év végén december 31-én a számadások bezáratván, a mérleg elkészittetik, azon számadási okmány, melyet okadás-jelentés mellett az igazgató készít, a közgyűlés előtt legalább 6 héttel a választmányának átvizsgálat végett terjesztendő, mely ahhoz megjegyzését csatolja.

Az évenkénti nyoremény akkép számíttatik ki, hogy a nyert jövedelemből az összes költségek és kezelési díjak a még folyó koozkázatokra azükséges megfelelő díj-összeg és a bejelentett de még folyóvá nem lett károk összege levonatnak a 8. §-ban foglalt díjazás arányában.

Szabályul veendő, hogy ha az illető tótelek pontosan nem constatírozhatók, az actívánál inkább kevesebb veendő.

Az ekkép kimunkált fölösleg képezi a

tiszta nyoreményt, melyből a 9. §. értelmében 75% a tartalékokhoz csatolandó, 3% az alelnök és választmánynak, 2% az igazgatónak jár, a többi 20% pedig az egyes csatlakozott egyházkerületek közti biztosítási értékeikhez aránylag leond felosztandó.

VIII. Fejezet.

A társaság felosztása.

23. §. A társaság feloszlik, ha 2 évvel a 30 év előtt, tehát a fenállás 28-ik évének közgyűlésében a további fenállás el nem határozatik. Az alapszabályok megváltoztatását a fenállás meghosszabbítását, vagy az egylet felosztását tárgyaló indítványok, csak egy különösen e célra összehívott közgyűlésen tárgyaltnak, melynél a szavazatok 2/3-ak kívánatlik meg a felosztást illető érvényes határozatra, a mely alkalomnál tüzetes gondoskodás teendő, az egylet kötelesegeinek teljes kiogyonlítására.

24. §. Különös határozatok. Egyleti hivatalnokul nem választatók és hivatali nem viselőnek, kik csödbe estek, vagy fizetéseiket megszüntették a nélkül, hogy hitelezőiket teljesen kioligították volna, s azok, kik valamely büntött miatt bírói vizsgálat alatt állanak, és ártatlanoknak nem nyilvánítottak. Ha ilyes körülmény a hivataloskodás alatt áll be, rögtöni hivatalvesztést von maga után.

25. §. Az egyházak lelkészének, tanárainak jogukban van, ha est tenni kívánják, egyházi épületekben fokvő ingóságait az egyletnél biztosítás végett bejelenteni, mely köteles ezen egyeseknek mindazon előnyöket megszavazni, melyeket a jelen szabályok folytán az egyházak birnak.

26. §. A tartandó első vagy későbbi közgyűlésnek tartatik fonn azon jog, vajjon hajlandó-e a közgyűlés és vallásosság terjesztése mellett életök feláldozó egyházi tanároknak és lelkészeknek érdekében ezen egyelőre tűz-biztosítási egyletet a lelkészek, tanárok, tanítók életbiztosításai vagy nyugdíj-intézete magasztos olvoival összekötni.

Azon esetben, ha ez történik, a közgyűlés határozza meg, hogy mennyivel járul évenként a tűzbiztosítás jövedelméből az általános egyházi nyugdíj-intézeti és élet-biztosításai alaphoz.

27. §. Azon esetben, ha a testvér ágostai hitvallásu hazai egyházak és az ordélyi protestans hitfeleink ezen egylethez csatlakozni hajlandók lennének: abba szivesen elfogvány fogadtatni mindazon egylettel, alapszabályival s intézményeivel és utasításával járó nyoreményeken és veszettségben részvételük szorint egyaránt osztoznak.

IX. Fejezet.

Átmeneti intézkedések.

28. §. A társulat működése a biztosításra nézve a megnyitáskor december havában veszi kezdetét; az egyes biztosítások lejáratának egyedidejűvé tételo az első két év folytán az igazgatóság által fog az egyes biztosító egyházak terhelteése nélkül eszközöltetni.

29. §. Az előleges kiadások fedozhetősére 1000 frt készpénz, 9000 frt mindig folyóvá tehető biztosítékban, a csatlakozó föltételeitől egyházkerületek pénztárai által fog megadatni kölcsön rövid idejű törlesztésre.

Vázlat a haszonbérlet kérdésére vonatkozólag.

Több ízben volt már alkalmunk olvasni e tárgyról és azon jelenleg divatozó rendszerrel, melynélfogva kisebb-nagyobb birtokbérbe adatnak. E tekintetben nem tartjuk fölöslegesnek, ha e fontos tárgyat nézetünk néhány vonásával körvonalozzuk; nem azért, mintha valami új — még nem tárgyalt — dolgot hozhatnánk fel, hanem mivel a haszonbérletet oly fontosnak és hazánk jó vagy rossz jövőjére oly befolyásosnak tartjuk, hogy e tárgy még sem olggyé smiritettnök, sem olyanannak nem nevezhetők, mely gyakori nyilvánossá tételét meg nem kívánják, ha mindjárt nem is volna egyéb eredmény elérve, mint kitünőbb tehetőségek figyelmét magára vonni, vagy hogy gazdasági egyesületeink nagyobb érdekekkel foglalkozzanak a nevezett tárggyal mint jelenig; mert nagyobb befolyással bír az általános mezo gazdászataunkra, mint a legbecesebb kísérletek és haladás annak egyes ágaiban.

Mindenekelőtt szükségesnek tartjuk azon pontot megörinteni, melyből soraink kiindulnak, és ez abban áll: hogy a föld a termőföld csaknem egyedül támasza hazánknek, és képviseli annak összes vagyonát; ugyazólván egyedül tökéje hazánknek, melynek kamataiból élünk. Ezen töke vagyis a föld magában véve értéketlen, hanem bir termő képességgel. Az által pedig, hogy a meglévő termő képességnek rovására a haszonvételt felszágazzuk, vagyis nagyobb perozonteket igyekszünk kiaknázni, a földnek értékét illetőleg a tökéből kibolbitjuk.

Eszerűnek tehát csak oly intézményt nevezhetünk, melynélfogva a földben fokvő töke (Grundkapital) szaz a termőképesség

leginkább megmarad. Minden eselvény, mely ezen alapszabálytól eltér, következetesen a föld termékenységét veti enyészetre.

Ez ellen haszton minden okoskodás, minden — bármily finomul szerkesztett — de alaptalan kifogás: mert száz meg száz szomorú példa, sajnálatra méltó tény elvitathatlan bizonyítékai a tétel valóságának.

E néhány sorban volna tehát kifejezve az eszme, melynek folytatásos tárgyalása a birtokok bérbeadásának jelenlegi módját, illetőleg annak eltérését az alapszabálytól veszi főleg igénybe.

Mai világban a birtokos birtokát csak azért engedi át másnak használatul, hogy abból a kitelhető legnagyobb jövedelmet kaphassa a nélkül, hogy földjeinek termékenységi állandóságára csak legkisebb gondja is volna; és a bérlet a nagy bér s haszon miatt a föld erejét a legrövidebb idő alatt a monnyire csak lehetséges kifacsarni szükegesnek tartja; így azután szó sem lehet arról, hogy a föld erejében megmaradjon. Ennek bolátására — úgy hisszük — mindennemű magyarázatot fölösleges; mert még az egyszerű pór sem oszlatkozik szomorú jóslataiban, habár nem egyszer egész a babonáság határáig terjednek is azok.

A haszonbérlet nálunk többnyire két alakban fordul elő.

Az első esetben nagyobb kiterjedésű birtokot urodalmat adnak át egészben az úgynevezett főbérletnek (Generalpachtung).

Míg a második esetben csak kisebb részletekben történik a bérbeadás. (Parzellpachtung.)

Az első esetben vagyis a főbérletnél a birtokosnak csak egyes pénzösszegekkel van dolga, kiktől a bérlet egyszerre nagyobb összegekben szedhető be, s kik még azon fáradságtól is fölmentik urokat, hogy földjei-

ket kisebb részletekben kiadják, ezen fáradságot a főbérlet mindíg örömet fentartják maguknak, mert nem kis haszonnal szokott az jární és így a bérlet törlesztését is ez által szépecskén elősegítik. De épen ezen a főbérletben fokv koncentratio válik gyakran a birtokos kárára; mire elég nyomós példaként szolgál a legújabb tapasztalás.

Szó sem lehet arról, hogy a főbérletnél a termőföld erejében megmaradjon. Különbözik is úgy látszik a téren birtokosra és bérletre nézve egyiránt csak tövis és rózsák teremnek.

A bérbeadók, kik biztosan számítanak a bérnek rondes fölvetéle és legőbbyiro ki is számítjuk már előre annak hovaforrását, nagy zavarba jönnek, ha sajnos tapasztalások kell, hogy biz az nem jö be rondesen, mi igen természetes és könnyen megfogható, ha a bérlet rossz termőségek vagy elemi csapások következtében nagyon megkárosítottik.

Sőt még hitelüket is tökéletesen elvesztik, ha notaláni fizetéseket nem teljesíthetnek. Az pedig már a késedelem miatt sem nyújt elősegítet, ha a legtöbb esetben csak szerződés által biztosított jövedelem törvény útján hajtják be. Azon felül a birtokos nem is tud magán segíteni, ha véletlen fölmerülő kiadásokat kell fedeznie, ha csak terhes adósságba nem keveri magát; mert az által, hogy birtokát bérbe adta, megszűnt egyszerre annak korlátlan tulajdonosa lenni. És míg némely birtokos, ki jószágát bérbe nem adta, ha véletlen körülmények által pénzeszközhiányba jön, várandó termékeit előre eladhatja, mi által az uszora áldásaitól könnyen fölmentheti magát: addig egy másik, ki mindenét bérbe adta, kénytelen a legnagyobb türelemmel várni, míg egyik vagy másik határidő lejár, és a bérlet az illeték léfizetésére jön, — ha azt csakugyan megis tenné, — azonban nem egyszer épen az ellenkező eset adja elő

magát, miáltal a birtokos ismét csak oda jut, hogy mindaddig, míg a bérlet fizetni képes leand, szépecskén várjon; mert nincs egyéb biztosíték kezében, mind egy darab papír szerződés alakjában. A bérlet azonban a biztosítékon van és uralkodik kénye kedve szerint s míg törvényes intézkedések tétlennek, addig ő egy csomó pénzét szépecskén félre rakhatott; a birtokos pedig megelégedhetik a szomorú tapasztalással.

(Folyt. köv.)

Hírek és események.

△ A helybeli algymnasiumban ma october 1-én tartatván meg a „Veni Sancto“: megnyitattak a tanuló ifjúságnak a tantermek. Igazgatóul megmaradt az erélyéről ismeretes t. Könyve Alajos, tanároknál alkalmazva vannak t. Dolmányos György mint IV. osztálytanára t. Illésházy János a III. osztály, a szilidők alatt városunkba érkezett t. Menyhárd Ágoston II. osztály, s t. Lettinger Károly I. osztály tanára, s egyzersmind énektanár. A kegyesrendiek házfőnöke a közszertetben levő tiszt. Berzay Elek. — Az elemi főosztályokban tanárok: Nuosetz József a IV. Páross Endre a III. Récey György a II. Horváth Pál az I. osztályban.

△ Környékünkön is megkezdődtek a követ választási mozgalmak, melyek azonban nem hasonlíthatók más megyék szellemi forrongásához, miután Zalamegye értelmisége rég elhatározta s

kötelességének vallja az 1861-ki képviselők megválasztását, kik a következők valának: 1. Botka Mihály. 2. gr. Battlyanyi Zsigmond. 3. Inkey Ádám. 4. Királyi Pál. 5. Molnár Pál. 6. Simon Pál. 7. Sümevgy Ferencz. 8. Tolnay Károly. Kétségünk nincs, hogy valamint 1861-ben teljesen, úgy jelenleg is megfelelően közbizodalunknak.

△ Dícsérettel kell megemlékeznünk néhány házigazdáról, kik nem csak romlott járdákat házuk előtt kijavították, de még az árkat is saját költségükön beholtztatták. — Vujha minél több utánzóra találjanak!

△ Ismét több nagyobb tüzvésszről kell omliést tennünk, melyek közül a közvétséget növelték; u. m. Sármeleken, Deveserben, Csákányban és több muraközi helységben.

△ Szőlőhegyeinkben nagyobb részt megtörtént a szüret. — Mennyiségre kevés, de minőségre igen jó bort adott. A kukoricoza szedés is folyamatban van, rég láthatunk oly szép fejeket, mint az idén, főleg a kanizsai határ gazdag abban.

△ A tartós száraz idő ellen ismét elkezdődnek nálunk a panaszkok különösen a munka hátráltatása miatt.

△ A városi háznál nemkülönböztetve a polgári egyesület épületén a nemzeti lobogó kitűztetett.

△ A osáktornyai gyűmlőskiallitásra, mely 2-án leand, mindenfelől számosan

TÁRCZA.

Zrinyi utolsó imája.

Jeligo: „Nincs az veszte, kit egy nemzet szívbe temet el.“
(Második pályamű.)

I.

Nem tűrhető tovább a hű keblű bajnok,
Hogy künn csörömpöljön a félholdú konok,
Hullámzó árvalma-felcsapható az égben,
Utát vágva neki az örök szükeghez,
A vár-udvarban áll az elsőkésület:
Drága selyem szármoly, ezen egy fesztület,
Ott a szármoly előtt a hős neje s lánya,
Mellöttük Juranics s több jeles nehánya;
Két oldalt parányi serege késztülten,
Mely Zrinyi e szavát hallgatja fesztülten:
„Harmincz-négy nap előtt ígérteket tetünk,
„A melynek e perocben beváltói lettünk:
„Élet avagy halál! Istenünk kezéből,
„A remény is kelt magunk erejéből:
„Imáztatok velem kérjük Isten kegyét,
„Meghallgatja tőlünk az utolsó ígét.“ —
Szétnéz áhitattal, s a szármolyra térdel,
Földre hull mindnyája s imá-vezérével:

II.

Itt a földön tán utászor
Imádom Fenségedet:
Vigasztald meg végig bátor
Szigetvári népedet!
Tőled nyertem fészket e tért
Hűtlen hozzá nem valék,
Harcoltam nem életemért
Mely ugri csak rongyalék.
Erőt adtál gátot vetni
Nem parányit, nem csakólyt,
Megtanítál hont szeretni,
S nem rettegni a vesztélyt:
Ilyen nézse a bús eget
Zárt falak közt itt hian?
Száz halállal írtó sebet
Szaggat es a honfian.
Áldozott e hon vérével,
Nagy napokban része volt,
Middn bátor életével
Bajnokinknak ezre holt:
Jövönk lapján sírcsen nekünk
Irva örök béke s csomó:
S ha nem trónhő nemzedékünk,
Irt sebéro ki kötend?
Vég imámból két szó rezeg:
Ha a tar dőf salven át,
„Vedd magadhoz lelkom s tarted meg
„A Magyarnek e hasát!“ —

Árpád földjét rablánczommal,
Csörtetve, csak sérthetem;
Érte halva halálommal
Szép hírt nem veszthetem.

Vad dühében láng golyókkal
Rombol a tör egyedül:
Szolgád nézse tétlen bókkal
Mig Szigetvár tönkre dül? —

Kaput nyitok szent hitomban
A parányi nép előtt.
Halálban vagy gyűszelomban
Fel-keresztük a dícsőt. —

A szent éret égbe hívá,
Imás ajka elnémult:
Jézus arcát megcsókóla
S a nagy utra elindult:
Kaput nyitott élen állva,
Isten nevében kiront:
A tarfegyver ön találta,
Holta élteti e hont... —

La Valière herczegnő élete.

Egy névtelen és 1708-ban Kölnben megjelent francia kiadás után fordította
RÉNYIREZSŐ.
(Folytatás)

Az egész udvar mozgásba jött, s felsőge felgyógyulásáért nyilvános imák tartattak; az anyakirálynő végső keserűségbe esett, könyörömben törvén ki a betegágyas felett, kit egész betegsége alatt alig hagyott el. A király is szomorkodni látszott, de nem volt elég erős, hogy La Valière-t ne lássa titkon, mindennap adván jelőt mint rondesen szerelmének és érzelmeinek, melyekre csak egy szenvedélyes szerelmes képes lehet. A királyné azonban nem lehetett oly rosszul, hogy La Valière-re ne gondolna. Azt hívó, hogy a helyzet kedvező lenne, föléle a király előtt szölli. Elhatározá tehát felhasználni, az anyakirálynő és gyóntatója jelenlétében megis tette. Ezen két királynéből és egy barátból álló triumvirátus La Valière megfontására összehozta, kérték a királyt, adja férjhez e nőt. Nem lévén több dolga a királynak, Mazarin bibornokkal megtanult urkodni, azonban mégsem birt elég erővel kerekni megtagadni, sem teljesen beleegyezni azon kegybe, mit tőle kérték. Azt felelte, hogy ha La Valière férjhez kívánna menni, nem ellenesné, s hogy szabadságában áll választania. Miután az udvar minden lovagjal felett szemlélt tartottak volna, abban állapodtak meg, mikép nem lenne képesebb ohoz Vardos marquisnál senki sem, egy udvari nomos jól termelt, jeles udvarozó, s alkalmas megszerettetni magát. Az indítvány tehát elejébe terjesztették, azonban ez Soisson gróf-néba levén szerelmes — ki nem gyűlölte őt — azt viszonzá, hogy gúnyt üznek belőle, s hogy a házasság szentsége nem tárgya vágyainak. A király sógornője, ki mint a challott

ügyben már láttuk, a két királynőhöz csatlakozott, megtudván a dolgot, megváltozott; de nem La Valière iránti hajlamából, mert ezt mindig halálból gyűlölte. Ő ismert Vardos marquisnak Soissons grófnővel viszonyát. Meglátogató a grófnőt, s mint jó és szerető barátnéja be vallá neki; monnyire ollenőre volna, ha kedvese az indítványozott házasságba meggyeznék, felajánlá szolgálátát ily nagy hordorjű ügyben, igérvén, mikép Guicho gróf mint Vardos barátja feladatát tűzi ki a házasságról lobeszdolni. A grófnő megköszönő o szívességet. Miután mindkét részről sok szépet mondatok egymásnak, nyílt szóval kezdének szerelmök fölül beszélni, ekkor Vardos ur belépto társalgásukat megzakítá, mely mindkét részről sok báj és vigasszal bírt, mert keserűket egy hü barát előtt kiönteni annyit, mint szívünket terhetől felszabadítani. Eltávozáván ő felsőge, De Vardes nyilvánítá a grófnőnek, hogy La Valière-t vagyona milliódval sem vonná el. Látáha asszonyom, — votó hozzá monnyire becsülöm önt, és ne képzölje, hogy ezen elutasításért gyengédségem iránt lokötoleazvo van. Boszankodom a királynak La Vallér-eli viszonyán. Egy milliót nyerni jó, s én nem vagyok atyámnál kényeseb, ki Franciaország egy legbecsületesebb omboro volt, mind a mellett, hogy nem sokat gondolkozott IV. Henrich kedvesét nélkül venni, ki anyám lett. A király viszonya, a helyott, hogy nőszülésemet akadályozná, inkább ingerolno arra; mert nem szeretve őt, örülnék rajta, ha ő felsőge mulattatná őt és kegyolnek bűségével nyujtaná neki mindazt, mit őn csak nagyon szükön adhatnék. De asszonyom — folytató a legszonvedélyesebb s legkihívóbb modorban — o szemek, o szép szemek azok, melyek akadályoznak, s melyek azt okozzák, hogy érdemtelennek tartanám magam az életre, ha képes lennék változni. Ön szívét adta nekem, mit kívánhatok még egyebet? Nem lennék o az omberek legbűnsébbike és leghálátlanabb, ha elhatározni tudnám magam tetzéséért elveszteni! Legyen biztosítva, hogy viszonyunk életemnél kedvezesebb, s hogy soha másra nem fogok gondolni, bármi szerencse ígérkezzék.

Látván a grófnő kedvesét ily nemes érzületben, egészen felujult, s mintegy megbűvölve szólni som tudott. Mivel pedig az öröm gyakorta ép oly halált hozó mint a bánat, fölindulása könnyen végzetes lehetett volna, ha ő felsőge a király testvérének neje Guicho gróf kíséretében épen azon pillanatban be nem lép, bizonyos nemét a szórakozottságnak idézővén elő. A gróf sokkal több bizalomban részesült, hogy az érdekek no lett volna teljesen ismeretes. Tudatták vele mi forog a szőnyegon s o négy szerelmes rögön véd és dacs szövetségre lépett, melytől csodákat remélettek. E tanácskozmányra hotonkint kétszer vagy háromszor jött össze Soissons grófnővel, hol aztán minden felett határoztak, egy napon többek közt, midőn a tárgyakat már megvitatták, határozatba ment oly eszkeztet találni fel, mellyel a királyt La Valiértől elidegeníteni lehetne, hogy egymással lépno viszonyba ki nokik jobban tetszenék,

s ki magát jobban engedő kormányozni; mert, mondák ők, La Valière morész és megközelíthetlen, s arra sohasd számíthatunk hogy érdekeinkbe bevonható lohaszen.

A nehézség egyedül az eszközkö körül forgott; mert abban mindonki megegyezett, hogy La Valière veszélyes tövis. Külömbféle terveket koholtak, melyek azonban veszélyt hozóknak találtattak. Végre abban állapodtak meg, hogy megirassák a királynak menyinyben halad érelytelenségében a király, romolvón, hogy különben feltékony lolkében o szikra lángot kelt, s oka lehet annak, hogy a király La Valiért elhagyja. Ha pedig ezok viszonya megszakad, gondolkodni fognak ismét oly eszközökről, melyekben ő felsőge újabban feltalálja mulatságát. E szerencse eszme felett szerencsét kívántak maguknak annyival inkább mert a királynót ezokro egészen fogékonyak találták. Dologhoz fogtak tehát; De Vardes elkészíté a levelet franciaia nyelven, s a gróf spanyolra fordította. Loiratták egy ismeretlen kézzel, vagy épen a gróf változtatá ol irását; s egy napon a királynénál levén, ágyába csuszattatta. A levél ekkép volt fogalmazva:

Levél
a királynőhöz, spanyolból fordítva.

Asszonyom! Engedje meg az ismeretleneknek kik szeretik a megilletődésben részt vevőnek, azon szabadságot, mellyel élnék, felsőgednek irván. A király orkölcstelensége, melynek végköpp átadja magát nom ismeretlen ön előtt; de lehet nom tudja ön monnyire csapong. Elég legyen mondanunk, hogy szerelmének és gondjainak egyedül tárgya La Valière kisasszony; s önnök hü szolgálai nom néshotik azt nagy fájdalom nélkül, hogy oly nagy fejedelmi nő, mint ön játékoszertül szolgáljon egy tours-i hölgyecskének. Mind azok kik a fenséged érdemeit ismerni szerencsésök, föltöttebb megindulvák önneli bánásmódja felett. Iparkodjék tehát felsőge egy polgár ivadékhöz alkalmazkodni, ha tud, vagy ha akarja megszakítani egy önt megalázó viszonyt.

E levél Molinó kisasszony, a királynő udvarhölgye kezébe jutott, ki is a helyett, hogy asszonyának kézbesítette volna, a királynak adta át. Távalról sem jutottak tehát a kívánt sikerhez, sőt ellenkezőleg: mert a király, még inkább szerette La Valiért, mindent elkövetett, hogy a levél szerkesztőt, felfedezhesse, s ebben a külsőn az volt, hogy De Vardes marquihoz fordult, megmutatta neki a levelet, s kéri tudná ki honnan eredett. Ez mindent véghez vitt mit csak lehetett, hogy a király testvérét gyanúsítsa, de nom sikerült; mert soha som hitte a királyt hasonló aljasságra képesnek. — „Ex leginkább hugomtól származhatott — mondá ő felsőge — s elég rossz lelku, hogy ilyetön csinok hozzá férjenek. Őt és Navailles asszonyoságot hihetom ilyesokro eléggé oktanak.“ De Vardes hiedelmében hagyta ő felsőget, mindent elkövetett, hogy eszélyos kutatónak láthassók, s hogy a felfedezésbe részes legyen.

(Folyt. köv.)

Zala-Somogyi Közlöny.

Ismeretterjesztő lap

szépirodalom, kereskedelem, ipar, gazdaság, tudomány és művészet köréből.
A somogy megyei gazdasági egyesület hivatalos lapja.

Megjelenő lap legalább egy ivon január hó 1-től kezdve minden hó 1-én 10-én és 20-án. — Előfizetési ár postán szétküldéssel és helyben házhoz hordva egész évre 5 frt.; félévre 3 frt. Negyed évre 1 frt 70 kr — Minden előfizető a tulajdonos kölcsön könyvtárát az addigi fennálló feltételek mellett föl a ron használhatja. — Nyilttér egy Petít sorért 10 kr. — Hirdetések hat hasábos Petít sorért 1-ör 7 kr, 2-ör 6 kr. és minden további boiktatásért 5 kr. s bélyegdíjért 30 kr. fizetendő. A boiktatási díj s a lap kezelését illető minden tárgy a kiadó hivatalhoz Nagy-Kanizsára; a lap szellemi tartalmát illető közlemények pedig, úgy minden levelek bérmentve a szerkesztőséghez küldendők Kaposvárra.

**Lapunk október —
decemberi folyamára előfi-
zethetni vidékre postán küld-
ve és helyben házhoz hordva
1 frt 70 krért o. é.**

A somogyi gazdasági egyesület igazgató
választmánya Marczaliban 1865. év szept.
25-én tartott tanácskozmányának,

Jegyzőkönyve.

Jelenvoltak: Jankovich László elnök,
Somssich Pál, Csépan Antal, Inkey József,
Baán Gáspár, Imrándy Benedek,
Bittó István és többek.

Az elnök az ülést megnyitván:

1. Felolvastatik a múlt máj. 30-iki tanács-
kozmány jegyzőkönyve:
hitelesítették.

2. Pénztárnok bemutatja a társulat vagyoni
állásának kimutatását.

Tudomásul vétetik, egyúttal meg-
hagyatik, hogy azon 225 frtos tétel,
mely a keszthelyi vinezellérképez-
dei részvényre vonatkozik, mint
olyan, melyről a társulat a képez-
dének a rendes tanintézetbe történt
beolvadásával amugy is lemondott:
az aotiv állapotból kiutalványoz-
tatván, kitöröltessék.

3. Somssich Pál beadja írásban jelentését
a segély egyletekre vonatkozólag, ugyan
ennek folytán bemutatattatik, azon alapszabályi
tervezet is, melyet Visontai írt; a hevesi gaz-
dasági egylet elnöke Kovács László eddig
beküldöni szíveskedett;

A jelentés ugy mint Kovács
László tagtársunk becses köz-
leménye a statisztikai osztálynak
kiadatik véleményezés végett.

4. Inkey József az erdészeti szakosztály
elnöke az osztálya működéséről felvett jegy-
zőkönyvet bemutatja, különösen figyelembe
ajánlván Kósz Károly főördész és egyleti tag-
nak a somogyi erdészeti és vadászati kérdé-
sek feletti értekezéseit.

Az igazgató választmány, az
erdészeti kérdések körül kifejtett
becses értekezést helyesli s az abban
kifejtett elveket magáévé teszi; el-
lenben a vadászati rendszabályok
tervezetét, mint hazai viszonyaink-
kal s ez érdembeli általános néze-
toinkkel ellentétben állót, elfogad-
hatónak s ajánlandónak nem tartja;
egyébként a nagygyűlés ez ér-
dembeli határozata fentartatván.

5. Olvastattak a sopronyi kereskedelmi és
iparkamara felhívása, melyben a jappani
selyemhernyő szaporítása érdekében igényel-
tetik a társulat közmunkádo.

Miután a fehérváshozai hozzájárul-
ás oly mozzanatoktól függ, mely-
nek bírálására csak tüzetesebb szak-
ismeret s tanulmányozás képesíthet,
— az egyesület egy a selyemte-
nyésztést felkaroló szakosztály lé-
tesítését határozta el, s a terv hely-
benhagyása s az osztály végleges
alakítása a nagygyűlésnek ajánl-
tatván.

Az országos gazd. egyesülettől kiadott
gazdasági kistűkőr a nép iskolák számára
megszerzése s terjesztése indítványoztatván.

határozatott: hogy néhány száz
példány megszerzése a holnapi gyű-
lésnek sürgősen ajánlatni fog.

7. A keszthelyi országos gazdasági tanin-
tézet f. évi november hó 5-én megnyitandó
levón:

Az egyesület ezen az egész vi-
dékre s a hazára oly nagy fontos-
ságu intézet avatási ünnepélyét
küldöttségileg ohajtja üdvözölni,
s a küldöttség kinevezésére a társu-
lati nagygyűlést felkéri.

8. Egyleti tagokul Barcza Ödön, s Fischer
urak ajánlatván:

Elfogadtatnak s megerősítés vé-
gett a nagygyűlés elé felterjesz-
tetnek.

Miután ezen megállapodásoknak
a holnapi napon tartandó nagy-
gyűlés elé lecedő terjesztése az
illetőknek meghagyatott, — a ta-
nácskozmány eloszlott.

KOZMA.

A somogyi gazdasági egyesület 1865. szept.
26-án tartott üsz közgyűlésének

Jegyzőkönyve.

Jelenvoltak: Jankovich László elnök,
Inkey József, Csépan Antal, Inkey
Zsigmond, Somssich Pál, gr. Somssich
Imre, Somssich Lőrincz, Széles József,
Vlassich Ignác, Henoz Károly, Paiss
Boldizsár, gr. Széchenyi Gyula, Gold
József és többen.

Az elnök a nagy számmal megjelent egy-
leti tagokat üdvözölvén, felolvastattotta a múlt
május 31-iki nagygyűlés tanácskozmányának
jegyzőkönyve:
hitelesítették.

Olvastattak az igazgató választmány f. é.
szept. 25-iki tanácskozmányának előterjesz-
tési nevezetesen:

1. A társulati pénztár állapotáról.
A közgyűlés a pénztár feletti
jelentést tudomásul veszi s a kesz-
helyi vinezellérképezdei alapít-
ványra vonatkozó összeg kiutal-
ványozását elrendeli.

2. Kósz Károlynak az erdészeti szakosz-
tály által előterjesztett két rendbeli munká-
lata a gyűlés előtt felolvastatván:

A közgyűlés ufolag egész elis-
merésével üdvözli az erdészeti szak-
osztály munkásságát, mely a szakér-
értelemilyetén nyilatkozatainak tért
nyit; az értekezéseket illetőlag azon-
ban a gyűlés egészben osztja az igazg-
választmány véleményét s mig egy
résztől az erdészeti kérdés feletti
reflexiókat magáévé teszi s annak
a társulati közlőnyben leendő ki-
nyomatását s az országos gazd.
egyletteli közlését elrendeli, —
más résztől a vadászati rendszabály
tervezetét — noha a szerző isme-
reteiről kedvezőleg tanuskodik —
mint gazdasági birtok s személyes
jog viszonyainkkal sokban ellen-
kezőt magáévé nem teszi.

3. A selyemtenyésztési szakosztály feláll-
tása miatt tett előterjesztésre nézve.

A társulat a somogyi selyemte-
nyésztés érdekében a szakosztályt
megalapítja s annak elnökéül Vlas-

sia Ignácot megválasztván azt
oda utasítja, hogy st. Vogronios
Antal, Széles József, Wintersteller
Károly tagtársakat s több tenyész-
tőket maga mellé vevén, a külön-
sen Marczali vidékén virágzott
selyemtenyésztés újbóli felsegélé-
sét sorozza főtendői közé.

4. Az országos gazd. egylet által kiadott
„Gazdasági kistűkőr“ terjesztése ajánlatván.

Utasítatott a pénztárnok, hogy
a társulat 300 példányt rendeljen
meg, magány-uton a tagok által
a példányok ára előfizetésileg már
biztosítva levén.

A szétküldésre nézve Vörös An-
tal ur megbizatik.

5. A Lábodon működő Wood-féle újított
aratógép észlelésére kiküldött bírálók jelen-
téseiket csak szóbelileg adván elő:

Utasítatott az illető küldöttség,
hogy érdekes tapasztalatukat írásba
foglaltva adják be, hogy a kellő
összehasonlítások alaposan tétet-
hessenek meg a gépészeti szakosz-
tály által.

6. A statisztikai munkálatokból Főtiszt.
Kómesz György ur Kaposvár, Vlassich Ignác
Kéthely, Porlakai József L. Tóti, jelen rajzát
bonyújtják

köszönettel tudomásul vétetik.

7. A keszthelyi orsz. gazdaságitanodának f.
évi november hó 5-én leendő ünnepélyes
megnyitására:

A társulat küldöttséget nevez,
mely 8 Mlga. Jankovich László
elnöksége alatt: Somssich Pál, Paiss
Boldizsár, Paiss Andor, Baán Gás-
pár, Vlassich Ignác, Széles József,
gr. Széchenyi Gyula, Henoz Károly
urakból álland. A küldöttség meg-
bizatik, hogy a gazdasági tan meg-
nyilandó új egyházát, az annak
létesítésén szerényen bár, de teljes
résztvétel működött társulat nevé-
ben üdvözölje.

8. Barcza Ödön és Fischer István urak
tagokul ajánlatván:
elfogadtatnak.

9. Bemutatattik a gyűlés előtt Csorba Vic-
tor által a gubósköles — *Setacea italica* —
termesztésével tett kísérlet próbája termé-
szetben, ugy Kurecz Károl urnak azon nö-
vény termelése körül tett észrevételei.

Mindkét ügybarát figyelme kö-
szönettel fogadtatik, az öriás nö-
vény példányainak megsemlélé-
sére, az érdeklettek felhívának, az
értekezés pedig a földészeti szak-
osztálynak átadandó lesz.

Ezek után a társulati elnök a
jegyzőkönyv hitelesítésére Paiss
Andort s Széles Józsefet kinevez-
vén, a tagok buzgalmanak méltá-
nylása után a tanácskozmányt
bezárta.

KOZMA SÁNDOR.

Hogy áll Somogy megye?

V.

Olyan thema ez — fájdalom — mely-
ből nagyon későn fogynánk ki.

A bajoknak egész halmaza felettünk,
melyeket még elősorolni is mesterség,
hát gyógyítani?

Ha a cultura terén nagyra törő nép
valaha ki volt forgatva szokásaiból, a
számára üdvöt hozó intézkedésekből;
törvényei felforgatva; az anyagi jólétet
biztosító források bedugulva, aladás-
azért, hogy a szellem röpte is meg-
akasztva legyen... Ha valaha volt nép,
melyet Isten ostora, emberek hatalma
egyszerre sujtottak, — úgy mi ezek közül
valók vagyunk!

Hogy statusok úgy, mint egyesok
fennállhasanak, keitőre van kiváltkóp
szükségük:

Pénzre s ha ez nincs hitelre.
Fájdalom, nálunk mind a kettő egy-
szerre szűnt meg.

Elfogyott a pénzünk!
Elfogyott a hitelünk!..

A politikai légnymás, a „mi vár-
hatunk“ történeti emléktűszavak alatt
annyira jutottak fent, annyira jutottunk
alant, hogy egyformán elszegényedtünk
s most nincs más hátra, mint kölcsönös
bizalom utján felépíteni azon leégett li-
dakot, melyek egy jobb jövőbe vezet-
nek át.

Hogyan fogyott el pénzünk?
Erre nagyon könnyű megfelelni, ha
még annyira tele lett volna is zsebünk,
mint a mennyiro nem volt.

A hány ember, annyiféle kiadások ter-
helték. Egyik beruházta gazdaságába
a napok feleslegét, hogy a bevételt
arányba állítsa lehetőségig a kiadások-
kal. A másik adóságait fizette legalább
részletben; a harmadik beépítette; a
negyedik leégett, az ötödiket a jég ver-
el — ezek a kárt pótolták stb. stb. Egy
baj volt csak közös mindannyiunkkal:
a rendkívüli adóztatás, mely — egyéb
kiadásokkal párosulva — sokszorosan
felülhaladta jövödelmünket.

Nyomva volt iparos, kereskedő, mes-
terember, böltes, művész, író, kik a
nyomás alatt mind drágábbért dolgoztak,
árulást nem rendesen: s mind ezeket
kinek kellett megfizetni? a gazdának.

Drágábban fizetett, mint a multban,
holott földje nem termett többet, — ha
nem kevesebbet — s drágábban sem
adhatta el, a mije termett is, sőt sokszor
olcsón sem.

A szegény gazdának nyakában volt
cseléd, mestorember fizetés; kamatok,
drága birtartás, csapások által okozott
károk pótlása, adó, bélyeg, százalék stb.
a nélkül, hogy jövödelmi forrásai gyar-
apodtak volna. Több volt a kiadás,
mint a multban s ennek dacára jöve-
delme még kevesebb.

Miosoda arány ez?
Voltak olyan esetek, melyeket egy
napig sem lehetett eltalálni.

Bevétel pedig nem volt.

De a padlás? a törék? a magtárak?
pinczék? hisz — csak volt — ha egy-
szer nem másszor — eladni való, —
mondják több.

Igen! volt néha a magtárban, de a
tulajdonosnak magának kellett házhoz
kérni a kereskedőt, szép levelekkel,
szép ígéretekkel. S midőn megnézte,

beismérelte, hibákat talált benne s ott hagyta a zsiszinek, ha csak a gazda elpazarolni nem akarta. Ha piacra küldte, azon módon visszahozták többször terheiket a kocsi, vagy le kellett rakni a jövő hatásvárig, s ismét befárni. Lehet képzelné, hogy tított ki az ilyen eladás?

Legjobb borok ott heverték a pincékben ivója elég akadt, de vevője nem. Még a 62—63-ik évi termések is sok pincében ott nyugosznak a osántérokön, pedig minőségre nézve évtizedeink termékritkaságai közé tartoznak. Kös tolgatták, tültögették s nem vitték!

Hajdani éveinkben — ugy szólván — kinosunk, biztos pénzünk volt a gyapju. Most ott hevernek a zsákok a lülvösön, éven át, ha csak a 130 frtos órtéket 70—80 frtért rá nem kötöd valamelyik üzér nyakára.

Kisebb — nagyobb mértékben így vagyunk minden termékeinkkel — ha van! azt sem kérdik, ki a gazdája? a „van“ mellett „sincs“!...

Ny vizsás körülmények közt aztán kifogyhattunk a pénzből, habár garndákban lett volna is az ezüst és a bankjegy. De arról is volt gondolkodva, hogy még „új krajozások“-ban is hómecopathico vegyünk be!...

Elfogyván pénzünk, a kikerülhetlen szükségek fedezésére hitelhez kellett nyulnunk.

Itt is megakadtunk! Miért?

Mert még a legrendezettobb gazda sem számíthatott soha bizonyosra, s így — ha pénzt vett is fel — akarva sem tarthatta meg szavát.

A pénzembe tartózkodók lettek, vagy biztos vagyona is oly perozentokra kölcsönöztek, hogy a kölcsöntvevő sirva fakadt a pénzolvasásakor!

Hát a vagyon és hitelben már ezelött megingatott, hol és kitől kaphatna kölcsönt?

És a törvény? Ez csak orvosolja a bajt?

Törvénykezési rendszerünk sem nyujt kellő garantiát idő tekintetében a hitelezőnek; mert sokszor megesik, hogy a hitelezőnek p. u. május 1-ére felmondott pénzére szüksége volna; az adós nem tud fizetni; a hitelező beperli, az minden bíróságon koresztül appellálja a legigazabb ügyet, s mire pénzhez jut okzekutió útján a hitelező, addig sokszor év sőt évek folynak le!... 10 20 30 40 50 % helyett itólnok neki 6-ot; gescheftjeiben megakad; számításaiiban alsódik. Veszt a hitelező is, mert a költségek hányszor renditik meg a legszilárdabban álló vagyont is.

Egy ilyen rosszul járt hitelező megrettent százat, s midőn pénzt kérni meggyünk a házhoz, még nem is kopogtatunk, már a kálha megó bujt a pénz embere.

Nem egyedül gazdáinknál van ez így, hanem a kereskedésekben is. A osöd egymást éri; az igaz és hamis bakás számtalan; ma még mosolyog rád a boltos, holnap már hivatalos pecsét van ütve az ajtóra.

Igy állván a dolgok, a külső nagy kereskedők sem hiteleznek; csak akkor küldik az árukat, ha a pénz kezökben van. Fennt, kint nem hitelezvén, igen természetos, hogy mi sem kapunk hitelre a boltban, pedig hányszor vagyunk oly helyzetben, hogy egy fapoltura sincs zsebünkben.

Hogy egy egész helységben nem tudnál — van eset rá — egy frtot összezedni!

Penzünk, hitelünk nem lévén, kézzel fogható, hogy meggyünk hanyat-homlok, ön büntünk nélkül az örvény felé.

Hivatalos értesítés a keszthelyi orsz. gazd. és erdészeti tanintézet s annak megnyitása felől.

A nmltu magyar királyi helytartótanácsnak f. évi szeptember 26-án 72.774. szám alatt kibocsátott magas rendelvénye folytán szerencsésje van alulirt igazgatóságnak a t. gazdaközség örvendetes tudomására hozni: hogy miután a keszthelyi országos gazdasági és erdészeti tanintézet tanárai, — ugy mint; az igazgatón kívül, ki egyszermind gazdaságtani főtanár, — sipóki Balás Árpád gazdaságtani, Tormay Béla állatorvosi segéd-tanárok; Sós Mihály promontroi áldozár, a természettan és számtudományok tanára; felső-szopori Tóth Agoston, a földművelésiskola tanára, s az intézeti gazdaság kezelője; Rozonbaoh Ignác intézeti kertész, a gyümölcsfajonyásztás és haszonkertészet gyakorlati betanítására, már legkegyelmesebben kinovezve vannak, — az erdészeti rendszer és segédtanári állomások betöltésére új pályázat levén elrendelve: az intézet f. é. november 1-én napján meg fog nyitni.

Ezen örvendetes tudósítással kapcsolatosan, kötelezőnek tartja alulirt igazgatóság az intézetre, s a felvételi tétolokra nézve ismételve tájékoztat nyujtani a t. gazdaközségnek.

Az intézet célja: a gazdasági pályára készülő ifjakat, mint leendő birtokosokat, bérloket vagy gazdatisztekot, jövődi hivatalukra időszorinti tudományos szakképzés, s a gazdaságban úgy, mint az erdészeten alaposan előkészíteni. Azon ritka természeti előnyöknél fogva pedig, melyekből bir az intézet közel és távolabb vidéke a szőlőművelés üzetére, szintén egyik kitűnő feladatának ismeri a hazai borászat előmozdítására teljes sulylyal hatni úgy az elméleti, mint a gyakorlati oktatás útján.

Főfelügyelet és igazgítás. A keszthelyi orsz. gazdasági és erdészeti tanintézet, a vele kapcsolatban levő földművelés-iskolával együtt, az ország főkormányzókének legfelsőbb felügyelete alatt áll. Az intézetet közvetlenül igazgatja és vezeti az igazgató; olnöklote alatt határoz és itél a tanári testület, a tanulók felvétele s a bizonyítványok kiállításá iránt, és a tanügyet illető minden dologban, valamint a feltűnőbb fegyelmi esetekben.

Tantárgyak és a tanítás segédeszközei. Amazok: a) az alap és segéd, b) a gazdasági és erdészeti szaktudományok. A tudományos oktatás segédeszközei pedig, a mennyiség és természetani készülékek, a felállítandó vegy- és gazdasági műtani műholtyek: állat-, növény-, ásvány- és gazdasági eszköz és gépjárművek; könyvtár. Gyakorlati okmutatásra szolgálnak az intézet saját gazdasága, fűvés- konyha- és gyümölcsfa-kortje; különösen pedig Keszthely urának, mgos gr. Festetics Tassilo esk. altábornagy ur engedélye mellett, a gyümölcs- és minden egyéb faonokben gazdag gróf kerd. az uradalmi terjedelmes erdők és jelos gazdaságok.

A tanfolyam tartama két évre torjed; innót a tanítás beosztása is ahhoz van arányozva. A tanév az időn november 1-én napján veszi kezdetét.

A felvétel feltételei. Ki az intézetbe felvétetni kíván, helyesen beigazolni tartozik: a) jó erkölcsi magaviselötét; b) hogy életkorának 17-dik évét betöltöt; c) hogy a főgymnasiumi vagy a fel-roálliskolai tanulmányokat sikerrel végezte. E mellett kívánatos, hogy d) gyakorlati előkészítéssel is birjen. Ha olyan növendékek kívánnák felvétetni magukat, kik az omlított egyik vagy másik tanodának nem minden osztályát végezték el, ezek kötelesek a tanári testület előtt elővizsgálat alá vetni magukat a természettudományi és mennyiségteni tantárgyakból, melynek eredményétől függ felvételi képtőségük elhatározása.

Határidő a beiratásra és elővizsgák letétele. A felvételi beiratások október 25-én veszik, kezdetüket; az elővizsgálat letétele kötelesek pedig tartoznak magukat okt. 20—22. napjálj bejelenteni.

Tan- és ösztöndíjak. Ezen orsz. gazdasági és erdészeti tanintézet növendéke övönként 10 ft. tandíjt fizet. Azonban minden fizető tanuló közül az olyan, ki szegénységét hitelen bobizonyítani képes, a tandíj fizetése alól felmentethetik.

A keszthelyi tanintézet részére négy ösztöndíj van legkegyelmesebben engedélyozva a közigazgatási országos pénzalapból, egy-egy 200 ftjával; ezek eladományozása a tanári testület és igazgatóság ajánlata útján az ország főkormányzókének hatáskörébe tartozik.

Szállás és élelmezés. Az intézeti növendékek szállás- és élelmezés iránt maguk gondoskodnak Keszthely városában. A távol lakóknak szives készséggel nyujt segédeszközt, megkeresés folytán, az igazgatóság.

Fegyelmi rendszabályok. Az intézetbe felvett növendékek, maga mihoztartása

végott, a fegyelmi rendszabályok egy példányra kézbesítetik, melyek szigorú megtartására a felvétel által kötelezve van.

Vizsgák és bizonyítványok. Mindegyik felvett végén vizsgálatok tartatnak. A pályavégzett növendékek az elméleti oktatásból kiállott utolsó vizsga mellett köteles a gyakorlatnak minden ágából mutatóványokat tenni; ezen kívül egy feladott gazdaság helyes elrendezését kidolgozni. Ezek nyomán nyer az igazgató s a tanárok által aláirt intézeti oklevelet.

A legfelsőbb tanintézetrel kapcsolatban áll, egy külön tanár vezetése alatt, a földművelésiskola. Ez alatt oly alsóbb rendű gazdasági iskola értetik, melynek célja általában a köznép és kisebb gazdák fiaiinak alkalmat nyujtani, hogy magukat a mezoi gazdaság helyes vitelében gyakorlatilag kiképezhessék, miszerint rendeltetéstüklöz képest akár saját birtokaik kezelésére alkalmasakká, akár nagyobbjóságokban majoros gazdákká, vagy alsóbb rendű felügyelőkké válhassanak.

A földművelésiskola irányja tulnyomólag gyakorlati levén, ennek növendékei az intézeti gazdaságban és kertben állandó munkátökül használtatnak; de a gyakorlat mellett szintén annyi elméleti oktatásban részesülnek, a mennyi előségecs arra, hogy működésükben öntudatra emelkedhessenek.

Ezen iskola növendékei egy külön tanár felügyelete alatt az intézetben laknak, hol teljes ellátásban részesülnek, és minden szükségessel ellátatnak a ruházaton kívül, melyet tisztességes posztó öltönyben és sölérnemtekben a növendék magával hozni tartozik. — Az összes ellátási költsége egy tanonez után egyelőre 120 ftban van megállapítva a főkormányzó esk által; mint-hogy azonban a növendék szolgálatát, habár saját okulásá végett teljesíti is azt, az intézet nem kívánja ingyen, annak hozzávetőleges órtékét megtörtéti, átlagosan 70 ftot tudván bo az illető javára, minélfogva egy-egy tanonez csupán csak 50 ftot fizet övönként.

A földművelés-iskolába felvételnok: kik az elemi iskola négy osztályát bevégezték, vagy legalább az irás, olvasás és számolásban jártasok, és koruk 17-dik évét betöltötték.

A tanfolyam itt is, mint a felső intézetben, két évig tartó, s megnyititnak az időn szintén november 1-én napján. — A földművelésiskola részére is négy ösztöndíj van engedélyozva 50 ftjával. A megjelenés és beiratás határidője október 25. és következő napjai.

Keszthelyon, okt. 3-án, 1865.
Az intézet igazgatósága:
Péterfy József.

Követválasztási mozgalmak Nagy-Kanizsán.

A mindenkör szép és lelkes magyar szellemben működő helybeli polgári egylet alig hogy, az országgyűlésről értesült azonnal épületjén kitovó a nemzeti lobogót ezen felirattal:

Éljen Sümeghi Ferenoz.

Kanizsa választó kerület képviselője.

A polgári egylet elnöke Halvax József ur a napokban gyűlésre hivta össze az egylet tagjait s közakarattal elhatározottat a kerületnek 1861-iki képviselőjét köztiszteletben álló Sümegly Ferenoz urat egy küldöttséggel megtisztelni a melyre Belus József, Halvax József és Hegedüs József urak választattak meg, hogy ezen tisztjét ismét elfogadni sziveskedjék.

A küldöttség szives fogadtatásban részesült és azon ígérettel tért vissza, hogy rövid napok mulva személyesen fogjuk a képviselő urat körünkben üdvözölni.

Mint halljuk a helybeli polg. egyletben tiszteletére egy diszebed fog rendeztetni, a melyre nem csak az egylet tagjai, hanem még mások is hivatalosak lesznek.

KÖNYVES JÓZSEF.

Vidéki tudósítás.

Zala-Egerszeg, okt. olején.

A két napon át volt sürgés-forgás szék-városunkban, mit is felhasználandó a szintársulat, a már úgy is felomelt belépti díjakat még feljebb rugtatá; de a cél nem lön elérve, mert a különben is kisterű nözhelynek közönsége mindinkább apadt. Ideje azonban, hogy színészeinkről körülményesebben is szóljak. A jelenleg itt működő társulat (Miklóssy Gyula igazgatása alatt) egyike azon társulatoknak, melyeknek mind pályája, mind művésze most lépett ki a bölcsésből. Néhány tagnál, melynek Miklóssy, Miklóssy, Dömöné, Szöllösy Hermin és különösen Mustó, látszik az igyekozet és hálá-

dás, a többi ötödik kerék. Nagy előnyörö vált a társulatnak, hogy Szépné Mátrai Laura asszonyt több vendég-játókra megnyerheté. A genialis kis tácsók, a könnyelmű divatáránó („Nöbön“), az oszmányi Flóra („Házatérték“-ben) a szép marquis östb. valóban élvezetes östéket szerzett a közönségnek. Utóljára „Melinda szerepében lépett fel. Jelenleg Hidaszy Elok és Szép József urak vendég szerepeleok.

Egy szóval, úgy végezve mondandómat, a hogy elkezdöm, városunk ólönkül, főkép miután vasuti állomása (igaz, csak mintogy 1/2 órányira) és ideiglenes fényképészo is van. Három dolgot azonban nem tudok megmagyarázni.

Először: mikép van az, hogy az egész szék-városban, holott az tisztán magyaros jelölés és értelmes közönséggel bir, nem találhatni egy-két „Zala-Somogyi Közlöny“-nél többet elrettentésére minden o megyében kolotkezendő irodalmi vállalatoknak!?

Másodsor: Miért nem csinostítja a város a különben díszes székesegyház: bejárathoz vezető utat, új lépcsőzetet készítettvén a már elomladozott réginek helyébe?

Es harmadsor: Mi okon egyodáruskodik a helybeli postahivatal, a lovélbelyegekkel a közönség nagy bosszuságára, mely sokszor órákig kénytelen várni az expedítio miatt becsukott hivatal-ajtó előtt, holott o bajon frók lovél-belyeg-áruások által oly könnyen segítven lenno?

Egyébiránt, — Isten volánk!
DIOGENES.

Figyelembe venni kéretik.

Tudomásomra jött, hogy megyénknek és környékének különböző helyein, több melegkoblu emberbarát adakozása és gyűjtése folytán bizonyos mennyiségű gabona készlet áll a tűzvész által snjított kis-kanizsai inségesek felsegélésére, melynek átszállítását és mielőbbi kiosztását eddig azon körülmény akadályozta, hogy a-fennvezett nemes lel-kületű adakozó és gyűjtő urak eddig nem vettek tudomást olyan egyénekről, kiknek felügyelete, ellenörködése és tiszta kezelése mellett szállittassék és osztassék ki a gyűjtött gabona. Inséget szenvedő hveim folszólítása folytán ezennel késznek nyilatkozom, néhány általam megbizhatóknak ismert egyén közreműködése mellett a t. adakozó és gyűjtő urak megnyugtatósára az ügyet magamra vállalva mindent megtenni, hogy adományuk úgy és oda fordittassék, a hová és mikép ök azt adakozásuk által fordittatni kívánták.

TAKÁCS AMBRUS,
kis-kanizsai lelkes.

Hírek és események.

△ Okt. 4-én tartatott a szent forencziek templomában szokásos ünnepélyességgel Ö esk. k. Apostoli Felségének magas névünnepe, a katonai, polgári tisztikar és a helybeli tanuló ifjuság jelenlétében.

△ Okt. 9-ére hivta össze Zalamegye főispánja mltgos gr. Festetics György ur a megyei választmányi tagokat a szék-városban, mely alkalommal egy-öülten megkezdődik a megyei gyűlés.

△ Alig hisszük, hogy Somogymegyében tartott volna egy szőlőgazda is oly fényes szüretet, mint a kanizsai Blau Pál ur bagolai szőlőjén okt. 3-án, mely alkalommal felszentelé osinos övoizi modorra épült, — 16 ezer frtba került — emolotes présházát. A városból 20 hintó szállitá a 200-ra menő vendégkoszorut, kik között többen a távolból is érkezének a szőlő e kies tájékára. Esto szini előadás volt, melyben Blau gyermekei is szerepeltek; utána az épület díszesen terített táncztermében az egész vendégkoszoru östéli mellé ült, minnek végeztével tánczvigalom kezdődött. Minden oly fényesen tündöklött, hogy nem szüreti mulatsághoz, hanem — nagytítás nélkül — egy uri mennyegzőnek is beillett volna.

* Sajnos minden igyekoztunk dacára sem vagyunk képesek több előszetűt sem a szék-városban, sem pedig Keszthelyen kaphatni, különösen fájjaljuk az utóbbi városban, hogy még a casino és a városi tanács sem tartja érdemesnek egy megyei beosztást és áldozattal tartott vállalatát pártolni, és azt mindinkább elősegíteni, hogy kedve legyen újabb vállalatokat életbe léptetni.
K i a d ó.

Benedek.

— Ballada. —

(III-dik pályamű.)

Jelige: Él magyar, áll Buda még...

I.

Háborítják Kálmán királyt,
Ezryán rómes álmok,
A minüket a jó király
Még pohasem látott.

Most az álom nem ringatja,
Hánem rázza lelkét...
Baglyok repkednek körülö
Nem aranyos lepkek.

Odá kapnak a szívéhez
Marcsangolják, tépik,
Körmeik közt, körmük alatt
Sávo sajjog, vérzik...

S mond a király — a mint ébred —
„En hűségem szolgál!
Hívó Achillest, Sima fiát,
És a Markot hozzám...”

Sima fia, Jakab fia
Tartának tanácsot;
Magyarázzák fejtegetik
A királyi álmot.

„Baglyok repkednek körülöd?
Sujtad őket a porba!
Ott ül a két vak bagoly a
Dömösi klastromba.

Gyora parancsot kap Benedek
A hűségem szolgál;
Élesítse ki a kardját,
Üljön hamar lóra. —

II.

A dömösi monostornak
Csendül a harangja,
Áhítatos éneklőknek
Meseze hallik hangja...
Zeng az ének égbe szálló:
„Sed libera nos a malo!”

Künn az uton lódobogás,
Itt szívek dobognak; —
Ménybe szállnak itt a lelkek,
Földre száll a lovag; —
Zeng az ének, égbe szálló:
Sed libera nos a malo!

Álmos herceg bosszad, és
Térdel az oltárhoz, —
Hogy Benedek oda kapott
Villogó kardjához. —
Zeng az ének égbe szálló:
Sed libera nos a malo!

„Hadd vités! ez Isten háza, —
Itt a szokás kémi; —
Villogó kard minnek ide?
De ne merj úgy lépni!”
Zeng az ének égbe szálló:
Sed libera nos a malo!

„Mit beszélsz te, mit papolsz te
Hitvány barát nekem?
A király küld, s ki a nagy — ha
Nem a király, — kérdelem?”
Zeng az ének égbe szálló:
Sed libera nos a malo!

„Igazad van nagy a király; —
De nagyobb az Isten; —
Embret ölni, bárki küldött,
Soha nem fogsz itteni!”
Zeng az ének égbe szálló:
Sed libera nos a malo!

Megcsörrenti Bencze kardját;
Esküszik az égbe; —
Visszajön még új parancsot,
Új karddal a kezébe...
Zeng az ének égbe szálló:
Sed libera nos a malo!

Lóra pattan nagy haraggal;
— Hej csak visszatérjek!
Úzi lovát sarkantyujra,
Magát meg a méreg...
Zeng az ének égbe szálló:
Sed libera nos a malo!

Szalad a ló; — de Benedek
Soha se tért vissza...
Földre bukott a lováról,
Vérét a föld vissza...
Zeng az ének égbe szálló:
Sed libera nos a malo!

La Valière hercegnő élete

Egy névtelen és 1708-ban Kölnben megjelent francia kiadás után fordította

RÉNYI REZSŐ.

(Folytatás)

A hölgyek azonban a maguk részéről színtelenül csökeledtek. Minden nap a Soissons palotájában majd Palais Royal-ban mulatságok tartottak. Gyakran veit részt bennök a király is, minden érdekeltég nélkül nézte az udvar és az ország legjobb hölgyeit, kiket azon czéllal gyűjtöttek ott együvé, hogy szemei elő kerüljenek; de ez nem volt azon mód melyel La Valière-től elvonní lehetett.

De Vardes különben alapjában véve a derék ember lévén, később vissza emlékezővén hibájára és megbánta. — Lehetséges-e — kérdi Guicho grófot — hogy képes legyen a szerelem az embert egy pillanatban megváltoztatni? Soha sem hittem volna, hogy képes legyek fejedelmemet így megcsalni. De a mi történt nem tudom helyre hozni.

— Ön nagyon aggodni De Vardes — viszonzá a gróf — az mi különben büntény — a szerelem ügyében természetét veszti. Mit nem csökeledünk azért kit szeretünk? Ha Soissons asszonyosság tudná érzelmeit nem venné öntől jó néven.

— Romélyem válaszolá De Vardes — hogy ön volé tudatni nem fogja. Egy büles és méltányos barát előtt, mint ön, a szívet megnyitni nem tilos.

Részemről soha sem bánom tettemet, nincs is okom elédgettnék lenni a királyljal. Miért nem hagy bókén bennüket? az hiszi hogy a szerelem egyedül az ő részéke van teremtyo. Mily zsarnokság! Szeressem a monnyit akar, de hagyjon szeretni másokat is.

— E kérdés felett máskor határozzunk, viszonzá De Vardes s távozott.

Este a Soissons palotába monvén, az éppon együtt ülő tanács legjobb folyamában volt, a király és kedvese feletti beszédeknek. Szemle alá vették mindkettőjüket totól talpig, különösen pedig a királyt, kiről igen szabadon szölköttek. Ő fensége és Guicho gróf kik felhevültek, mivel a király egymáshoz közeledésüket akadályozni akará, különfélt mondottak felőle, a legkisebb tartózkodás nélkül.

Volt a grófnak egy bensű barátja ki előtt mit sem titkolt. Ez mindannyiszor, valamikor csak találkoztak ügyeinek állása felől tudakozá a grófot, mert igen szerette őt és feltette, nehogy véletlenül kellemetlen helyzetbe jussón. Egy napon előg idejük lévén társalogni, a gróf elbeszélte barátjának kalandja minden részleteit, nem hagyván el a spanyol levelet és következményeit sem, azzal végző, hogy szerencsése felett öröme fakadt mivel ez ügyek fejévé emelő.

— Oly nagy a szerencséd válaszolá erre barátja — hogy reszkedtek érte. En annyit örvényt látok benne, előtéd és utánad, hogy az lenne a legnagyobb szerencse, ha beló nem bukna. Nagy szükséged, van vigyázatra, s azért ne hagyj magad szerencséd fényétől megvakítani. Szerencséd nagy ebben, meggyezem, de a veszély még nagyobb. — Ha tanácsomat kérted volna, azt tanácsalám vala, hogy előgednél meg szerelmeddel, s ne adjad fejed oly nagy fejedelm mulatságainak semmisítésére, ki iránt annyira lekötelezve vagy. Ha hiszesz nekem, ugy azonnal felhagysz mindennel, s nem avatod magad oly dologba, melyhez mi közöd sincs.

Nem jót szül, urad ellon csökeledni. — Hisz itt egyébről nincs szó csak szerelme-ről — válaszolá a gróf, ki lenne oly bátor, mást követni el, s mit nem tesz az ember szerelomból? a király sok roz órát okozott nekem, és én kitöszem érte ellonságoi ellen életemet szolgálattában, de szerelme-t mikor csak lehet akadályozni fogom, mivel ő is akadályoz benne engemet. Ezen kívül pedig elhatároztam egyelőtünk, hogy barátaink közül szorzunk a királynak egy kedvest, s akkor mi osztunk kegyeket; annyira szükségessé fogjuk magunkat tenni, hogy kedvtöltésükben nem fog nélkülözhetni minket. S így következik, hogy a legfontosabb ügyek is kezeinkon mennek keresztül. Látom én azt, hogy nem tudod mit tesz az

szeretni; és kitűnni vágyni, megjön az idő midőn érezni fogod, s akkor belátod, hogy barátid iránt csak nagyon szigorú voltál.

— E roményok nagy álmok, viszonzá barátja, csökeledni sokkal biztosabb alapon kellene.

Ha szerencse van veletek, nagy ur lehet belőled, de ha hajótörést szenvedtek, mit leszesz teendő?

— Mindennek megvannak nehézségei barátom — válaszolá a gróf — a szerelem azonban fel sem veszi az akadályokat, s tudja logyözni, nagy vállalatok soha sincsenek veszély nélkül; s ha az egész világ véralkotóddal birna, sohase veszélyeztetnének semmit is.

— Nincs több mondani valóm, tehát, szóla barátja — azt kívánom, légy mindvégig szerencsés; de a világ logvakabb embere vagyok, ha szerencséd soká tart.

A jó barát jóvendőlése csak nagyon is beteljesült, mert észrevéven a király, hogy a gróf tilalma daczára is nem hagyja felbon sógorasszonya látogatását, sőt egyszer ott nő öltönyben is felismertetett, Marseille-ba küldte azon parancsot, hogy rögtön induljon s megtöltá sógorújót meglátogatni. A gróf engedelmekedett a parancsot, a tilalmat pedig fel se vette; mint rendezen pedig a szölkől ment ő felségéhez, s belépve így szölk: Hogy lássam önt asszonyom, daczolok a királyljal a hatalmával. Elragadnak magamtól engemet, s mi sincs mi vigasztalhatna mint fenséged szakadatlan becsülése, azért csöke-zem, vozesson bárhová kegyetlen végzetem. Nem félek én a király haragját, nem a királyllyköt, csak egy hosszú távollét következményeit.

Mitől sem kell félnie, Guicho gróf — viszonzá ő fensége a fájdalom hangján — Soha sem feledem önt, és szeretni fogom életemen át. Tegye ön ugyan ezt is... a búségben folyó könnyük elfojták szavait. Szemei a nyelv köteleességét teljesíték, végre is ezer ölelések után olválnok kellett. Azalatt míg ő fensége könnyeit felszárítá s Guicho gróf utazott, korossók fel a királyt és La Valière asszonyt, lássuk mit eredményezett a király ama kétes válasza, melyet a két királyné s a gyóntatónak adott kedvese nőszülésének ördemében.

La Valière az indítványt oly hidegen fogadta, hogy a király ezáltal meggyőződve szerelme orojéról, igazabban szerette mint azelőtt, naponként három négy ízben is meglátogatta.

La Valière panaszkodott a királynak, hogy férjhez akarja adni.

— Ön azon előbbi feltökény, ki oly nagy izgatottságba jött egy látogatás felett? Hová lett tehát gyengésége! Elfeledte saját kedvemért szabály ölvét, hogy a halál végtelenül kevesebb mint annak elvesztése, kit szeretünk? Ön akarja előidézni, hogy kit elveszt más karjába lássa? Jól van ez így öntől, ki azt mondá nekem egykoron, hogy ilyen körülmények közt a kard és méreg törvényes eszközök? Oh! ön nem többé az ki volt, ön azonban mindig a régi vagyok, s ez tesz szerencsétlenné. Iátom, igen jól látom, hogy nem sokáig leszok szívénok birtokában. Az előre látott kegyvesztések sokkal ürhetőbbek; ezt óhajtanám es érjen engem is, s a bölcsesség előre oktassa elmémot öröre, hogy vigasztalódjam oly fejedelm elvesztése felett, ki nemsokára ugy is elhagy.

— Ah! kegyelem no bántalmazzon ily kegyetlentül — kiálta fel a király — tagadja meg egy pillanatra önzését, tegye magát helyzetembe, s mondja meg mit csökelednék hasonló esetben. A királyné halálán van, kegyelmül kéri tölem, hogy ön férjhez adassék, kétségbe ejtsem őt, s kimélotlentül kimondjam, hogy azt soha sem csökeleszem? Tohettem e jobbat, mint sem igent, sem nemet nem mondani? Bizonyos voltam benne, hogy ön férjhez monotelében nem egyez meg; ön igazságos voltam ön iránt, s ön ellenemben legkevesebb sem. Lehetséges volt-e nom biznom önben miután szerotelének gyengéd-ségéről meggyőződve voltam? A bün mindig bün, ebben meggyezem, de vannak bizonyára körülmények, melyek a bün nagyságát sokban mérséklék, s megbocsáthatóvá toszik. Ha azt feleltém volna, hogy öül veszem önt, mig akkor som lehetne igazságosan ily szem-rehányásokkal illetni. Ön leondett volna az első ki elítél ha szárazon elutasítva a király-nét, kétségbe ejtem, hogy bale hal. Ön sokkal okosabb, somhogy kívánná mikép a természet érzelmeit elfojtsam azért mert önt szeretem; s ha jól meggondolja dicsérnie kellene szerelmemot és öszinteségemet, meggyőződve becsülöttségem felől, és elhívén azt mit mondottam, mintha ön maga lett volna tanuja.

— Megvagyok győződve számos szép érn-yoi felől, — viszonzá La Valière, csak oly nagy legyen szerelme is, és ön előgedott lo-szok. Oh édes királyom! mi sokba kerülne

nekem az, ha oly szerencsétlen lennék önt örökre elveszteni. Életemnek véget akarok vetni; de ön iránti szerelmemnek nem. Szeresson tehát engem, édes királyom, csöke-zem érte, mert igen jól érzem, hogy megszölvén szerelme, életem szönnék meg; vagy ha elég erőm lenne túlélni ily kegyetlen vesz-téséget, ezerszer halnék meg naponként anélkül, hogy holt legyek, s végre ha előjné végörám, azon perczet éltém logédesbikének tartanám, és síromba temetném szerencsét-lenségem kegyetlen ajándokát.

— A legnyomorubb leghálátlanabb és leg-hítségöb ember volnék — válaszolá a ki-rály megölelvé őt — ha ezek után egész ölt-temon át nem szeretném. Mivel pedig mindig jót beszölkünk ha a szív sugall, a király is ezernyi szöpet és szövedélyest mondott, s miután örök hűségét ezerszer és ezerszer biztosítá, bucsut vett töle holnapig.

Valamint a magaslatoz leginkább kitétet-vék a villámnak, szölkönek és viharoknak; ugy La Valière ki a nagyság magassára emelkedett, folyton czölja volt a rágalmaknak és áskálódásoknak, még pedig előkelő körök-ből, honnan emelkedését irigy szemmel néz-ték. A király majd minden idejét volo töltö, s ritka eset volt ha éjfélt után három órákor elhagyta. Minél inkább látták növekedni a király ragaszkodását, annyival inkább ipar-koztak őt megbuktatni. Ezt pedig addig özték, hogy előtöre is törtök, miképp fogtak ehöz im itt következik. Alig távozott töle a király, alig hunyta La Valière álmára szemeit, kis kutyájának ugatása felörcsöztö. De boldog isten! mennyire megvolt lepetve, hogy kucsácskája még folyton vonit; ablakainál zörgést hallott, szöbáiban pedig lépéseket. Kiugrott agyából szöba leányinak szöbájába futott, egészen megrémülve. Most láрма lett mindonki lábra kelt, egy világot gyujt, más a legközelebbi feyvert ragadja, és ismét más „tolvajt” „éj ilkozt” kiált. A zavar nagy lett s a vélt tolvajoknak idejük volt elosonni. Vizsgálták kuttattak utánok mindenütt, mit som találhattak, mindenki hajlandó volt már hinni, hogy páni félelem ugattá ki urnőjő-ket agyából. La Valière állítá, hogy ablakain zörgést, szöbáiban lépéseket hallott. Megviz-gálták tehát az ablakokat s ott megtalálták a kötélt lajtorját, melyet a futók elhagytak.

Ez esemény nagy izgalmat okozott, nem is késtek híret vinni a királynak. Ez rögtön kedvese látogatására indult, hogy általa felvilágosítsák a merény valósága felől. La Valière megerősíti a hírt, mi felett a király felottekéz csödközközött. Kigyót, békát kiáltott, hol egyre, höl mára, mert nem tudta kit okozzon. 10.000 Lajos aranyt ígért nyil-vánosan annak ki a totteseket felfedezi. De mindez czölköz nem vezetett. Szükséges volt tehát a jövőbeni biztonság felől gondolkozni. Ez volt oka tehát, hogy a király La Valière-nek test öröket, és egy udvar mestert rendelt; kinok minden étölét izelni köteleessége volt. Sokat beszölktek ez ablak mászás felől. Min-denki maga módja szerint okoskodott, de az ügyösebbek nem csölköztök, és jól örezték honnan jött a merény.

Minden mit La Valière ellonságoi veszté-sére köhöltek csak szerencsésjének szölkár-dítására szölgált és azon eszközök által erő-södött éppon melyekkel aláadni akarták, es esemény után azonfölül még inkább szerette a király. Oly nyilvános jelelt adta ennek, hogy szerelme-t az egész világ kipróbáltnak lenni hitte. Sógorndje nem tartótván ilynemű lelkölö:ök köze, vigasztalni kezdö magát Guicho gróf távollété miatt s mulatott; mi-vel pedig könnyen hiszük azt a mit óhajtunk nem képzölhető, hogy a király oly köszönös legyen iránt, mint milyennek magát mutatta. Egy napon előg huzamosan társalogván négy szöm közt, mit som mulasztott el mit alkál-masnak itölt a királyt lekötelezteni, hívén mit szömei nem okozhatnak, tán az öleme fogja teljesíteni, s hogy a király igen lekötelezve lesz, ha a spanyol levél szerkesztőjével meg-ismerteti, kit oly nagyon vágyott ismerni. E hűtlenségek véglötökre ment. A kis tanácsot nem árulhatta el anélkül, hogy magát is fel-ne áldozza, az okosság és erény, ha sugalla-tukra hallgat más gondolatra térítettek volna. De mire som képes egy szerelme-től östrom-lott, nagyravágyás és féltökénységgel tölt hölgy?

Nem tudom megmondani honnan vette De Vardes-nak egy levelet — ki nem igen használtá jóra való barátja emlékezőseit — melyet ez egy bensű barátjának irt, s melyben előadta a törtönetet: mint találta meg Signora Molina a levelet a királyné agyában, s a királyt a kis tanács stýljében sórtögetö. Annyi való, hogy ő fensége a levelet akarva elejtötte, s hogy a király megis találta, és olvasván a levelet igen meglepetött a Marquis hűtlensége felett, kit soha som tartott hasonló fekete föltre képesek.

(Folyt. köv.)

2-3.

Hirdetvény.

Stephanos Elek, n.-déli lakos hitelteljesnek összehívása! Somogy megye polg. törvényszéke mint telexkönyvi hatóság részéről közhírré tétetik, hogy Kiss Lajosnak, Stephanos Elek elleni keresetében a kielégítési végrehajtás utóbbinak a n.-déli 437. 44. sz. t. j. könyvben A + 1769. hr. sz. nemzeti részirtókára elrendeltetvén, az árverési feltételek a kielégítési sorrend megállapítása tekintetéből hitelezőknek tárgyalási határnapul f. évi November 4. d. napjának reggeli 9 órája kitűztetik; mire hitelezők azzal hivatnak meg, hogy meg nem jelenésük esetében a fennebbi ügyletek bíróság fognak megállapítani.

Egyszermind felhivatnak mindazok, kik a kijelölt birtokhoz igényt tartanak, azt a fennebbi határidőig ide bejelenteni siessenek. Kaposvár, Szept. hó 18. 1865. Somogy megye törvényszéke mint telexkönyvi hatóság.

2-3.

Hirdetvény.

Pap (bárdi) József, kaposvári lakos hitelteljesnek összehívása! Somogy megye polg. törvényszéke mint telexkönyvi hatóság részéről közhírré tétetik, hogy Öv. Vengyel Ignácnak, szül. Kóhány Máriaanak, Pap (bárdi) József elleni keresetében a kielégítési végrehajtás utóbbinak a K.-Mérői 213. sz. t. j. könyvben A I alatti 1. gy. negyedik telek és A + 2078.

hr. sz. 238. lőkre elrendeltetvén, az árverési feltételek a kielégítési sorrend tekintetéből hitelezőknek tárgyalási határnapul f. évi November hó 8. d. napjának reggeli 9 órája kitűztetik; mire hitelezők azzal hivatnak meg, hogy meg nem jelenésük esetében a fennebbi ügyletek bíróság fognak megállapítani.

Egyszermind felhivatnak mindazok, kik a kijelölt birtokhoz igényt tartanak, azt a fennebbi határidőig ide bejelenteni siessenek. Kaposvár Szept. hó 18. 1865. Somogy megye törvényszéke mint telexkönyvi hatóság.

2-3.

Hirdetvény.

Surugli János, kőthelyi lakos hitelteljesnek összehívása! Somogy megye polg. törvényszéke mint telexkönyvi hatóság részéről közhírré tétetik, hogy Parszer Ignácnak, Surugli János elleni keresetében a kielégítési végrehajtás utóbbinak a kőthelyi 504 sz. t. j. könyvben A + 882 és 929 hr. sz. alatt bejegyzett részirtókára elrendeltetvén, az árverési feltételek a kielégítési sorrend megállapítása tekintetéből hitelezőknek tárgyalási határnapul f. évi November hó 8. napjának reggeli 9 órája kitűztetik; mire hitelezők azzal hivatnak meg, hogy meg nem jelenésük esetében a fennebbi ügyletek bíróság fognak megállapítani.

Egyszermind felhivatnak mindazok, kik a kijelölt birtokhoz igényt tartanak, azt a fennebbi határidőig ide bejelenteni siessenek. Kaposvár Szept. hó 18. 1865. Somogy megye törvényszéke mint telexkönyvi hatóság.

táridőig ide bejelenteni siessenek. Kaposvár Szept. hó 18. 1865. Somogy megye törvényszéke mint telexkönyvi hatóság.

2-3.

ÁRVERÉSI Hirdetmény.

Somogy megye polg. törvényszéke mint telexkönyvi hatóság részéről közhírré tétetik, hogy Takács Károly kaposvári lakosnak felperessége alatt Golenecser Imre társai lakos elleni követelése f. d. z. sz. 74 számú tjkönyvben A I. a. 1. foglalt egy negyed telek b. l. sz. 600 frt — kr. o. d. bees illt ingatlanok Tassár községben a helyszínen f. évi okt. hó 24. napjának reggeli 9 óráján — mint első határnapon — elárveretelni fognak; a második árverési idő, ha netán az első nem találkoznék, f. évi nov. hó 24. napjának reggeli 9 órájára a helyszínré kitűztetik, azzal hogy ekkor fennebb kijelölt ingatlanok a becsáron alól is eladatni fognak.

Az árverési feltételek a törv. szék iródlójában mindenkor megtekinthetők. Kelt Kaposvárott szeptember hó 18-án 1865.

Somogy megye törv. széke mint telexkönyvi hatóság.

2-3.

ÁRVERÉSI HIRDETMEY.

Somogy megye polg. törvényszéke mint telexkönyvi hatóság.

részéről közhírré tétetik, hogy Reich Izrael gigel lakosnak felperessége alatt Nagy János csokolyi lakos elleni követelése f. d. z. sz. 26 számú tjkönyvben A I. alatti foglalt egész telek bíróság 2000 frt — kr. o. d. bees illt ingatlanok Gige községben a helyszínen f. évi okt. hó 20. d. napjának reggeli 9 óráján — mint az első határnapon — elárveretelni fognak; a második árverési idő, ha netán az első nem találkoznék, f. évi nov. hó 20. d. napjának reggeli 9 órájára a helyszínré kitűztetik, azzal hogy ekkor fennebb kijelölt ingatlanok a becsáron alól is eladatni fognak.

Az árverési feltételek a törv. szék iródlójában mindenkor megtekinthetők. Kelt Kaposvárott szeptember hó 19-én 1865.

Somogy megye törv. széke mint telexkönyvi hatóság.

2-3.

ÁRVERÉSI hirdetmény.

Somogy megye polg. törvényszéke mint telexkönyvi hatóság részéről közhírré tétetik, hogy Sávoly község Árvatára felperessége alatt Németh Lajos örökösök Gombán lakosok elleni követelése f. d. z. sz. 80 és 221 sz. tjkönyvben A + 487 hr. számú nagy gombai szőlő becsára 2000 ft. o. d. ugy az A + 234 helyr. számú rét, ennek becséle a árverési napján együttelezen eszámítottatni fog; ingatlanok Gomca községben a helyszínré kitűztetik, azzal hogy ekkor fennebb kijelölt ingatlanok a becsáron alól is eladatni fognak.

színe folyó évi október hó 20. d. napjának reggeli 9 óráján — mint az első határnapon — elárveretelni fognak; a második árverési idő, ha netán az első nem találkoznék, f. é. november 20. d. napjának reggeli 9 órájára a helyszínré kitűztetik, azzal, hogy ekkor fennebb kijelölt ingatlanok a becsáron alól is eladatni fognak.

Az árverési feltételek a törv. szék iródlójában mindenkor megtekinthetők. Kelt Kaposvárott augus tus hó 31-én 1865.

Somogy megye törv. széke mint telexkönyvi hatóság.

2-3.

ÁRVERÉSI hirdetmény.

Somogy megye polg. törvényszéke mint telexkönyvi hatóság részéről közhírré tétetik, hogy Weiss Mozes tsz.-györgyi lakosnak f. l. p. r. sz. 60 alatt Gaál János tsz.-györgyi lakos elleni követelése f. d. z. sz. 36 számú tjkönyvben A I. alatti egy negyed telki és bíróság 650 frt — kr. o. d. bees illt ingatlanok Tassár községben a helyszínen f. évi okt. hó 17. napjának reggeli 9 óráján — mint az első határnapon — elárveretelni fognak; a második árverési idő, ha netán az első nem találkoznék, f. évi dec. hó 4. napjának reggeli 9 órájára a helyszínré kitűztetik, azzal hogy ekkor fennebb kijelölt ingatlanok a becsáron alól is eladatni fognak.

nek mint telexkönyvi hatóság részéről közhírré tétetik, hogy Galamboki Erzsébet nagy-korpdai lakosnak f. l. p. r. sz. 60 alatt Kovács János nagy-korpdai lakos elleni követelése f. d. z. sz. 116 számú tjkönyvben A + 110 foglalt négy nyolcazold telki birtok, ugy + 598 604 966 968 és 1109 hr. sz. alatt foglalt és bíróság 1000 frt. — kr. o. d. bees illt ingatlanok N.-Korpdai községben a helyszínen f. évi nov. hó 4. napjának reggeli 9 óráján — mint az első határnapon — elárveretelni fognak; a második árverési idő, ha netán az első nem találkoznék, f. évi dec. hó 4. napjának reggeli 9 órájára a helyszínré kitűztetik, azzal hogy ekkor fennebb kijelölt ingatlanok a becsáron alól is eladatni fognak.

Az árverési feltételek a törv. szék iródlójában mindenkor megtekinthetők. Kelt Kaposvárott szeptember hó 19-én 1865.

Somogy megye törv. széke mint telexkönyvi hatóság.

2-3.

ÁRVERÉSI hirdetmény.

Somogy megye polg. törvényszéke mint telexkönyvi hatóság részéről közhírré tétetik, hogy Galamboki Erzsébet nagy-korpdai lakosnak f. l. p. r. sz. 60 alatt Kovács János nagy-korpdai lakos elleni követelése f. d. z. sz. 116 számú tjkönyvben A + 110 foglalt négy nyolcazold telki birtok, ugy + 598 604 966 968 és 1109 hr. sz. alatt foglalt és bíróság 1000 frt. — kr. o. d. bees illt ingatlanok N.-Korpdai községben a helyszínen f. évi nov. hó 4. napjának reggeli 9 óráján — mint az első határnapon — elárveretelni fognak; a második árverési idő, ha netán az első nem találkoznék, f. évi dec. hó 4. napjának reggeli 9 órájára a helyszínré kitűztetik, azzal hogy ekkor fennebb kijelölt ingatlanok a becsáron alól is eladatni fognak.

Hirdetmény.

Alázattal batorokodom a nagyérdemű közönséget értesíteni arról, hogy Kaposvárott **Közvetítő Irodát (Comandite)** nyitottam és ottan ugy mint helyben mindenféle **nyerstermény** és **gyapju** megrendelésének elvállalásával foglalkozom, továbbá megbízásokat **marha- és konyhasóra** legnagyobb készséggel és a nagyérdemű közönségnek kényelmére megteszek.

Megbízások pontos és gyors teljesítéséről és kiszolgáltatásáról biztosítva, számos megrendelésért esedezve, maradok

Boglár, 1865. aug. 30.
(3-6) alázatos tisztelott **BOROVITZ A.**

Hirdetmény.

A palini-uradalmi csirázatlan szabad kézből eladásra meghatározott árak mellett van kiállítva. 9 darab használható fejős tohen schweiczi és kevert hollandi származásu, egy 1 1/2 éves hollandi és egy 1 1/2 éves schweiczi hollandival kevert származásu bika. Továbbá 17 db mustarathén m.-székbe használható. Ezen eladandó marhadarabok a palini csirázattalóban naponta reggeli 10 1/2 órától, délut. 1 1/2 óráig megokint-hetők, hol ezek ára számok és darabok szerint meg tudható. Ha valamely darabnak, vagy az eladandó összes daraboknak ára a pénztárnál befizetettik, a vett marha azonnal elhajthatatik. Palin, szeptember 29. 1865.

Árverési hirdetmény.

Hencsei ménesem létszámát leszállítani szándékozván, f. évi október hó 12-én 9 órakor Hencsében, a vételár azonnali lefizetése mellett, nyilvános árverés útján eladatni fognak:

- 6 darab anyakacsa csikóval együtt.
  - 19 " hámos ló különböző korban.
  - 14 " csikó 1 1/2 évestől 4 1/2 évesig.
- Márfy Diénes.**

Ajánkozás.

Egy fiatal iskolákat végzett gazdatiszt, ki a pályán egy helyen 12 évig alkalmazva volt, — a magyar, német, szerb, horvát s latin nyelveket is tökéletesen bírja, legjobb bizonyítványokkal ellátva valamely uradalomnál vagy egyes birtokosoknál és haszonbérletlőknél, — alkalmazást keres. — Tudomást róla e lapok szerkesztésége adand. 2-3

WIENER CENTRAL-MARKTHALLE.

An die P. T. Herren

Gutsbesitzer, Landwirthe und Kaufleute.

Der löbliche Gemeinderath der Stadt Wien hat eine Brochure über das Wesen und den Zweck der Wiener Central-Markthalle in den Haupt-Landessprachen der Monarchie veröffentlicht und selbe mit dem Ersuchen zweckmäßiger Vertheilung an alle Handelskammern, land- und forstwirtschaftlichen Vereine u. s. w. in grosser Anzahl versandt.

Die unterschriebenen Factoren sind bereits als diejenige Persönlichkeiten bezeichnet, welche berufen sind das Hallengeschäft unter Controlle der Gemeindevorstellung zu besorgen.

Dieselben erlauben sich demnach die Herren Produzenten und Händler höflichst einzuladen, mit ihnen geschäftliche Verbindungen anzubahnen und erachten es als höchst wünschenswerth, schon jetzt mit den auf das Hallen-Institut Reflektirenden in mündliches oder schriftliches Einvernehmen zu treten, damit die diesfalls nöthigen Einleitungen und Vereinbarungen noch vor Eröffnung der Halle erledigt werden können.

Die Unterzeichneten beabsichtigen ferner in den Provinzen solide Agenten und zwar jeder Factor für seine Geschäftsabtheilung aufzustellen und erwarten auch in dieser Beziehung Anträge von dazu geeigneten Geschäftsleuten.

Die diesbezüglichen Correspondenzen wollen gefälligst an den betreffenden Classenfactor adressirt werden. Die Zusendung von Brochuren erfolgt auf Verlangen an Jedermann unentgeltlich.

Die Factoren der Central-Markthalle.

- Friedr. Bahl. Rind- und Schweinefleisch, geschlachtete Kälber, Schöpfe, Schweine, Lämmer, Ziegen und Spanferkel; alle Gattungen geräucherter, gesalzener und gepökelter Fleisch; Schinken, Zungen, dann alle Gattungen Würste, Fluss-, See- und Meerfische, frisch, gesalzen, mariniert, geräuchert und getrocknet; Austern, Krebse, Schildkröten und Frösche.
- Josef Erthal. Zahmes Geflügel, lebend und geschlacht, wie: Hühner, Gänse, Enten, Truthühner, Kapuzen, Tauben und Ganslebern. Hasen, Schwarzwild, Gemsen, Rehe und Hirschen; ferner alle Arten Federwild, kleine Vögel und Kaninchen.
- Julius Moll. Eier, Butter, frisch und gesalzen, Rind- und Schweinschmalz, Schweinefett, Gänsefett, Speck, Knochenmark, Käse und Topfen.
- Karl Granichstädten. Alle Gattungen Obst, Gemüse und Grünzeug im frischen, getrockneten, comprimierten eingelegten und eingemachten Zustande; ferner Erbsen, Schwämme, Pfämenmus, Kastanien, Nüsse, und Süßfrüchte; alle Arten essbare Früchte nebst Hirso (Brein), Gries, Kaffeebohnen, Kaffeebohnen, Anis und Fenchel.

PESTI BIZTOSITÓ INTÉZET.

Ezen legfelsőbb helyen engedélyezett **3 millió o. értékű forint** alaptőkével bíró biztosító-intézet biztosításokat eszközöl:

- a) **tűzkarok** ellen lak- és gazdasági épületekre, gyárakra s ezekbe foglaltató ingó javakra, ugymint: gépekre, gazdasági és iparüzleti szerelvényekre, butorokra, állatokra, stb.; továbbá mindennemű mezei természetmennyekből álló készletekre, akár földel alatt álljanak azok, akár a szabadban, kazalokban vagy asztagokban.

Biztosítás eszközöltetik **háborzobeni veszteség ellen is**, a mennyiben ez az épület tűzkarosulása következtéb...

b) szárazon vagy vizen szállított javakat érhető elemi károk ellen;

c) jégkárok ellen, mindennemű mezei természetmennyekre nézve, a megállapított kár teljes értékének megtérítése mellett.

d) az ember életére és pedig mindennemű tőke-, kiházásitási és évjáradéki biztosításokat illetőleg. Az enemű biztosítások azonban csak később kezdetnek meg.

Az intézet, jelentékeny alaptőkéjével és a biztosításokért befolyó díjösszegek által tükéletes biztosítékot nyujt, valamint biztosítási feltételei is lehetőleg a közönség előnyére vannak összeállítva.

További értesítések adására, biztosítási földalmányok elfogadására s megfelelő kötvények kieszközlésére illetőleg kiszolgáltatására készséggel ajánlkozik.

A „**Pesti biztosító Intézet**“ pécsi főügynöksége **HARTMANN ANTAL.**

Az eddig Somogy megyében felhatalmazott alügynök urak:

- Kaposvárott Lajposig A. keresk. Szigetvárott Salamon Gy. gyógyszer. Péteson Vikár J. ref. lolk. Dombóváron Hödl F. állat orvos. N.-Bajom Hordossy E. jegyző. T.-koppány Kórh F. jegyző. Látvány Balikó L. tanító. Toponár Hatos K. jegyző. Karád Jobszát Gy. gyógyszer. Szill Kremser B. kereskedő. Tabb Szücs J. jegyző. Longyeltóti Mericsay Ant. gyógyszer. Német Lad Blau I. keresk. Lelle Hebertam Nánd. jegyz. Igal Matissa J. jegyző. Marcsaly Istl Sándor keresk. Réthelyi Panok H. keresk. Barcs Kohuth S. gyógyszer. Szulok Fröhlich J. jegyző. (8-8)

Hirdetmény.

A varasdi leánynevelő intézetben az egész év folytában minden korban lévő leányok tanításra, ugy szinte egész ápolásba felvétetnek. — A tanuló év október 1-én kezdődik, — mi is minden t. cz. szülők és gyámnokoknak hírvil adatik.

Varasd szeptember 15-én 1865.
Halter Mária
intézetű elnöknő.

BOR ELADÁS.

600 akó 1862-ki termés a csapi és vidékbéli szállókból eladandó. Venni szándékozók jelentsék magukat Récsén a számtartó- és Rigyácson Hayden Mihály uraknál.

Zala-Somogyi Népnaptár

1866. évre. Negyedik évfolyam. Összeállította Könyves József.

Az illusztrált hasonlatokat a nagy világból jegyzette mámoros jó kedélyében, a következő alakzatokra:

Buteliarontó Igyáfi Bandi.

Ritka képesség.

Nem ludnak való a széna.

A dublini híres aldalradai alelnök és tisztelője.

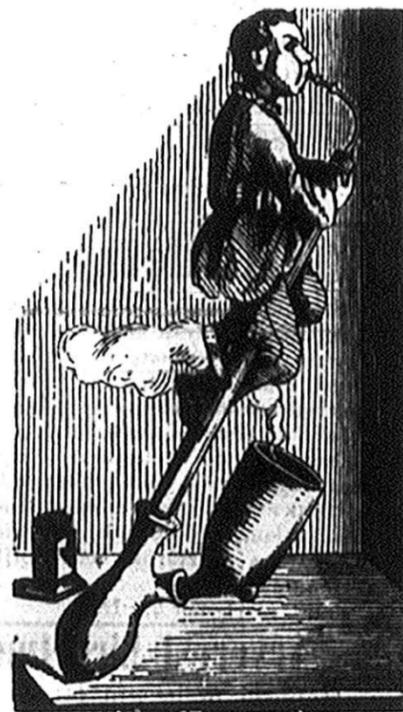
Megadta noki.

Egy lajtántuli jó atyafi.

A két sovány.

Uj divat.

Bátorkodom a t. oz. közönséget figyelmeztetni a sajtó alól most kikerült fontnevezett, díszesen kiállított, igen hasznos tárgyakat tartalmazó naptáramra, mely színes boríték és sok fametszévényel van ellátva; tartalma következő:

Naptárrész, u. m. hónapok, időszámítás. — A száz esztendő s jövődö mondó, időjósolati (képpel). — „Boldog új esztendőt“ költemény Mecesekhatítól. — „A természetten köréből“ a levegő hasznának megismertetése, Sellyey Bélától. — „Zrinyi,“ költői beszély Dömény Józseftől. — „Ajköltő.“ Egy keserű emlék Kanizsa vára véres multjából, Búvárítól. — „Csikorag hó,“ falusi életkép, Pap Gábertól. — „Adjon Isten jó tele,“ „Lakadalom,“ költemények Dömény Józseftől. — „Falusi harangkongások,“ (képpel) a mecesekhatí harangozótól. — „Juhász bojtár,“ költemény. — „A magyar nemzet őrangyala,“ költemény (képpel), Dávidtól. — „Illusztrált hasonlatok“ (9 képpel). — „Szarvas fogadó,“ (Mexicóban). — „Adomák.“ — „Szülőknek fontos tudni való,“ értekezés dr. Schreyer Lajostól. — „Hasznos jó tanácsok.“ — „Szépitő szerek.“ — „Jó izü étkek készítése.“ — A mezei gazda teendője, a réten, mezőn egész éven át. — „A szőlő gazda teendője,“ egész éven át, Tersánosky Józseftől. — A magyar kir. udv. kanozellária.

— A magyar kir. helyfartó tanács. — A magyar kir. földterhermentesítési pénz-alap igazgatósága. — A magyar kir. hétszemélyes tábla. — A magyar kir. ítélő tábla. — Zala- és Somogymegye tisztí névtára egész terjedelmében. Mindkét megye ügyvéd és orvosaink névsora. — Országos vásárok. — Bélyegtörvény. — Kamatszámítási tábla. — Hirdetések.

Azon siker, melyet előbbi naptárim kiadásai eredményeztek, határozatát el velem, hogy 1866-dik évi naptáramat, nem tekintve som költséget, sem fáradságot, ügyes írók műveivel betöltve, díszesen eszközöljöm. Ára a 8 ivnyi naptárnak 40 kr. keményen kötve s irlapokkal ellátva 60 kr. Kis kiadás 24 kr. A t. gyűjtőknek minden 10 vevő után 1 tisztelet példánnyal szolgállok.

Naptáramat a mélyen t. közönség pártfogásába ajánlom.

Nagy-Kanizsán, 1865. szept. havában.

Wajdits József,
a naptár kiadó tulajdonosa.

Zala-Somogyi Közlöny.

Ismeretterjesztő lap

szépirodalom, kereskedelem, ipar, gazdaság, tudomány és művészet köréből.
A somogymegyei gazdasági egyesület hivatalos lapja.

Megjelen a lap legalább egy iven jannar hó 1-től kezdve minden hó 1-én 10-én és 20-án. — Előfizetési ár postán szétküldéssel és helyben házhoz hordva egész évre 5 frt., félévre 3 frt. Negyed évre 1 frt 70 kr — Minden előfizető a tulajdonos kölcsön könyvtárát az eddigi fennálló feltételek mellett fél áron használhatja. — Nyilttér egy Petii sorért 10 kr. — Hirdetők hat hasábos Petii sorért 1-ör 7 kr, 2-ör 6 kr. és minden további beiktatásért 5 kr. s bolyegdíjért 30 kr. fizetendő. A beiktatási díj s a lap kezelését illető minden tárgy a kiadó hivatalhoz Nagy-Kanizsára; a lap szellemi tartalmát illető közlemények pedig, úgy minden levelek bórmentve a szerkesztőséghez küldendők Kaposvárra.

Lapunk október — deczemberi folyamára előfizethetni vidékre postán küldve és helyben házhoz hordva 1 frt 70 krért o. é.

Gazdasági rövid értekezés.

— Pályamű. —

Jelige: Boldog ki a más kárán tanul.

E rövid mondat alatt „Gazdasági értekezés” irnom kellene nekem mindazokról, melyek a társaságban a gazda gondviselése, munkája, s ügyessége által jó létre, hogy általuk szükség fedeztetésék, jólét virágozzék, fény, pompa és kényelem szereztessék.

Amde ez nagy feladat, hosszú és terhes fáradság volna, s hiszem, ellenkének a szerkesztőség azon ózéljával is, melyel a gazdasági értekezletre pályadíj tűzött ki; azért is a gazdaság ezer, és ezerfelé terjedő ágai közül értekezésem a keskenyebb értelemben vett „Mosó gazdasági rövid értekezletre” szorítkozik. És hogy a nagyon tisztelt olvasó és gazdaközöniséget értekezésem valódi tárgyához vezessem: megmondom, hogy rövid és egyszerű előadásomra Somogymegyét tűztem ki.

Somogymegyei legnagyobbjai közé tartozik, hol különböző fekvés-, és természetű föld, s terjedelmes gazdaságok vannak sokféle ágazó gazdasági rendszerrel; azért míg ezekről renkre szólnának; béketűrését a nagyérdemű olvasó, és gazdaközöniségnek kikérem.

Mi a megye fekvését illeti: Somogymegyének, — mint hosszú évek során megismertem — van szép rónája, berke, dombosabb fekvésű földje és homokja; továbbá többnyire lapályos rétje és végre hegyes völgyes erdeje, mely tölgy-, cser-, bükk-, fenyő-, eger-, és hársfákkal bővelkedvén a szarvasmarhának, sertésnek, és különösen a birkának elegendő és jó minőségű legelőt ad.

Most az a kérdés: a nevezett földdek minő természetűek?

Természetére a földnek, különösen kiemelendő:

1-ör. Rónaföldje, melynek termő rétege, kevés kivétellel, buza és rooze termő televény, mely illő szorgalom-, s észszerű beosztással kitűnő hasznot hajt.

2-ör. Berke. Ez óvszázadok óta hevervén, felső rétege nagyobb részt „humus”; alább, eke által fel nem fordítható „agyag”, s mivel ennek megkeverése sok fáradságban s költségben kerül, azért is többnyire a legnagyobb tápot kívánó tengerivel használtatik ez ideig.

Nekem volt az itteni berokhez hasonló berkem, mitsem felébből nem osztbattam tengeri alá, vidékem nem lévén; sem major erővel nem munkáltathattam, több száz holdból állván a terület; tehát

apró gabonát próbáltam benne termelni és mondhatom, vad kövérségétől megfosztván benne buzám, árpám, zabom, tökéletesen díszlett, mit élő tanukkal is bebizonyíthatok. Mit tettem vele? alább leírandom.

3-ör. Dombja, és homokja. — Az ezekeni gazdálkodás már bajosabb, s nehezebb munka; mert a domb és homok területet nagyobb erő, több pénz és folytonos elővigyázat értékesíthetik annyira, hogy az ember a jelige szerint boldog lehessen.

Én a gazdasági pályán véntiltom meg, s szerénységgel legyen mondva, boldog vagyok; mert más kárán sokat tanultam és ha oktatással együtt járt utasi-

tásomat bevették: sokakat is tanítottam. Mi előtt a rétekről, erdőkről, s az erdőkkel egybenfoglalt legelőkről szólnék: előbb szölok egy párt a gazdasági felosztásról.

Mint fennebb is, mivel a gazdaságnak ezer, és ezer ága van: először is meg kell vizsgálni birtokunkat s azután határozni el, hogy arra a gazdaság melyik ága alkalmazandó, vagy világosabban: ha birtokunk rónaföld, bün volna ott jutászatra, sertészet, szóval állattenyésztésre törekedni úgy szinto, a hegyes erdős, homokos birtokterületet ha buza, rooze, vagy más televényes földet igénylő növény termelésére fordíthatnók; ez kétségtől a leghálátlanabb

gondolat és munka volna. Sőt legyen bár a birtok terjedelmes s a megye azon részén, hol minden található: még akkor se menjünk a latin ex omnibus aliquid-je után; mert csalhatlanul rákövetkezik: ex toto nihil; hanem komolyan megfontolva, hogy a területre földminőség tekintetéből, a gazdaság melyik ága alkalmazható: tehát annál maradjunk, azt a szerint értékesítsük. Így munkánk, fáradságunk, pénzünk el nem vesz; sőt sokszoros kamattal és örömmel jutalmaztatunk.

Én, — ha a megye rónaságán volna 600 hold területű szántóföldem: azt következő minta szerint osztanám 9-es nyomásu váltóra.

IX. nyomásu váltorendszer — 600 hold területű rónaföldön.

Év- szám.	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1866.	Téli trágya, sárga rooze, vetés aratás, 2 szántás, 6 káp. rooze-vetés.	Zab vetés, aratás, őszig legelő.	Roze aratás, őszig legelő, ősz 1 sz. szántásban.	Tengeri vetés és szedés, ősz 1 sz. szántásban, rooze-vetés.	Buza-arat., őszig legelő vagy tarló-répa-vet., és szedés.	Téli fél trágya, két-negyed bükköny, két-negyed répa vagy burgonya, 1 vagy 2 szánt. buza-vetés.	Árpa-vetés, aratás és őszig leg.	Buza-aratás, őszig legelő 2 szánt.	Repezo-aratás 2 szántásban, buza-v.
1867.	Repezo aratás, 2 szánt. buza vetés.	Téli trágya, sárga rooze vetés és aratás, 2 szánt. káp. rooze vetés.	Zab vetés, aratás és őszig legelő.	Roze-aratás, őszig legelő, ősz 1 sz. szántásban, rooze-vetés.	Tengeri vetés és szedés, ősz 1 sz. szántásban, rooze-vetés.	Buza-aratás, őszig legelő v. tarló-répa, vetés és szedés.	Téli fél tr. két-negyed bükköny, két-negyed burg. 1 vagy 2 szántáb. buza-vetés.	Árpa-vetés, aratás és őszig legelő.	Buza-arat., őszig legelő 2 szánt.
1868.	Buza aratás, őszig legelő, ősz 1 sz. szántásban.	Repezo aratás, 2 szánt. buza vetés.	Téli trágya, s rooze-vetés és aratás 2 szánt. káp. rooze-vetés.	Zab-vetés, aratás, őszig legelő.	Roze-aratás, őszig legelő, ősz 1 sz.	Tengeri vet., szedés, ősz 1. szánt. rooze-vetés.	Buza-arat., őszig legelő vagy tarló-répa-vetés és szedés.	Téli fél tr. két-negyed bükk. két-negyed, burgonya 1 vagy 2 szántásban buza-vet.	Árpa-vetés, aratás és őszig legelő.
1869.	Árpa vetés és aratás, őszig legelő.	Buza aratás, őszig legelő 2 szántásban.	Repezo aratás 2 szántásban buza-vetés.	Téli tr. s-rooze vet., arat., 2 szántásban, káposzta rooze-vetés.	Zab-vetés, aratás, őszig legelő.	Roze-aratás, őszig legelő, ősz 1. szántáb.	Tengeri vet., szedés, ősz 1. szánt. rooze-vetés.	Buza-arat., őszig legelő vagy tarló-répa-vetés szedés.	Téli fél tr. két-negyed bükköny, két-negyed burg. vagy répa 1 vagy 2 szántáb. buza-vetés.
1870.	Téli fél tr. két-negyed zab bükk. két-negyed t. répa v. burgonya, 1 v. 2 szántás buza-vetés.	Árpa vetés, aratás és őszig leg.	Buza aratás, őszig legelő, 2 szánt.	Repezo aratás 2 szántásban, buza-vetés.	Téli tr. sárga rooze vetés, aratás, 2 szánt. káp. rooze-vetés.	Zab-vetés aratás, őszig legelő.	Roze-arat., őszig legelő, ősz 1. sz.	Tengeri vet., szedés, ősz 1. szántásban, rooze-vet.	Buza-arat., őszig legelő vagy tarló-répa-vet., szedés.
1871.	Buza-aratás, őszig legelő v. tarl. répa vetés és szedés.	Téli fél tr. két-negyed bükk. két-negyed répa vagy burgonya 1 v. 2 szánt. buza vetés.	Árpa-vetés, aratás és őszig legelő.	Buza-aratás, őszig legelő 2 szántáb.	Repezo-aratás, 2 szánt. buza-vet.	Téli tr. sárga-rooze-vetés aratás, 2 szánt. káp. rooze-vetés.	Zab-vetés, aratás, őszig legelő.	Roze-arat., őszig legelő, ősz 1. sz.	Tengeri vet., szedés, ősz 1. szántáb., rooze-vetés.
1872.	Tengeri vetés, szedés. ősz 1 szánt. rooze vetés.	Buza aratás, őszig legelő vagy tarl. répa vetés, szedés.	Téli fél tr. két-negyed bükk. két-negyed répa vagy burg. 1 v. 2 szánt. buza vetés.	Árpa-vetés, aratás és őszig legelő.	Buza-arat., őszig legelő 2 szánt.	Repezo-aratás, 2 szántásban buza-vetés.	Téli tr. sárga-rooze-vetés, aratás, 2 szántáb. káp. rooze-vetés.	Zab-vetés, aratás, őszig legelő.	Roze-arat., őszig legelő, ősz 1 sz.
1873.	Roze aratás, legelő őszig, ősz 1 szántásban.	Tengeri vet., szedés, ősz 1. szántásban rooze-vetés.	Buza aratás, őszig legelő vagy tarl. répa vetés, szed.	Téli fél tr. két-negyed bükk. két-negyed répa vagy burgonya 1 vagy 2 szántáb. buza-vetés.	Árpa-vetés, arat. és őszig legelő.	Buza-aratás, őszig legelő, 2 szánt.	Repezo-aratás, 2 szánt. buza-vet.	Téli tr. sárga-rooze-vetés, aratás, 2 szántáb. káp. rooze-vet.	Zab-vetés, aratás, őszig legelő.
1874.	Zab vetés, aratás és legelő őszig.	Roze aratás, őszig legelő, ősz 1 szánt.	Tengeri vet., szedés, ősz 1 szánt. rooze vetés.	Buza-aratás, őszig legelő vagy tarló-répa-vetés és szedés.	Téli fél tr. két-negyed bükköny, répa vagy burg. 2 szántáb. buza-vetés.	Árpa vetés, arat., őszig legelő.	Buza-aratás, őszig legelő 2 szánt.	Repezo-aratás, 2 szánt. buza-vet.	Téli ter. trágya, sárga-rooze-vet. aratás, két szánt. káp. rooze-vet.

Ezen beosztásnál feltételezem van, hogy téli takarmányom elég terem, azért is a trágyázásba vetett zabos bükköny két ízben u. m. március 1-ső és április 2-ik felében, — vagy körülbelül hat hétre egymásután — vetem s zölden otatom.

Ezen takarmány mennyiségnek el kell tartani a 600 hold szántóföldes birtokhoz szükséges 36 db. igás marhát, két lovat, 2 v. 3 db. fias tehent; sőt kedvező időjárás mellett még száritásra

is marad, ha az illető felügyelő nem zöld takarmánnyal almoltat.

Igaz, itt buza-vetésem egy része, a burgonya vagy répa után, egy szántásba temettetik; de a kapálás, töltögetés felér egy közönséges keverő-szántással és így nem vesztetem; sőt nyertem: mert a 600 hold birtokon a 66 hold egész és ugyanannyi féltrágya után nyertem: 1-ször 66 hold sárga rooze-t, mely egyenesen nyereség,

miután a föld a káposztarepeze kedveért különben is hevert volna.

- 2-szor 66 hold káposztarepeze-t.
- 3-ör 132 „ buzá-t.
- 4-szor 66 „ roozot.
- 5-ször 66 „ tengerit.
- 6-szor 66 „ árpát.
- 7-szer 66 „ zabot.
- 8-szor 33 „ burgonyát vagy répát.
- 9-szer 33 „ zöld takarmányt.

10-szer 66 hold tarlórépát, melyet ha feliből miveltek is, szép hasznat hoz és végre a cselédek magam a szükségleteire fennhagyott 6 hold kertet, kender és káposztaföldöken kívül nyertem 164 hold tarló-legelőt, melyre, ha szomszédban birkát nem kapnék: az alföldről hajtának 200 db. ürüt; és szüretkor, mikor a birkavágás ideje eljön, akármelyik mézsáros vagy oseh atyafi duplán fizeti vissza az ürükért adott pénzem.

De — feltéve — hűtha kevés széna termő rétem van, s igáimat mester-séges takarmánnyal vagyok kénytelen tartani: akkor mit cselekszem?

Akkor a következő minta szerinti forgást veszem gyakorlatba.

(Folyt. köv.)

A nagy-kanizsai főgymnasium ügyében.

Már mult számunk jelentette, hogy a nagy gymnasium építésére az engedély a múltgy magyar királyi helytartótanácsától leérkezett: mondanunk sem kell, hogy nemcsak városunk, hanem egész környékünk ezen áldáshozzó engedélyt legbensőbb örömmel üdvözlö, általa új alkalom nyilván a nagy és népes környék művelődés után vágyó fiatal nemzedéknek, tudományt terjesztvén, hazánk és nemzetünk tudományos főfiát szaporítani és ezen a világ művelődésnek emelt oszlopát a természettől megáldott, és a tudomány csarnokában nyert erővel erősíteni.

Felreismerhetlen azon nagy befolyás, melyet ezen új temploma a tudomány-nak nyelvének tágabb terjesztésére és általános műveltségére bírta, mert városunk, ha mindjárt testestől, lelkestől magyar város is, mégis a hazánkhoz simuló horvát ajku testvérek tözsom-szedésében vagyunk, honnan évtizedek óta sokan jöttek hozzánk édes anyanyelvünk elajánítására, kik közül többen sajnálattal hagyják el városunkat, kénytelenek lévén felsőbb tanulmányai-
la, közelebb magyar főgymnasium hiányában Zágrábban végezni; mindezen a leendő nagy gymnasium segíteni fog és azon kedvező körülmény, hogy ezen derék ifjak egész az érettségi vizsgáig folytathatják tanulmányukat, számukat csakis szaporítandja.

De városunkra is nagy horderővel bírand, mert eddig a belkereskedésre szorult városunk a vasút hálózat által világ kereskedést nyitván, élénksége és összeköttetései által csak vonzólag és előmozdítólag hatnak a fiatal emberekre és így ezen két hatalmas emeltyű által eddigi hírneve, nem kevésbé szellemi és anyagi jóléte is tetemesen gyarapodnak.

Elég példa mutatja, hogy 1848 óta, habár építkezésre nem is igen sokat, de szellemi művelődésben tagadhatlanul nagy mérvben haladt és valóban tisztelt polgáraink legillendőbb díszletétől és legkedvezőbb szellemi bizonyítványul szolgálta, ha ezen nagy fáradsággal és áldozattal végbevihető mű, sikerül, mely Isten előtt kedvelt fáradozásért a legdúsabb áldás kiharadhatlan, mivel örömteljesen oszódul minden jó polgár a közlobogó alá, áldozatot hozni, szóval és tettel, hogy ezen dícső eszme megvalósuljon.

A tett mezejére lépén, első teendő volt tehát a bizottmányt közfelkiáltással újra kiegészíteni, mely kiegészítés e hó 15-én a délelőtti órákban a város házgyűléstermeiben be is fejeztetett, m. p. lettek: elnöké Tárnok Alajos; alelnöké Belus József; jegyzővé Darázs Zsigmond; pénztárnokká Tóth Lajos urak; kik egy a város kebléből kiszemelt 40 tagu bizottmány élén állanak; ezen tágabb bizottmányból egy csak 10 tagból álló szűkebb bizottmány választott meg, mely a

szükségelt tervek felállításával lön megbízatva.

Igy tehát bátran mondhatjuk, hogy a nagy-kanizsai gymnasium terve, mely eddig csak ékesszólások kedvenc tárgya volt és délibábként ábrándképnek és csalódásnak bizonyult be, ma már ezen tervet elértnok tarthatjuk; mert a szép szavak egyvelegét tettek váltandják föl, férfias karral és vállvetve ragadtatván meg a művelődés csarnokának lobogója; hogy az ige mielőbb testté váljék. — Szálljon tehát áldás az égből, hogy a mű dícsérhesse és jutalmazhassa a komoly és tántoríthatlan kitartással építetendő s a kornak megfelelő jótékony intézetét.

KÖNYVES JÓZSEF.

Vázlat a haszonbérlet kérdésére vonatkozólag.

(Folyt.)

Azonban a főbérlet mellett a bérlő is nagy károkat szenvedhet, sőt tönkro is juthat és minden értelmessége és szép összeg pénze dacára sem képes magát soká fontartani, — mi leginkább onnan ered, hogy a bérlő ritkán rendelkezhet annyi készpénzzel, hogy több évi nagyobbzerű károk, csapások őt le ne győzzenek; mert ha elmondó pénz birtokában van is a bérlő, — azt bizonyára nem tartogatta resorvában; — hanem minden hitelével együtt az utolsó garasig hasonló vállalatokba fektette.

Valóban szomorú dolog az, midőn a bérlők — minden zsarolási ellenére — sem lelhetik föl saját szerencsájukat.

Azon szerződéses, melyek oly időben kötöttek, midőn még a termékeknek jobb árak volt, mint a milyenné lett és lehet a viszonyok átalakulásai által oly nagy tökéket igényelnek a birtok további fontartása tekintetében, melyeket a bérlők ritkán teremthetnek elő. Midőn aztán az ily kedvező idők folytán a bérlő minden pénze s hitelo sárba vész anyagilag tönkro jut, s így kénytelen másnak helyt engedni. A bérlet tárgyat vagyis az átvevő birtokot oly állapotban hagyja vissza, hogy a szerencsétlen utód, ki szintén csak a folyó árakat és a bérleti objektum nagyságát, nem pedig annak minőségét veszi főleg tekintetbe, szintén előbb-utóbb eldö szerencsétlen sorsában osztozik. A birtok pedig az által, hogy már nem egy bérlő jutott rajta koldusbotra, oly rossz hírbe jön, hogy végre még a legmértányosabb bér mellett sem találkozik ember, ki vele örömet megbarátkoznék.

Sajnálattal kell említenünk, miszerint a most napirenden levő tapasztalatok általunk már évek előtt táplált nézetek valóságát bizonyítják be; de ha e nézetek csak néhány évvel is ezelőtt jelentek volna meg a közönség előtt, aligha lett volna egyéb eredményük, mint gunyos kritika vagy megvető hallgatás. A főbérletnél — szerintük — sokkal czél-
szerűbb a második a részletbérlet, mely leginkább megérdemelheti méltánylásunkat. Mert itt az által, hogy a birtokok apróbb részletekre felosztják, a bér többnyire kétszeresített s habár néha egy része fizetetlen marad is, a bevett kamat mégis többszörösen túlhaladja azon összeget, mely származnék, ha a birtokos saját költségén kezelné s tartaná ön birtokát.

Ezen többszörözött jövedelem bizonyára elégséges arra, hogy a birtokos a bérlet ezen módját előnyösnek tartva, annak pártolására hajlandóbb legyen.

Azonban mint mindennek, úgy ennek is megvan a maga árnyoldala; hogy pedig mily behatással van ez különösen a birtokosra nézve, azt majd a következők fogják megmutatni.

A kisebb birtokrészletek, egyes táblák, sőt holdak bérbeadása csak igen népes vidéken lehetséges; hol ez hiányzik, ott a bér a concurrentia hiánya miatt nem érheti el a kívánt nagyságot, és azon csekély számú bérlők, kik maguk is bírnak néh birtokot, bérlet földjeiket forsírozott használat által erőtlenné tessik, sajátjukat pedig a bérletnek rovására megjavítják. Így azután az első — habár rövid — bérletidő leteltével már oly csekély bért ígérnek a következőre, hogy legtöbb esetben nem marad egyéb hátra, mint e nembeli bérletrendszerrel is lemondani.

Ily helyzetben azután az a kérdés merül fel: „Mít tegyünk most a földekkel?” Azokat saját kezelés alá visszavonni, midőn a fundus instructus elpazaroltatott és a föld kizsároltatott; ez annyit tenne, mint többévi jövedelemről önkényit előre lemondani és oly tökének tulajdonosává lenni, mely a földben több évig kamatot nem hozva, hever, vagy pedig az előbbi években a részletbérlet mellett nyert magasabb procenteket több évi kamatozás nélkülözése által a rendszer mértékre reducálni.

Ily kizsárolt földeknek, újból összevonva,

egyben való bérbeadásáról még csak távolban sem lehet szó, azon egyszerű oknál fogva, hogy nem igen fog találkozni bérlő, ki pénzét és tevékenységét ily háládatlan tárgyra pazarolja. Különböben nálunk a földeknek földarabolt részletekbe ni bérbeadása a csekély népszám miatt ritkán lőszon alkalmazható.

Az említett két bérlet között van még egy harmadik, és ez az ugynevezett középszerű bérlet, mely az előbbi kettőt mintegy közvetíti. Haszná vagy kára mindig annak kiterjedésétől és a helyiségtől függ; a mennyiben pedig ez egyik vagy másik felé inkább hajlik, a megjegyzések annyiban a fentebbiekből merithetők.

A föld erejének fontartása vagy kitelhetőség javítása kétség kívül minden gazdának legfontosabb feladata. Hogy azonban az ez a saját kezelés, vagy a bérlet által óssék el, az a dolog lényegére nézve mindegy marad; csak hogy a földbirtokosnak azt mindig szem előtt kell tartania. Hanem hogy az említett czél a jelenlegi bérrendszer mellett soha sem lesz elérve az bizonyos, és ez úgy hisszük, nem kíván bővebb magyarázatot. De nemcsak a nálunk uralkodó bérrendszer, hanem a saját kezelés mellett sem igen érik el teljesen a kellő czélt. Mind emellett nem tagadhatni, hogy ritkán találni oly saját költségen vezetett gazdaságot, mely hacsak némileg értelmes gazda által kezeletik, hogy a kívánt állapottól annyira távol lenne, mint az a haszonbérletnél általános és a dolog természeténél fogva szükséges is.

Mielőtt a kérdéses tárgy további fejtegetéséhez fognánk, jónak látjuk, egy oly ember szavait felhozni, ki mind az elmélet mind a gyakorlat terén nem egyszer adá fényos bizonyosság jelét szakavatottságának. Értjük Liebig Justusnak, korunk egyik legkitűnőbb földvegy tanárának nem rég közölt czikkjeit, melynek ugyszólván lényege a mi vizonyainkra is alkalmazható; többi közt így szól az említett tekintélyes férfiú:

Mily szerencsésnek nevezhető mai világban az a földbirtokos, ki ismeri és alkalmazni tudja azon eszközöket, melyekkel földjeit állandóan jó oróben tarthatja, s annak természetét éviül évre fölebb emelheti. Hanem ismeretek szerzése, munka és meggondolás nélkül azt elérni nem lehet.

Es tovább: „Nem kételkedem azon, hogy minden földes ur igen rövid idő múlva hajlandó lesz alapos gazdasági ismeretek szerzésére, ha azok legnagyobb része, kik birtokukat nem önmaguk kezelik, véleményükben nem lesznek azon emberek által megzavarva, kik a nyilvánosság előtt mint tapasztalt gazdák lépnek föl, kik közül azonban igen sokan csupantudatlanságból és rövidlátásból halálos ellenséggel minden a természet törvényeiből merített fogalomnak. Ezen emberek földbirtokait haszonbérleti, kik azt hiszik, hogy az ő érdeklükben áll, minden tohatságukat arra fordítják, hogy a mozgásba hozott gazdálkodás segédelmével azon földeket, melyek nem sajátjuk a rájuk nézve legjövendőmőbb módon kirabolhassák.

A tudatlan földbirtokos persze nem fogja fel, hogy a bérben, melyet felvesz birtoka értékének egy részét teszi orzónyébbé. De maguk a bérlők sem tudják tulajdonképen, mely oldalról tekintésük hasznukat.

(Vége köv.)

Vidéki tudósítás.

Csurgó, okt. 9. 1866.

Tisztelt szerkesztő ur!

A somogymogyei első dalogylot*) f. hó 3-án megalakult Csurgón. Ez egylet egyébiránt, a daladés fogalma szerinti különös és főszólon kívül más társas-köri ezölokat is tűzött maga elő: általában igyekezővén Csurgó városának s vidékének értelmiségét, mintegy bizottmányban összehozni, egyesíteni; s azelőtt örökösözést — eszmecserék utján s azok által fenntartani erősíteni; a nemes élvezet szerzése mellett egyuttal hasznos szolgálásokat is tenni úgy a társadalomnak, mint a hazának.

A dalogylet igazgató választmány tagjai a következők: elnök: Mestorházy János; alelnök: Berky József; karnagy: Richter Antal; Karmesterek: Tóth Károly, Pásztor Boldizsár; szntárnok: Barla-Szabó Sándor; titkár: Csör Mór; levéltárnok: Belus Károly; választm. ülnökök: Udvardy György, Verbai István, Nagy Sándor, Császár Antal, Ranner Endre, Erdélyeszy István.

Midőn ezt a hazai nagy közönség tudomására juttattuk, s ez által a csak most keletkezett „csurgói dalardá“ t a többi hazai dalogyletek díszes sorába boiktatjuk; ajánljuk azt főleg a testvér-örökdák becsés figyelmébe és szivesen kért: szivesen tanúsítandó rokenyosnóvébe.

EIBOR MÓR,
titkár.

*) Valóban ne a nagy városra válik a székvárosnak, hogy egy hármadrézes negyol városka egy ily szép egylet felállításával megölösi.

Hírek és események.

△ A nagy-kanizsai gymnasium megalapításának f. évi november hó 5-n megtartandó százados ünnepejére a hazai fensőbb tanügy barátait tisztelettel meghívja a nagy-kanizsai gymnasium ügyi-bizottmánya.*)

△ Kereskedelmi szempontból mennyire emelkedik Kanizsa városa, s mennyire törekszik a világ-kereskedelemmel gyorsan közlekedni, bizonyítja az, hogy pár év előtt néhány sürgöny drotot két hivatalnok kezelt, de ma már 14 drót nyulik a világ több részére, melyek a szolgálakat kivéve, nyolcz egyéntől kezel-
tetik.

† Zalabéri Horváth Mór maga és elárvt Irma, Béla gyermekei nevében szomorodott szívvel jelenti, felejtethlen jó nejeinek, illetőleg édes anyának Nedoezi Nedoezy Vilna aszszonyságnak hosszas betegeskedés után f. é. október 10-én Hosszafaluban történt gyásos kimultát.

△ E hó 12-én órákig tartó dörgés és villámlás látogatta meg tájékunkat.

△ A kis-kanizsai tűzkárosultak felségelyezésére fő herozeg Erneszt nevet viselő 48. sz. gyalog ezred 4-dik zászlóalj tisztikara 100 frtot, a legénység 18 frt 13 krt és 10 egész kenyereket. Továbbá ugyanazon tisztelt ezred három első zászlóaljának tisztikara a legénységgel együtt 195 frt 40 krt küldött át, mely utánzásra méltó emberbaráti jó tett. Mint értesültünk, városunk tanácsa által külön iratban megköszönve és jogyzkönyveibe megörökítve lett.

△ Hogy lesz nehezen gyűjtött néhány ezer forint egy pillanat alatt a semmisségbe döntve, bizonyítja a czélzorttlen utosinálás Nagy-Kanizsán. Az indóháztól egész Palinig torjedő uton egész nyáron át a kocsik döntötték a vizes árkokba a felhalmozott kavicsot s nem jött az illetőknek eszébe a látnyi magas por helyett az utat kavicsosall ellátani: most midőn tartós eső a port folyó sárrá változtatta, bele vettették bölösen a kavicsot, mit a sár elnyelt s most ott vagyunk hol eddig voltunk. Ez már valóban több, mint a mit tiszta lelkiismeret engedhet.

△ Zalamegye főispánját méltóságos gróf Festetics György urat, ugyszintén Kanizsa kerület képviselőjét tókts Sümeghy Ferenoz urat, naponta várják városunkba.

* Megjelen s beküldetett hozzánk a Beermann által szerkesztett és Emich G. által kiadott „Hungaria“ első száma. Megjelen hetenkint 3-or; előfizetési ára egész évre 4 frt o. é.

△ A kis-kanizsai tűzkárosultak felségelyezésére, következők adakoztak: Herozeg Batthyányi Fülöp 100 frt. Takarék pénztár 400 frt. Segély egylet 50 frt. Fő herozeg Ernő ezred tisztjei 313 frt 50 kr. Tárnok Alajos 5 frt. Kaán Károly 5 frt. Horváth Mihály 5 frt. Egy valaki 50 frt. Sanvéber 20 frt. Varga János 10 frt. E. Plnaky 1 frt. Kozma György 2 frt. Oszezli Antal 1 frt. N. Kambanselh Tel. Stationsleiter 1 frt. Grulloch Zal. Beamter 50 kr. Wajdits Sarolta 1 frt. Benkőfer 1 frt. Touffelhart k. k. Teleg. 50 kr. Kuthy 1 frt. Scholozor József 1 frt. Dobrovics 1 frt. Hauser 10 frt. Stocok 1 frt. Kolla Ignác 1 frt. Dobrovits Dömötör 2 frt. Belus József 15 frt. Kassay Antal 50 kr. Wajdits József 2 frt és 50 példány imakönyvet. Klank Karolina 50 kr. Axonti György 15 frt. Tóth Lajos ügyvéd 20 frt. Jack Frigyes 1 frt. Ábrahám 20 kr. Gamás Kréza 2 kr. Novák Mártonné 10 kr. Weigoni Ignác 1 frt. Horváth Imre 30 kr. Ékos István 40 kr. Gunics Mihály 1 frt. Farkas Mihály 40 kr. Kocsis Ferenoz 1 frt. Horváth Lajos 1 frt. Kritis József 1 frt. Vusztli Teréz 2 frt. Balázsovits János 1 frt. Marinósné 1 frt. Steiner et Nelberger 50 kr. Albánits József 5 frt. Albánita Flórián 3 frt. Nentvig 3 frt. Bognár Mihály 1 frt 50 kr. Siskovics 2 frt. Pauer Águsata 2 frt. Bergh Károly 5 frt. Bottfy Károly 4 frt. Góttis Károly 50 kr. Guttfreint Gábor 1 frt. Löbel Armin 1 frt.

*) Kérötnök a hazai lapok t. szerkesztőit a tudósítás felvételére.

Gazdasági tudósítás.

Nagy-Kanizsa, október 19. Mindamellett, hogy kicsi a víz és a bányai terményt nem tudják Sziszek felé szállítani, változatlan még is a termény ára.

Buza 3 frt — 3 frt 30 kr. Rozs 2 frt — 2 frt 25 kr. Árpa 1 frt 50 — 1 frt 80 kr. Zab 1 frt — 1 frt 15 kr. Bab fehér 4 frt — 4 frt 50 kr. Tarka 3 frt — 3 frt 50 kr. mérőnként. Őszi terményből a nádmező 13 frt 50 kr. Dió 6 frt. Fokhagyma (olasz) 12 frt 50 kr. mázsánként.

Must akója 3 frt 60 kr. A pénz szűkét minden osztály igen érzi, így nem csuda, hogy ha a kereskedelem és ipar pang.

Kanizsai piacai árai: Burgonya mérője 0 ft. 80 kr. Marhabar fontja 13 kr. Juhbar fontja 8 kr. Borsó fontja 18 kr. Új szalonna mázsája 30 frt — kr. Zeir fontja 36 kr. Lángliszt mázsája 13 ft 0 kr. Zsemleliszt mázsája 8 frt 00 kr. Kenyérliszt fontja 6 kr. Ku-

korizliszt fontja 3 kr. Must lisztje 10 kr. Ó borsó 16 kr. Sör lisztje 10 kr. Szilva-pálinka lisztje 32 kr. Törköly-pálinka lisztje 25 kr. Fagygyu mázsája 16 frt. — kr. Őszi fagygyu fontja 36 kr. Káposzta 100-a 6-9 frt.

Kaposvár, okt. hó 17. Folytonosan ködös, felhős, esős napok; néha kiváló meleg idővel, mely a tenyészot nagyban előmozdítja. A földben maradt gabna kikelt, s kevés helyen kellett felszántani. A vetések általában gyarapodnak s jól néznek ki. Utaink máris romlottak, s a terelés nehezobben megy; tán ennek tulajdonítható, hogy piacunk a szokott népséggel nem bír. Előség is kevés szállítatik, s a legközelebbi jelentőséinkhez képest pár krral esett mérőnként. Káposztát még keveset hoznak, az is méregdrága. Korokrópa olg lesz; korti zöldség közönszerűn. Burgonyát is keveset már szállítani 50 krral mérőnként. Az új bort 5 fton szedik,

a hol ugyan van — akonként; sőt 6 fton is megadnak azoknak, kik későn szürtek ol. (m. p.)

Bécsi pénzfolyam október 19. 5% metaliques 66.35; 5% nomzeti kölcsön 70.60; bankrészvények 773. — hitelintézeti részvények 165.80; ezüst agio 108.35; arany darabja 5.25¹⁰.

Nyit posta.

K-y J-nak, lh. Berénybe: Köszönjük a küldeményt; de miután azon tárgy még mindig „no nyul hozsám” külsését addig is elhalasztottuk, míg kegyed az esetről személyesen meg nem győződik. Ezen esetben, ugy a jövőre is kérem becses tudósítását. I. G. Veszprém: A szép dalokat köszönjük; a névről: igen? vagy „nem?” mert épen ott törlés van. A nagybecsű ígéretet köszönjük s a jövőre is tartson meg szives emlékeztetőben. A lapot azonnal megrendeljük. Pár nap alatt magánlevélünk meg. Mária Luizának: Nagyságod nagyon meglepett; a becses küldeményt felhasználjuk; hisszük, hogy továbbra is megnyorhatjuk közreműködését. Magán levél írunk.

P. G.-nak: Egy fontos ügyben veszed rövid időn levelünket. Mecsekhatának: Hova címezszük 50. számúra a levelet? „Három színt lobogó.” Nagyon hosszú, s nem is megy jól ki a dűlőre. „Fecsegések.” Adni fogjuk. Sz. Györgyök: Jól van? Kérjük az „igéret” teljesítését, legalább másolatban más is. Gy. M.-nek, Bécsbe: Rendes levelezésnek van, amiből sokáig hallgat. Szívesen várjuk a küldeményt. S. P.-nak: Kérjük nagyságod sürgősségét, hogy a kívánt időben ott lehessünk. S. Bélának Veszprém: Kiszáradt a toll? Remete Pálnak, ugyan ott: Mily csimkek alatt küldjük a „naptárakat” önök számára. Választ várunk. „Áldomás.” A murczi ugyan édes lehetett, hanem a toaszt üdögös keserű; félre tettük egy kedvező alkalomra. „A párbajvívők.” Előbb meg kell győződünk, csak aztán szólhatunk róla; az irály sem tökéletes! Gf Sz. P.-nak: Méltóságod kívánsága teljesítve leend. Az ügy állásáról legközelebb pontos tudósításunk meg. „Kaposvári kanális, kanális.” Őcsém verso fatális, fatális. . . Felolvas szerkesztő: ROBOZ ISTVÁN.

H I R D E T É S E K.

1107/663 3-3. **ÁRVERÉSI hirdetemény.** Somogy megye polg. törvényszékének mint telekkönyvi hatóságának részéről közhírré tétetik, hogy Sávoly község Árvátára felperessége alatt Németh Lajos örökösök Gombán lakások elleni követelése fideszre lezálogolt és a Gomba község 80 és 221 sz. tjkönyvében A 1 alatti foglalt és 2000 f t. o. é. egy es A 1 231 h. ly. s Amu ról. ennek becselése az Árverés napján együttesen csaközöttetnél fog, ingatlanok Gomba községben a helyszínen folyó évi október hó 20-ik napjának reggeli 9 óráján — mint az első határnapon — elárverestetnél fognak; a második Árverési idő, ha netán az első vevő nem találkoznék, f. évi dec. 7. napjának reggeli 9 óráján a helyszínenre kitűzték, azzal hogy ekkor f. neubb kijelölt ingatlanok a becsáron alól is eladatni fognak. Az Árverési feltételek a törv. irodájában mindenkor megtekinthetők. Kelt Kaposvárott augus tus hó 31-én 1865. Somogy megye törv. széke mint telekkönyvi hatóság.

1068/663 3-3. **ÁRVERÉSI HIRDETMEY.** Somogy megye polg. törvényszékének mint telekkönyvi hatóságának részéről közhírré tétetik, hogy Reich Izrael gicel lakosnak felperessége alatt Nagy János eskölyi lakos elleni követelése fideszre lezálogolt és a Gomba község 26 számú tjkönyvében A 1. alatti foglalt egész telek bíróság 2000 frt — kr. o. é. becs. It ingatlanok Gigo községben a helyszínen f. évi okt. hó 20-dik napjának reggeli 9 óráján — mint az első határnapon — elárverestetnél fognak; a második Árverési idő, ha netán az első vevő nem találkoznék, f. évi nov. hó 20-ik napjának reggeli 9 óráján a helyszínenre kitűzték, azzal hogy ekkor fennebb kijelölt ingatlanok a becsáron alól is eladatni fognak. Az Árverési feltételek a törv. irodájában mindenkor megtekinthetők. Kelt Kaposvárott szeptember hó 19-én 1865. Somogy megye törv. széke mint telekkönyvi hatóság.

1273/663 3-3. **Hirdetvény.** Pap (bárdi) József, kaposmérői lakos hiteltelőknek összehívása! Somogy megye polg. törvényszéke mint telekkönyvi hatóság részéről közhírré tétetik, hogy Sáv. Veng. Ignác, szül. Kóhányi Máriának, Pap (bárdi) József elleni keresetében a kielégítési végrehajtás utóbbinak a „K.-Mérői 213. sz. t. j. könyvben A 1 alatti egy negyed telek és A 1 2073. hr. sz. szőlőkre elrendeltetvén, az Árverési feltételek s a kielégítési sorrend tekintetéből hiteltelőknek tárgyalási határnapul f. évi November hó 3-dik napjának reggeli 9 órája kitűztetik; mire hiteltelők azzal hivatnak meg, hogy meg nem jelenésük esetében a fennebbi ügyletek bíróság fognak megállapítani. Egyszermind felhivatnak mind azok, kik a kijelölt birtokhoz igényt tartanak, azt a fennebbi határidőig ide bejelenteni sieszenek. Kaposvár Szept. hó 18. 1865. Somogy megye törvényszéke mint telekkönyvi hatóság.

1197/663 2-3. **HIRDETMEY.** Hunkár István hiteltelőknek összehívása! Somogy megye polgári törvényszéke mint telekkönyvi hatóság részéről közhírré tétetik, hogy Szály Antalnak Hunkár István elleni keresetében a kielégítési végrehajtás utóbbinak A 1. sz. t. j. könyvben A 1. sz. t. j. 373. 468. 522. hrszám alatt bejegyzett részirtokára elrendeltetvén, Árverési feltételek s a kielégítési sorrend megállapítása tekintetéből hiteltelőknek tárgyalási határnapul f. évi okt. hó 31. napjának reggeli 9 órája kitűztetik; mire hiteltelők azzal hivatnak meg, hogy meg nem jelenésük esetében a fennebbi ügyletek bíróság fognak megállapítani. Egyszermind felhivatnak mind azok, kik a kijelölt birtokhoz igényt tartanak, azt a fennebbi határidőig ide bejelenteni sieszenek. Kaposvár szept. hó 18. 1865. Somogy megye törvényszéke mint telekkönyvi hatóság.

1000/663 1-3. **ÁRVERÉSI hirdetemény.** Somogy megye polg. törvényszékének mint telekkönyvi hatóságának részéről közhírré tétetik, hogy Gold József marcsalli lakosnak felperessége alatt Orbán Ferenc örökösök Jákó lakosok elleni követelése fideszre lezálogolt s a Jákó község 21. sz. t. j. könyvben A 1 alatti foglalt és 2000 o. é. frt becsült egész telki, — A II alatti foglalt és 400 o. é. frt becsült egy nyolcad telki, — A 1 alatti fog-

Yalt és 1500 o. é. frt becsült 268 és 287/02 hr. számú ingatlanok Jákó községben a helyszínen folyó évi november hó 7-dik napjának reggeli 9 óráján — mint az első határnapon — elárverestetnél fognak; a második Árverési idő, ha netán az első vevő nem találkoznék, f. évi dec. 7. napjának reggeli 9 óráján a helyszínenre kitűzték, azzal hogy ekkor fennebb kijelölt ingatlanok a becsáron alól is eladatni fognak. Az Árverési feltételek a törvényszék irodájában mindenkor megtekinthetők. Kaposvárott, okt. 6 1865. Somogy megye törvényszéke mint telekkönyvi hatóság.

Hirdetés.

Ezennel közhírré tétetik a borsfai ispánság által, hogy f. é. november 1-én a borsfai koresma ujjonnan épített istálló és kocszi színel látva, nyilvános árverés utján haszonbérbe kiadatik, hova a haszonbérlek megjelenni tisztelettel felkéretnek. Kelt Borsfán 1865. október havában. P A L D Y, ispán.

1197/663 3-3. **ÁRVERÉSI hirdetemény.** Somogy megye polg. törvényszékének mint telekkönyvi hatóságának részéről közhírré tétetik, hogy Weiss Moses tsz. györgyi lakosnak felperessége alatt Gaál János tsz. györgyi lakos elleni követelése fideszre lezálogolt és a T. szent-György község 36 számú tjkönyvében A 1. alatti egy negyed tiki és bir. illg 650 frt — kr o. é. becsült ingatlanok tsz. György községben a helyszínen f. évi okt. hó 17. napjának reggeli 9 óráján — mint az első határnapon — elárverestetnél fognak; a második Árverési idő, ha netán az első vevő nem találkoznék, f. évi nov. hó 27. napjának reggeli 9 óráján a helyszínenre kitűztetik, azzal hogy ekkor fennebb kijelölt ingatlanok a becsáron alól is eladatni fognak. Az Árverési feltételek a törv. irodájában mindenkor megtekinthetők. Kelt Kaposvárott szept. 20-én 1865. Somogy megye törv. széke mint telekkönyvi hatóság.

1067/663 3-3. **ÁRVERÉSI Hirdetemény.** Somogy megye polg. törvényszékének mint telekkönyvi hatóságának részéről közhírré tétetik, hogy Takács Károly kaposvári lakosnak felperessége alatt Gelencsér Imre tsz. györgyi lakos elleni követelése fideszre lezálogolt és a Tassár község 74 számú tjkönyvében A 1. alatti foglalt egy negyed telek becselésével bíróság 500 frt — kr. o. é. becsült ingatlanok Tassár községben a helyszínen f. évi okt. hó 24-ik napjának reggeli 9 óráján — mint első határnapon — elárverestetnél fognak; a második Árverési idő, ha netán az első vevő nem találkoznék, f. évi nov. hó 24. napjának reggeli 9 óráján a helyszínenre kitűztetik, azzal hogy ekkor fennebb kijelölt ingatlanok a becsáron alól is eladatni fognak. Az Árverési feltételek a törv. irodájában mindenkor megtekinthetők. Kelt Kaposvárott szeptember hó 18-án 1865. Somogy megye törv. széke mint telekkönyvi hatóság.

1331/663 3-3. **Hirdetvény.** Stephales Elek, ns.-déli lakos hiteltelőknek összehívása! Somogy megye polg. törvényszéke mint telekkönyvi hatóság részéről közhírré tétetik, hogy Kiss Lajosnak, Stephales Elek elleni keresetében a kielégítési végrehajtás utóbbinak a ns.-déli 437. 44. sz. t. j. könyvben A 1 1769. hr. sz. nemesi részirtokára elrendeltetvén, az Árverési feltételek s a kielégítési sorrend megállapítása tekintetéből hiteltelőknek tárgyalási határnapul f. évi November 4-dik napjának reggeli 9 órája kitűztetik; mire hiteltelők azzal hivatnak meg, hogy meg nem jelenésük esetében a fennebbi ügyletek bíróság fognak megállapítani. Egyszermind felhivatnak mind azok, kik a kijelölt birtokhoz igényt tartanak, azt a fennebbi határidőig ide bejelenteni sieszenek. Kaposvár, Szept. hó 18. 1865. Somogy megye törvényszéke mint telekkönyvi hatóság.

1102/663 1-3. **HIRDETMEY.** Bisics György szigetvári lakos hiteltelőknek összehívása. Somogy megye polg. törvényszéke mint telekkönyvi hatóság részéről közhírré tétetik, hogy Kiss Bálint felperesnek Bisics György elleni keresetében a kielégítési végrehajtás utóbbinak szigetvári 597. sz. t. j. könyvben A 1 690. hr. sz. a foglalt háshelyre néve elrendeltetvén, az Árverési feltételek s a kielégítési sorrend megállapítása tekintetéből hiteltelőknek tárgyalási határnapul f. é. november hó 10. napjának reggeli 9 órája kitűztetik; mire hiteltelők azzal hivatnak meg, hogy meg nem jelenésük esetében a fennebbi ügyletek bíróság fognak megállapítani. Egyszermind felhivatnak mind azok, kik a kijelölt birtokhoz igényt tartanak, azt a fennebbi határidőig ide bejelenteni sieszenek. Kaposvár oct. 6. 1865. Somogy megye polg. törvényszéke mint telekkönyvi hatóság.

1102/663 1-3. **Ügyvédi Iroda változtatás Nagy-Kanizsán.** Alulírott tisztelettel jelentí, hogy ügyvédi irodáját a város templom melletti AXENTI féla házban tette át, hol előbb a takarékpénztár létezett. KAAN VILMOS ügyvéd.

Hirdetemény. Alázattal bátorkodom a nagyérdemű közönséget értesíteni arról, hogy Kaposvárott **Közvetítő Irodát (Comandit)** nyitottam és ottan ugy mint helyben mindenféle nyerstermény és gypaju megrendelésének elvállalásával foglalkozom, továbbá megbízásokat marha- és konyhasóra legnagyobb készséggel és a nagyérdemű közönségnek kényelmére megteszek. Megbízások pontos és gyors teljesítéséről és kiszolgáltatásáról biztosítva, számos megrendelésért esedezve, maradok Boglár, 1865. aug. 30. (4-6) alázatos tisztelettel **BOROVITZ A.**

Hirdetemény. A palini uradalmi csirázatban szabad kőszőlő eladásra meghatározott árak mellett van kiállítva. 9 darab használható fojós tohén schweiczi és kovort hollandi származású, egy 1 1/2 éves hollandi és egy 1 1/2 éves schweiczi hollandi kovort származású bika. Továbbá 17 db mustaratózn m.-székebe használatos. Ezen eladandó marhadarabok a palini csirázatállásban naponta reggeli 10 1/2 órától, délut. 1 1/2 óráig megtekinthetők, hol ezek ára számok és darabok szerint megtekinthetők. Ha valamely darabnak, vagy az eladandó összes daraboknak ára a pénzárnál befizottatik, a vett marha azonnal elhajtathatik. Palin, szeptember 20. 1865.

1170/663 3-3. **ÁRVERÉSI hirdetemény.** Somogy megye polg. törvényszékének mint telekkönyvi hatóságának részéről közhírré tétetik, hogy Gombán lakások elleni követelése fideszre lezálogolt és a Nagy-Körpád község 110 számú tjkönyvében A 1 alatti foglalt négy nyolcad telki birtok, egy 1 598 604 968 963 és 1109 hr. sz. alatti foglalt és bíróság 1000 frt. — kr o. é. becsült ingatlanok N.-Körpád községben a helyszínen f. évi nov. hó 4. napjának reggeli 9 óráján — mint az első határnapon — elárverestetnél fognak; a második Árverési idő, ha netán az első

1155/663 3-3. **Hirdetvény.** Sarungli János, kőthelyi lakos hiteltelőknek összehívása! Somogy megye polg. törvényszéke mint telekkönyvi hatóság részéről közhírré tétetik, hogy Párcs Ottó Ignácnak, Sarungli János elleni keresetében a kielégítési végrehajtás utóbbinak a kőthelyi 594 sz. t. j. könyvben A 1 882 és 923 hr. sz. alatti bejegyzett részirtokára elrendeltetvén, az Árverési feltételek s a kielégítési sorrend megállapítása tekintetéből hiteltelőknek tárgyalási határnapul f. évi November hó 8. napjának reggeli 9 órája kitűztetik; mire hiteltelők

1766/1863 1-3. **HIRDETMEY.** Proits Mátyás hiteltelőknek összehívása! Somogy megye polg. törvényszéke mint telekkönyvi hatóság részéről közhírré tétetik, hogy Lander Jozsefnek Proits Mátyás elleni keresetében a kielégítési végrehajtás utóbbinak a Polány 2. szám t. j. könyvben A 1. alatti negyed telek birtokára elrendeltetvén, az Árverési feltételek s a kielégítési sorrend megállapítása tekintetéből hiteltelőknek tárgyalási határnapul f. évi november hó 14-ik napjának reggeli 9 órája kitűztetik; mire hiteltelők azzal hivatnak meg, hogy meg nem jelenésük esetében a fennebbi ügyletek bíróság fognak megállapítani.

1711/663 (1-3) **ÁRVERÉSI HIRDETMEY.** Somogy megye polg. törvényszékének mint telekkönyvi hatóságának részéről közhírré tétetik, hogy Kosztrics Márko és Boncez Áronnó felperessége alatt Sallós János hosszafalusi lakos elleni követelése fideszre lezálogolt s a Hosszafalu község 53 számú telek-jegyzőkönyvében A 1 alatti foglalt egy negyed telek birtok bíróság 1000 frt o. é. becsült ingatlanok Hosszafalu községben a helyszínen f. é. november hó 9. napjának reggeli 9 óráján — mint az első határnapon — elárverestetnél fognak; a második Árverési idő, ha netán az első vevő nem találkoznék, f. évi dec. 9-ik napjának reggeli 9 óráján a helyszínenre kitűztetik, azzal hogy ekkor fennebb kijelölt ingatlanok a becsáron alól is eladatni fognak. Az Árverési feltételek a törvényszék irodájában mindenkor megtekinthetők. Kaposvár okt. hó 6. 1865. Somogy megye törvényszéke mint telekkönyvi hatóság.

TARCA.

Kupa.

(IV-dik pályam.)

Jelige: Még jőni kell, még jőni fog
Egy jobb kor.
Vörösmarty.

I.

„Haddurra esküszöm
S o kardra, magyarok
Vagy gyűzők, vagy ha nem:
Még halni akarok.

De István kormányát
Eltűrni nem fogom,
Czudar vallásával
Összetűri karom.”

Kupa vezér így szól,
Ekkép dörög szava —
S már kezében lobog
Lázadás zászlaja.

Ott halad a tábor...
A pogány daliák
Buzogányt ragadva
Követik táborát.

Pártos-vezér Kupa
Nagy hadán széttekint —
„Készülj István király
A halál keze int!”

S a pogány had előtt
Búsan lehajlanak
Kettős keresztjei
Keresztény tornyoknak.

Oltár és szentegyház
Romba dőlvő hever...
... Veszprémmel már az ár,
Mely mindent elseper.

Az ár szilaj ajkán
Csak dac, bosszú rival...
De ott áll már István
Komény bajnokival.

Égre emelt szemmel
Repül fel fohásza
„Adj gyűlöletet Uram!
Egéknek királya.”

II.

Im szemközt áll a két tábor,
Mind a kettő vitéz, bátor,
Itt Kupa néz át bajnokin
Tűről buzdít ősz Venczelin.

Mint két a dúló forogteg
Romboló dühötől remeg,
A rongogteg: Kupa vezér,
Rohan, hevít a babér.

Mint a szirt, melynek oldalát
A forogteg nem járja át:
Venczelin a bajnok úgy áll,
S Kupával mérközni kizsáll.

„Ide, ide keresztény nép”
Kupa vezér im elő lép —
Buzogány forog kesében,
Erős bosszú dúl szivében.

Venczelin az aggott vezér,
István jobb keze most kilép,
Hit mosolya szelíd ajkán,
S szól: „Ide hát pártos Koppán!”

Vas csillog a nap fényében
Nap fordik a magyar vérben,
Magyar ontja a magyar vért,
Mind kettő vágy nyerni babért.

A két vezér áll most szembe
Kupa s István ősz vezére;
Nyughatatlan pogány vezér
Erében vadul pezsg a vér.

De áll, mint bárcsi fényű száll
Venczelin és bátran kiáll —
„Elő, elő pártos vezér!”
Szól Venczelin „Küzdj hitedért.”

„Ide, ide keresztény vér!”
Szól Kupa „Jer küzdj hitedért...”

Csillog a vezérnek vasa...
Kinek tűnik le csillaga?!

Kupa súlyos buzogányát
Vágja, de nem járhatja át
Venczelinnek vértés mellét,
Ki ép méri ellenfelét.

Ejt a kar s erős sújtása
Kupa fejét porba vágja...
... Verve már a nagy pogány had
István sergo győzve halad.

III.

Oltár előtt István
Buzgón imádkozik.
S rebeget ajaka
Im megnyilatkozik:

„Hála legyen néked
Népek nagy Istene,
A pogányon győzött
Szent hited fegyvere!”

La Valière hercegnő élete

Egy névtelen és 1708-ban Kölnben megjelent francia kiadás után fordította

RÉNYI REZSŐ.

(Folytatás)

Legnagyobb bizalommal viseltetett iránta, szívót tárta ki előtte a spanyol levél alkalmával s ő nem elégedvén meg árulásával, még becsületes embereket akart azon bűnbe gyanúsítani, melyet maga elkövetett. Megkérde tehát sógornőjét, ha ezen levél valóban De Vardes-é lenne? és oly modorban beszélt, melyből látható vala, mi jó szívé a király, s azon meggyőződése, hogy a gonosz tettet ha elkövette is De Vardes ártatlan lenne, vagy legalább bűne kissébednék. Miután azonban minden körülményeket átvizsgálta, semmi könnyítőt sem talált részére. Ő fensége nem sokat gondoltán vele, feláldozá minthogy Guicho grófját megmentse, felfedő a királynak Soisson asszony is De Vardes marquis árnyait.

Magához hivatá tehát ő fensége a marquist, árulását keserűen számára hányta és száműzte, azok kik tudják mit tesz az egy kedves barátot kit szeretünk elveszteni képzeltetik a grófnő mély bánatát, midőn a szomorító hírt egy levélből, melyet De Vardes-nak még ideje volt írni, megtudta.

Levél.

„Mi szörnyű örökre megválni attól asszonyom, kit szívből szeretünk! Fájdalmam véghetetlen, s nem közölhetem önnek mert attól kell tartanom, hogy szorongótlanságomban magammal rántom. Mi kedves lenne nekem ma a halál, és mi boldog lennék, ha kötségre csésem meghozná azt, hogy szenvedéseimnek rögön véget vessen. Utolsó kegytől kérek, asszonyom, az: omlókezzék meg egy omborról, ki azért szorongótlon, mert őnt szereti. Legyen erős, kérem, mert rósz lesz szenvedéseimben, de oly lélek mint az öné, fölül áll a sora keserűségem!”

Az ember egy rondkivüli Cameleon: szíve a tűz és jég forrása. Egy kézzel sobot ütünk, a másáll irt helyozunk arra. És éppen az az mit ő fensége a király sógornője elkövetett. Elárulta Soissons grófnőt, száműzőt ennek kedvesét, utóbb meglátogatja a keserű szorongótlon. Vigasztalni igyekszik s biztatja, hogy kedveso csakhamar vissza tér. E remény kissé lohasztja fájdalmát, de végre is csalódván átengedi magát méltó bosszankodásának, szemérem veti árulását, s mint olyan kinek mi sincs már kimélly valója lázadó szívének hevében a királyhoz megy, lábailhoz veté magát, s a kis tanács minden árnyait felfedezi. Nincs oly borzasztó kötségsbeesés mint a szerelemé.

A grófnő látta jól, hogy magát is veszélybe dönti; de megboszolni akarta magát minden áron, s nem gondolt magával, csak Guicho gróftot buktathassa meg. Ezen kívánsága beteljesült, mert a gróf már száműző volt, s öröme szolgálta neki, látván mikép Soissons ur és noje sem részeltettek más bánás-módban. Ő fensége volt az egyedüli ki a hajótörésből menekült, de olvasat a király becsülését ki ozután soha sem tőrhetto.

Az udvar még ezen rázkódások okozta izgalomban volt, midőn Mazarin herceg Soissons grófnő testvérét nűl vovén, mint a király igen hí emberé, egy magán kihalgatásért folyamadott s azt minden nehézség nélkül megis nyerte. A király azt gondolván, hogy valami fontos okokat akar vele közleni nagyon elcsodálkozott, midőn a herceg visioit, melyek neki, mint monda, nyilatkoztak — elboszálto.

— Az Isten által figyelmeztetem felségedet — így szól többek közt — ha nem hagyja el La Valière-t, felforgatandja az egész országot.

— Eu pedig figyelmeztetem — válaszolt a király — hogy ön elméjében meggyőngült, s hogy igen jól cselekednék, mielőtt agyvelője a nyeregbe kiemeltetnék ha Hallebor-hoz folyamodnék.

— A szegény herceg szóhoz nem jutott, s ügyködésével igen elégedetlen levón távozott.

Annat atyja, a király gyóntatója, ez időben oly lépéseket tett, melyet de la Chaise atyja bizonyára nem tett volna. A királyt t. i. folyton sürgettek arra, hogy terjessze elő a királynak, hogy mennyire nem tetszik az Istennek s a becsületes embereknek La Valière-el tartó viszonya. Néhányszor eleget tett e kívánatnak de eredmény nélkül. Végre annyira kintották, hogy lokötelozó magát, a királytól elbocsájtását kéri, s kinyilatkoztatni ő fenségének egyenesen, mikép törvénytelen szerelemé kényszeríté őt az udvart elhagyni.

— A király nem tarthatá vissza kacagását, a jó atya előterjesztése felett, s a kért elbocsátásba azonnal megogyozott. Ő atyásága kijátszva látván magát, vissza kívánt volna térni de nem volt többé mód.

— Csak monjen, jó atyám, — szól mosolyogva a király, — keressen oly helyet hol a szent élet, jobban gyakoroltatik. Lelkiismeretem úgy is elég erős, hogy magát fenn tartthassa, s ha valami nehezebb eset adná magát elő, a lelkesnél segélyt találunk.

Néhány hó múlva az anya királynő végpróbát akarván tenni, hogy a királyt La Valière-től olvonja. Mint anya, még pedig gyenge anya, akart szólni, s előbe terjeszté ő felségének, hogy o viszony fáj neki, s az egész világot bszontja. A király nem fogadván kedvesen a rendutasításokat, különösen pedig, melyek szerelemét illették hidegen válaszolt: Oh asszonyom, o tan jobban illenék máshoz mint ön: valamint ön nem keresem mit mivelnek mások, tegyék meg o szíveségét viszont sohase taglalni tetteimet. A halottakat szükséges mindig értékekben leszállítani. A királynő ekkép fizettetvén ki, a dolog abban maradt.

Ésto a társalgás némoly ájtatos nők fölöl folyt, kik folyton a bűnök és bűnösök ellon szónokoltak. A királynak még telve levón feje, anyjávali beszédjével hangosan monda: Hasonló teremtséknél tőrhetetlenebbet nem ismerok, kik olhasznált szonvedélyeik maradvékával szolgálják az Istent, s kik azért kéri a jót, mert rosszat cselekedni nem tudnak. Nincs mit bänködni ifjuságok felett, melynek igen is hasznát vették, most pedig midőn az örömmek elhagyták érdemül, róják föl tehetlenségüket, és nem tőrhetik, hogy cselekedjék azt mit műveltek. Ha megunjuk az életet és szerelemet, hasonló okokból mi is mint ők ma, bölcsök leszünk.

Hallván o jó lelkeket beszélni, azt hinnék hogy életükben sem tettek egyebet, mint hogy a hórakat olvasták. Ezek mindon kedves hölgyet páratlan merészséggel bíralgának. Lassuk például azt vagy azt az asszonyt és böségesen felszámítá mind megnevezvo őket.

Nem — nem — folytatá Roquelauro urra tokintvo, — az udvaroltak minden időben, s valószínű, hogy a világ végeig udvarolni fognak. S ha vannak nők — kikeről nem beszélünk, — vagy titokban vizik ügyelket, vagy alacsonyáguk takarja el őket, és gátolja hogy rájuk ne gondoljunk.

A király oly jó kedvében volt, s a tárgy annyira izléso szerinti, hogy beszédét hosszúra nyújtá, nem volt az udvarnak hölgye, ki szinre nem korült, s kit ne ostorozott volna meg.

Egy nap sem hasonlít a másikkhoz, s az öröm is sokat vesztene értékeiből, ha nem zavartatnék meg. A király mint láttuk, jól mutatott az ostályon, de a következő nap egészen máskép mutatkozott. Korábban mint rendszeren kedveséhez mont. Soha csinosabban gazdagabban öltözködvo nem volt. Mivel pedig ilyen látogatásoknál a tanuk igen alkalmatlanok, szerelemesink bezárkóztak, és szerelmökkel mulatták egymást, ennek leggyengédebb jeleit adván; midőn La Valière asszonyt hirtelen a szülés fájdalmi elfogták, de oly hevesen s gürsüket okozólag, hogy a király a legkellemetlenebb zavarokba jött. Legrövidebb ut volt, segélyért kiáltani és a bábáért küldeni. Az állapot sürgető levón, vesztogetni idő nem volt. Végre a király az ablakon kiáltott segélyért. M. és C. asszonyok, és a bábáért küldött. Ezek mind megjelontek, de nagyon későn. A király kénytelen volt maga a baba köteleességét teljesíteni. Nem levón ilyetén kalandra készen, szépen kihimzett gyöngyök és gyémánttal leggazdagabban kirakott mellénye disztelen helyzetbe jutott s végkép megsemmisült. E közben az asszonyok megörkeztek s a királyt nehéz munkájában veréjéktől ellepvo találták. A fájdalom hevében La Valière nyakán ragadta meg a királyt — mert onnek felkonett kezei által nem akarta magát érinteni engedni — mi közben nyakra valóját elszakítá mely 1000 tallérnál többet ért. Megkell vallani ez alkalommal oly szol-

gálatokat tett a király, melyek egy nagy fejedelem dicsőségéhez nem illenek, hanem igenis egy szonvedélyes szerelemeshez.

La Valière asszonyt nagyon rosszul lett a midőn C. asszonyt fejét vesztivo kiáltá „meghalt, meghalt” a király majd lerogyott lábairól. Annyi igaz, hogy La Valièret oly szörnyű gürsők támadták meg, hogy M. asszonyt is halálát hitto. A király oly szorongatások közt volt, hogy loirni sem tudom.

— Fáj az Istenre kérem — kiáltá a nőkhöz — adják vissza őt egészszégben nekem, s vigyék mindennemot.

Ha valaha ájtatos vala, most bizonyára az volt, vagy legalább oly arcot vágott, hogy elégséges volt ezt elhitetni; mert egész idő alatt míg o tréfa tartott, az ágy lábainál tőrdeit, mozdulatlanul, legfeljebb fejét fordítva vissza idő közbenként, s úgy hogy minden i: mogindított. Végre magához törvén kiséő La Valière, szomeivel a királyt kereste; M. asszonyt ezt észrevovén intett a királynak hogy közeledjék; de onnek szorongása csak nagyobbodott midőn La Valière inkább holtan mint élő kezét a mint csak kimorultógo engedte a magáéiba szeritá.

A király mellette kívánt maradni, de távozásra kérték, olkello ragadni őt az ágytól — hogy úgy mondjuk — s egymásra foktetni, melyen szinte nyugtot nem talált, oly nagy izgalomba volt keble. Végre az orvosok köteleességüket teljesiték, nyujtván szereket, melyek a fájdalmakat csillapíták s így fejlődésük is szabadabban lélekozott. Egy pillanat és egészen új arcz mutatkozott. Az öröm követte a szomorúságot; s nem levón többé az anyával elfoglalva, az ujdun szülött fölöl kezdettek gondoskodni; ez egy szép fiu volt, kiről máskor bővebben fogunk szóllani Vermandois herceg nevezete alatt.

Amint La Valière asszony jobban lett, újra kedves fejedelmét kereste, s ennek a lehető legnagyobb elismerésért fejezte ki.

— Volt-e valaha jobb fejedelem? — monda M. asszonyságnak — mit tart ön?

— Megvallom — válaszolá emez — nem hittem őt ily gyengédnek. Elvagyok ragadtatva jóságától, s őszintén mondom, nem lehet eléggé szeretni ily szonvedélyesen szerető fejedelmet.

La Valière asszonyságnak már csak nyugalomra levón szüksége, az asszonyok vissza vonultak. A király — mint hinnünk lehet — nagy szolgálataik arányához mérvo köszönte meg fáradaimukat. Ezernyi hálálkodásai közt biztositá őket, mikép mindenesetben kitűnő jeleit fogja elismerésének adni, annyira, hogy okuk legyen megelégedniük. Meg is tartá adott szavát, s a következő megmutatta, hogy egy nagy király szerelemét szolgálai gyakran jobban jutalmaztatik meg, mintha koránja szolgálhatnék.

A világ csodálkozott a királynak kedveso ágyánál kitűntetett viselete felett. Ez csodának látszott azok előtt, kik ismerték a királyt, s kik tudták, hogy a szülés körülményei tőrhetlenek.

— Mi nehezen lehetett őt, a királynő szobájába vezetni, valahányszor az ily körülmények közt jutott? Itt kisebb nagyobb mérvben legyőzhetően ellonszenvnek kell lenni.

Ilykép okoskodtanak azok, kik beavatottabbak voltak másoknál. Elég volt, valaminek való színűnek lenni, hogy ők határozottan igaznak állítsák. Azok kik az esemény tanuinak adtak hitelt, azt mondák, hogy a szerelem igen megváltoztatja az ember gondolkodását; hogy a tiltott örömmek bájjai oly erős büvöllettel vonzanak, mikép eléggé felfogható többre készen lenni a kedvesért, mint valaha a házastársért tenni lehetne. A következő megmutatta, hogy az utóbbiak helyesen okoskodtak, az előbbieknak pedig nem volt több mondani valójuk, mert látták hogy a király kedvesét szomei elő nem bocsájtja, hanem nála ötkozott, s őt ő maga nyujtá neki a lovest is.

Minden nagy ápolása dacára La Valière betegségében sokat vesztett. Felottakép megsoványkodott, oly gyenge lett, hogy csak nagy ügygyel bajjal tohetett néhány lépést. Egy szóval mondhatni, hogy misem maradt benne szeretni való, kivévo szellemét. Azonban a király szíve La Valière külséjének idomulásán nom változott, sőt mint az előt szerette.

A történetek után sonki sem kételkedott, hogy nem fogja mindig szeretni, de annyi igaz, hogy a jövőben sokszor csalatkoznak. La Valière mindig a király szerelemé tárgya marad — mondanak — mindig elfoglalva fogja tartani szívót lelkét; s ha megtörténnek is, hogy a fejedelem másfelő hajlanék, csak is a vágy nagyának lecsillapítása végett tenné, s o láng csakhamar kisludnék.

De oh! a szerelem nem örök életű! Néhány nap múlva a király Saint-Agnan herceg s M. asszonysággal társalgván sok ideig a szerelem bűv erőjéről beszélték.

— Nincs oly nagy öröm a világon — szól a király — mint szeretni és szerettetni; s nem tudom hova gondolnak azon komor és méla lelkek, kik o nemes szonvedélyt kiir-

tani akarnák a társadalomból. Oly természetes szükségesség az a nemes szíveknek, hogy nála nélkül nincs való boldogság.

Száz meg száz szepet és jót mondott a felett és a herceget is M. asszonyaig egy értelemben nem levén, véleményük mellett kardoskodtak. A társalgás hosszas volt, s mivel sem egyik, sem másik engedni nem akart, a király ítélőre bízta eldönteni igazukat, ki is ítélő a következő négy versbe foglalá, melyet egy asztalkára írt. Kebléből jöttök a versok, vagy emlékező nyújtá ezt, igazán megmondani nem lehet, de ezt tudni nem is tartozik a dolgra.

Nincs boldogság egyedül a szerelemé.
Ha szerettünk mindent romellünk, mindenben örömet lelünk és minden mosolygunk.

Szerelem tartja fel a természetet
Szerelem nélkül ez is megsemmisülne.

Mivel mindent mit a királyok készítenek szépek találattak, a versok is csodálandóknak tartattak. A felesélek megnyugodtak az ítéletben, de a király M. asszonyától ugyan a tárgy felett más verset óhajtott. Szabadkozott míg lehetett, végre engedelmességedt mely oredmónnyal itt következik.

Mily szomorú lenno a világ
Ha a szerelem gyönyörrel nem lennének
Ekor menthetlenül kétségbe esve
Semmisülne meg naponkint a természet.

A király igen megvolt elégedve M. asszonyaig oredmónnyal.

— Most önön a tor herceget ur — szolt Saint-Agnanhoz — lássuk ha ér-e valamit muzsája.

— Siro — válaszolt a herceget — ha rossz verseket kell csinálnom, mint jó francia lépek belőlük ki, meglássa Felséged:

Szerelem nélkül a szív gyönyör nélküli,
S ez jó francziánul nem más mint élő holt,
Kulcs zár nélkül, fal alap nélkül,
Ház butor nélkül, fegyvertár fegyverek nélkül

— On hasonlati kissé laposak herceget ur — válaszolt a király. Ezt kívéno a többi meglehetően lenne.

— Igazán szólva, Siro, — válaszolt a herceget, — rég ideje, hogy ennyi verset irtam. Az én muzsám nincs gyakorlatban, s ezen felül Apolló ur meg én soha sem voltunk valami jó barátok.

M. asszonyaig igen jó ismerő a királyt és sokkal gyesebb volt, hogy e jó alkalommal ne hizelegjen neki.

— Engedje megmondanom — Siro, — kezd az asszonyaig — hogy feleségeink nem teljesek, hogy miso maradjon a részben kívánni való, szükségos lenne o tárgyban La Valiéro-nek véleménye is; erre nézve pedig azon nézetben volnék különbek vele o verseket.

Igaza van válaszolt a király — köszöröm ez ötletét, de jó lenne meglepni őt és valami ismeretlenül hozzá küldeni. Érdekes lenne látnunk mint fogja fel a dolgot.

Igy történt tehát, s itt következik mit La Valiéro o versekhez csatolt.

Nincsen édesebb a tiszta lángnál,
Melyet szívünkbe kiváló ördöm költ;
S a világ egy szürnyű lak lenno,
Ha a szerelem eltűnök belőle.
A szelid édelgések vonzanak;
Ésszerelem nélkül élni tulajdonképen nem élet.

Bár mint sietett is a küldöncz, a király mégis türelmetlenkedett. A szerelmeseknél a legkisebb dolgok is következményeket szülnek; s ha egy nyort vagy vezetőt csata felett forgott volna a kérdés, a király nyugtalanabb nem lett volna. Mily ószo volt tehát, midőn az opedő is szorosan verseket látta?

— Nem vártam kevesebbet — szállalt meg — s ha La Valiéro asszonyának valami nem sikerülne, csodálkozán.

Azonnal látogatására ment, hogy szerelmeseinek újabb bizonyítékát adja. Nem találta őt oly dénten mint óhajotta, kérdező tehát mi lenne oka szomorúságának.

— Szomorúságom oka, Siro, — válaszolt La Valiéro — a félelem, hogy elvesztök egy fejedelmet kit életomnál jobban szeretök.

— Nincs igaza önnek asszonyom — a felett nyugtalanokdni, mi soha sem történik, viszonoz a király. Mit mivoltom, hogy ily hitlenséget tesz föl rólam? Mit volt észre bennem mi elhíttetőnnelálhatatlanságomat? Ha én meggyőződött, hogy szívomból szeretök, mit kétkelődik, hogy szerelmem nem örökké?

— A világon minden ferradalomnak van aláveto — válaszolt La Valiéro — a szerelem nincs az alól kivéve.

Szerelememben nem fogul el a szerelem, hogy

no vehessem észre mikép elvesziteni azon kellemeiket, melyek oly szükségosok a szerelem fontartására, mivel pedig a szív vonzalma sokat függ a szemek kiélegítésétől, előre látom, hogy szíve csakhamar elfordulandó tőlem, mert szíveim mindentütt szépséget találndnak, melyek tetszeni is fognak. De morem állitni Siro, hogy sohol tökélyosabb s érdekes nélküli szerelmet találni nem fog.

— Ha szíveimet kitarthatnám — szolt a király, kevés hajlamot találna ön abban a változásra, hogy szomrehányásokat tenno ön magának, mivel oly igaztalanul gyanuba veszem engemet. Változzanak meg arez vonási a mint akarnak, csak telko ne, ugy én sem változom meg soha. Hol találnd ön az ön isteni adományait: melyek önt szívom kedvesítő tették? Hol találnd ön ép oly nagy mint érdoknélküli szívet, mint az önö, oly helyes ötletet és omelkedett lelket, mely minden nemes keblet elbűvölt? Oh asszonyom, mi kegyetlenok gyanui, a mennyire sajnálndó volnék, ha azok csakoly szeretőnek oredmónnyal lennének! Mert végre is adott biztositásaim után, kétkelkedhetök o szívom őszintesége felett? s ha ön, mint mondá, annyira szeret, honnan jön, hogy saját szeretőnek nem hiszon, melynek mégis meggyőzőnie kellene önt a fölül, mikép ön önt örökké szeretni fogom? Mindenre kérem őrizze jobban egy fejedelm nyugalmát, ki imádja önt, ki azt hiszi, hogy nincs több oly szív mint az önö; bírókomba levén pedig o szív, mit kívánhatok még? Megvagyok győződve, hogyha szeretőt kívánok, csak ez egy szív az ki szeretni tud engemet. Tudom nem királyi minőségom határozta el ön szerelmét, tudom hogy lelkülete a koronán felül áll, hogy ön engem inkább mint kedvesítő szeret, nem mint királyt; bizonyos vagyok benne, hogy gyakran óhajotta, ne születtem volna bár annak ami vagyok, hogy szabadabban birhatna.

Lohotnék o ilyekről meggyőződve, ha már valakit szeretőnek nem önt? Nem lenne okom ellenkezőleg hiinni, hogy nagyságot személyemnél jobban szereti. S, s hogy a hiúság, lábainát látni egy királyt, nagyobb örömet okozna neki, mint milyet szerelmem nyujthatna? Mi sincs mulandóbb hiúság mint a test szépsége, ezernyi véletlen romokba döntheti, még a lélek szépsége tartós, s csak ez élettel mulik. Önnek osztályrészül jutott ördonyot jól ismerek, és sokkal inkább tisztelőre, semhogy elhatározhatnám magam változni. Erényei, nem pedig szépsége határozta el önt szeretni, s ugyanazok kötelezőnek önt szeretni, az egész életen keresztül.

— Eleteket adja vissza, kedves királyom — viszonoz La Valiéro. — Monnyire lekötelezettje vagyok, hogy érzelmeim valóságába ennyire behat, s mire oly nagy szükségem van biztositásokat nyujt? Nem, kedvesom, bizalmatlanságomnak nem szerelem csakélyosága oka. Ha kevesebb tisztelőné és szeretőné, nem félném annyira elvesztét. Ön igazságos irántam, mert megérdemlem valóban, hogy higye mikép magas állása nem vakított el, s nem azért szerettem mert király, hanem mert szeretőre méltó. Nincs önnek szüksége a korona segélyére, hogy szeretőssék, személye érdemli azt, s hogy aggály nélkül birhassam önt, kit állásának magassága távol tart tőlem, lenno inkább egyszerű polgár. De okozódásaim nem sokára felismerök szerelemem igaztalanságait. Megbánás az mit o felett érezhetök, hogy dicsőségének kissébbülését kívántam.

Megvagyok győződve, hogy uralkodni egyedül ön van hívatva, hogy igazságos ha a világ legszobb, legvirágzóbb országának legbölcsőbb, legnagyobb és legörnyosobb ombor, fejedelme. Amár egy fejedelm körül hizolognok, — válaszolt ő felsége — Önnek dicsőretoi mégis nagy örömet okoznak nekem, mivel irántami becsülésőnek nyilvánosságos jelölül tekintem, s mivel azt hiszem nincs nagyobb öröm mint becsültetni az által kit szerettünk.

— Míg oly helyzetbe vagyunk, hogy mindenre vállalkozhatunk — viszonoz La Valiéro — azt hisszük, mi sincs mit kívánnunk nem lehetne. Az idő mindent lorombol s feledékonyosgebe taszit. Ma szeretőre méltónak találjuk azt, kit holnap nem szívelhetünk. Elvégre is kedves hercegem, egyedüli osztályrészem, ha önt elvesztem szerencsétlen lennék, a visszavonulás lenne, ha mégis olög erőm maradna szerencsétlenségomat tul élni. A király megújta biztositásait, s oly szeretőlylyel szolt, melyet visszaadni képesek nem vagyunk.

Alig távozott a király, La Valiéro a király nővérehez ment, hol az udvar majd minden hölgyei egybegyűlvöltek, mindnyáján a legcsinosabb lovagokkal körülveve. Nemsokára megérkezett a király is, oly jó kedvvel, melyből csak nagy elégedottsége tűnt ki. A rendesen komoly Mazarin hercegnő Roquelauro ural társalognán, ennek két vagy három ízben oly nagyserden naivot mondott, hogy az udvarlók csak kissé szoronyobbjel is szemeiket sűtö lo, azon Courtenay herceget is, ki a hercegnőért opedi, annyira

megszőnyölő magát, hogy elpirult. A király mindent különösen a hercegnő baklövését s a herceget o feletti zavarát észrevén, Conty herceget, ki mellette ült olhagya s La Valiéro felé indulván, olög hangosan, ugy hogy a közellevők hallhatták, így szolt mosolygva: Igen boldog vagyok asszonyom, hogy o szegénynek fölül áll szellemilög, csak mindig kellemet mondván nekem. Ha velem annyi történt volna, mint Courtenay herceggel, lúmban meghalnék. La Valiéro szinte mosolygva válaszolt, hogy monnyire szerencsés viszonoz ő is, szellemius fejedelmével levén dolga, s hogy vigasztalhatlan lenne ha hasonló eset vele történnék. Társalgásuk jó ideig tartta, kik hallották azt mondák, hogy nem lehet kellemesobben ingerkedni, mint ök ingerkedének a szegény hercegnővel, ki elejétől végig a társaság óleczinok központjává lett.

A király nővére megígérte Crequi hercegnőnek őt Saint-Claudeban meglátogatni. S meg akarván adott szavát tartani, csakugyan el is ment. Ott La Valiéro orvosával, ki ő felsége egyik beteg udvarhölgyét látogatta meg, találkozott. Ezen orvos szellemius és derült kedélyű ombor volt. Miután a betegot megzemlélt o baja fölül tudakozódott volna, így szolt hozzá: kiaszony legyon nyugodt, jó kezekben van, minden ellen bírok gyógyszert, még a szerelmesok szívet is meggyógyitom.

— Nagy örömet tonno, ha ily gyógyszert adna nekem — szolt ő felsége — volna vagy tiz-tizonkét betegem, kit meggyógyitanék, ha fűveknél többé nem kerülne.

— Oh asszonyom ohez olcsóbban is juthat. Szónál többé nem kerül.

— Szép titok, legyen szíves orvos ur, tanitszon meg róla.

Az orvost orblotvén a novotós, mint különben is tréfás ember, száz meg száz udvariaságot mondott o felett, mivel pedig mulattatni akarta őt, észrevétlenül La Valiéro-ro vezetö át a társalgást.

— Mit mond La Valiéro fölül? — kérdé ő felsége.

— Hogy a nők legszerencsésibek, — válaszolt az orvos — a király oly szeretőlyesen szereti, hogy kifejezni sem lehet; most is, hogy megsoványkodott La Valiéro, folettekép félti életét, sőt tudakolta tőlem, hogy ily szikárság mellelt lehet-e La Valiéro asszonyaigának megélni, vagy nem lenno-e ez rossz jel. E kérdéseket oly szorongás és megindulással intézte hozzám, hogy meggyőződtem, mikép La Valiéro asszonyaig netáni halála felett nehezen vigasztalódnék.

— S mit válaszolt ön neki? — kérdé omez.

— Felséged gondolhatja — folytató az orvos — hogy nem vagyok oly ügyetlen ombor, királyomnak valami kedvetlent mondani. Biztositám, mikép La Valiéro sokáig fog élni, s ezt annyi bizalommal tevém, mintha az Isten nyilatkozta volna ki öltöm. Az orvosi tudományt dicsőítém, s az ölet és halálról ugy beszéltöm mint bölcs. A király nagy figyelemmel hallgatott, szavaim annyi örömet okozának neki, hogy szeretőm volna neki La Valiéro halhatatlanságát szászoris megígérni, állitván mikép a halál ily nagy fejedelm kedvesöt nem fogja megtámadni merészolni.

— Rendkívül szeretőlye az a szerelem! — szolt ő felsége. — Valóban joggal mondhatni, hogy a szerelmesok vakok. Nem foghatom meg, mi titkos bív orje lehet o torontmónnyok, mit sem találök benne olyast, mi a királyt ily szeretőlyes szerelemre kötelezhetné. Valóban, ha La Valiéro asszonyaigának bájai vannak, ugy azok nem a szemek számára valók, — válaszolt az orvos.

Elbocsátatván az orvos, a két nő saját és mások ügyei felett kezdőnek beszédöt tartani. Azonban ő felségének igen szíven fekdővén La Valiéro boldogsága, másra gondolni nem tudott.

— Látott-e ön valaha o nőnél szerencsétlenebbet? — szola Croqui hercegnőhöz?

— Mondhatom felségednek — válaszolt amaz — hogy ismerök egy valakit, nálánál boldogabbat, s az *** asszonyaig, ki a római udvar követöt szereti, s viszont szerettetik.

— Hogyan? tehát a követ? — a szentszék jogain föllemelkedik? Ez baraszató szontsőtörés, s a nő kiteszi magát a kiközösítés veszélyének.

— A szerelem novoti a kiközösítést — válaszola a hercegnő — s a szent atya szükség esetében meghallgatja az ez szavait is. Ha felséged mindazon szepet hallaná, mit a szentszék követö beszöl, meg fogna egyezni abban, hogy azon szomély, ki szerelmét megszerző, ozerszor boldogabb mint La Valiéro. A királynál sokkal szobb ő, kedvesebb, szellemiusabb, szerelmosébb, egy szóval, végtelenül szeretőre méltóbb.

— Hogy kedvesebb megengedem önnek — viszonoz ő felsége — a többit azonban tagadom. A király szeretőreméltó, s nem hiszem, hogy valaki szellemi olönyeit kétségbe vonhatná. Ezen fölül gyongéd, olözökony, s mondhatom, hogy a király egészen más

magán körében, mint nyilván. Mi sincs oly kellemes, gyongéd, oly tisztelőlyes és szeretőlyes mint a király négy szom közt. Kit szeret, az olött mit sem titkol, mindent felölöz érte; nincs akarata, hanem ha kedvesé; egy szóval, ha igaz, mit nekem róla mondtak, ez egyedüli ombor a világon, ki szeretni tud.

— Hogy hogy? — szolt a hercegnő — fonséged még Guiche grófit sem vesszi ki?

— Való, hogy hogy szeretőreméltó — folytató ő felsége — de nem tartom őt oly szeretőlyes szeretőnek, mint ő felséget.

Valósind hogy az ilykép megkezdett társalgás csak ugy fojeztotott bo, hogy az egész udvar megrestálatott, mert ezt képzolni sem lehet, hogy az 5-6 napig tartó társalgás csak a király és La Valiéro vagy a bibornok követ szereleme felett folyt volna egyedül.

Kifogyván végre asszonyaigaink a tárgyból, visszautaztak Párisba. O felsége egyonost a Louvreba ment, hol az udvar majd minden hölgyei egybegyűlvöltek. Az anyakirályné ő felsége betegos levén, mindenki látogatására sietett. Roquelauro ur, ki elég disztelenül szakítá meg egy udvari hölgyöl hosszan tartott viszonyát, a társalgás közben belépven, a király vitába lépett vele.

— Ah Roquelauro, — szolt ő felsége — ön könnyelműsége mindig napi boszéd tárgya. Ön valóban különös ombor. Azt hiszi, hogy egyedül a nők iránt nem kell becsültesnek lenni? vagy nem másért lép viszonyba velök, hanem hogy szerelmebből gúnyt üzzön? Ha ily vagyon, a becsültes omborok utánozni nem fogják. Részemről megvallom, hogy ez nem az én modorom, s meggyőződésom az, hogy a becsültes omborok mindenben mint ilyennek kell kiállni. Mit? hát azért mivel a nőknek nincs egyéb fogyorók mint a vett sérelmek feletti panaszkok, azért szabad legyen öket büntetlenül sértogetni? Micsom találök a becsültes megfőrheterlenebbnek. Ha öként folytatja, ugy önt valamennyi hölgy körülni fogja, mint valami másvilágba való ombort, s nem fog egy grizottot találni, ki meghallgassa önt.

— Siro, — válaszolt Roquelauro — győntató atyáknak engedelmességedni kell, az onyim pedig azt mondá nekem, hogy lolkismeretem megnyugtatóra szakitnom kell.

— Oh a jó lélek! — kiálta fel a király. — Ön nem volt mindig oly finom; s végre is lolkismeretével már korábban tisztába jöhetett volna, a lolkismeret elveinek megmentésére soha sincs büntöny megengedve.

A király folyton szorongatta Roquelauro urat, s az mint rendszeren csak kedélyes csogegéssekkel védte magát. A hölgyok, kik nagy számmal voltak jelen, örömmel látták mint védi ügynököt a király, egy magas állásu közölök így szolt:

— Valóban dicsőségünkre válik, hogy egy nagy király érdekeinket védi.

— Nem lennék kénytelen otelekedni ezt, ha minden nő ön jellemével birna, — válaszolt a király. Végo lévén a társalgásnak ő felsége vissza vonult, hogy lolkismeretével számoljon kissé, mivel másnap gyónnia kellett; s valóban legalább létszágol ajtatosan áldozott. Bussá olög finomul mondá, hogy ő felsége napjait három részre osztja: Az első az Istené, második a népé, s a többi mind La Valiéro-é, kit minden módon ajándékoz, mert valóban nagy és gazdag ajándékokkal halmozta. La Valiéro ezeket az elismerés minden lehető jelleivel fogadta, s nem rendkívüli gazdagságok tekintetéből becsülte, hanem mint újabbnál újabb jelleit szerelmos gyongéd ózelmolnek. Meg levén győződve, hogy a király mindent, mi az ő kezeiből jönne, hasonlóképen fogadná, néhány nap mul-tán a következő kózirat kíséretében egy öltözéket küldött neki.

K ó z i r a t.

Mily dicsőségöt találök kedves fejedelmom abban, hogy a világ legnagyobb fejedelmének ajándékot küldhetök; de szerencsém van meggyőződve lenni, mikép o csakély küldeményemet kedvesen fogadja, s gyongéd szerelmos tanubizonyosságól tokinti, mely a világ minden kinocseinél végtelenül drágább. Ez az, mi nekem örömet okoz, s olégtételt szolgáltató.

A király különben is mindent, mi La Valiéro-től jött csodálattal fogadta, o kózirat most végkép olbálotta s még az nap így válaszolt.

K ó z i r a t.

„Csak ön az egyedüli az egész világon, kedves gyermekem, kinök ajándékát örömmel fogadom. Az öltözettel, melyet nekem küldött, jobban meglegszem, mintha más kezekből Japan minden aranyával kinalnának. De kedves tubicám őszívet ajándékozál nekem, s ezt a világ minden királyaságainál többre becsülöm, kérem is tartal meg ön azt számomra; mert csak ezen ajándék teszi a többit is kedvesé olöttém. Ha jöni fog, az ön küldötté öltözötben fog találni!”

(Folyt köv.)

Felölös szerkesztő: ROBOZ ISTVÁN.